Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturálních studií a žurnalistiky

MEDIÁLNÍ OBRAZ MIGRANTŮ, UPRCHLÍKŮ A ŽADATELŮ O AZYL NA ZPRAVODAJSKÝCH SERVERECH THEGUARDIAN.COM A TELEGRAPH.CO.UK

The Portrayal of Migrants, Refugees and Asylum Seekers on the News Websites Theguardian.com and Telegraph.co.uk

Magisterská diplomová práce

Bc. Michaela KRÝDOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Marek LAPČÍK, Ph.D.

Olomouc 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury a dalších zdrojů.

Konečný počet znaků (bez příloh a poznámkového aparátu): 159 695

V Olomouci dne:……. .....

Michaela Krýdová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Marku Lapčíkovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce a Mgr. Zdence Burešové za podnětné připomínky, trpělivost a celkovou motivaci při jejím psaní.

Poděkovat chci také Mgr. Karolíně Pospíšilové za pomoc při statistickém zpracování dat.

Speciální poděkování patří mé rodině a blízkým, bez jejichž podpory by tato práce nikdy nevznikla.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá mediální reprezentací migrantů, uprchlíků a žadatelů o azyl, kteří přicházejí do Evropy, na britských zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk. Cílem je popsat a porovnat, jakým způsobem je konstruován mediální obraz těchto osob na uvedených zpravodajských serverech, a specifika jejich reprezentace vysvětlit. V první části práce jsou představena teoretická východiska následné analýzy. V rámci mediálně konstruktivistického paradigmatu je důraz kladen na teorie agendy setting a morální paniky, hierarchický model vlivů na obsah sdělení a koncepty zpravodajských hodnot a gatekeepingu. Tento obecný teoretický rámec je dále doplněn o vybrané teorie a koncepty zabývající se specifiky mediální reprezentace etnických a rasových menšin a výsledky konkrétních analýz mediálního obrazu migrantů a uprchlíků. Následující část práce se věnuje metodice výzkumu. V poslední části jsou představeny výsledky kvantitativní obsahové analýzy serverů. Z nich vyplývá, že zkoumaná média se ve způsobu pokrytí tématu výrazně neliší a na obou je možné nalézt problematické jevy.

Klíčová slova: migranti, uprchlíci, žadatelé o azyl, mediální reprezentace, obsahová analýza, zpravodajské servery, Theguardian.com, Telegraph.co.uk

Abstract

This master's thesis is concerned with the media representation of migrants, refugees and asylum seekers coming to Europe, on the British news websites Theguardian.com and Telegraph.co.uk. The main goal is to describe and compare the manner in which the media portrayal of these persons is constructed on the above-mentioned news websites and to explain the specifics of their representation. The first part of the thesis presents the theoretical background of the subsequent analysis. Within a media-constructivist paradigm, emphasis is placed on the agenda setting and moral panics theories, the hierarchical model of influences on the contents of the message and the concepts of news values and gatekeeping. This general theoretical framework is complemented with selected theories and concepts concerning the specifics of the media representation of ethnical and racial minorities and the results of past research on the media potrayal of migrants and refugees. The next section is concerned with the methodology of the reasearch. The final section presents the results of the quantitative content analysis of the news websites being examined. These results show that the analysed media do not significantly differ in the manner of covering the topic and each of them involves certain problematic phenomena.

Keywords: migrants, refugees, asylum seekers, media representation, content analysis, news websites, Theguardian.com, Telegraph.co.uk

OBSAH

1 Úvod 8
2 „Migrační krize“ a její kontext 11
2.1 Problematika konceptů „uprchlík“, „žadatel o azyl“, „migrant“ 11
2.2 Migrace do EU 12
2.3 Migrace do Velké Británie 12
3 Teoretická východiska 14
3.1 Sociální a mediální konstrukce reality 14
3.2 Účinky mediální konstrukce reality 15
3.3 Faktory ovlivňující mediální konstrukci reality 18
3.4 Stereotyp, koncept druhého, orientalismus, nový rasismus 21
3.5 Předchozí výzkumy mediální reprezentace RASIM 26
4 Metodika výzkumu 31
4.1 Kvantitativní obsahová analýza 31
4.2 Téma a cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy 32
4.3 Výzkumný vzorek 34
4.4 Jednotky výzkumu 41
4.5 Sledované proměnné a jejich operacionalizace 44
4.6 Průběh analýzy 50
4.7 Limity zvolené metody 53
5 Výsledky analýzy 57
5.1 Prostor věnovaný zpravodajství o RASIM 57
5.2 Témata 60
5.3 Způsob prezentace RASIM ve zprávě, geografické zasazení komunikátu a přítomnost personalizace ve zprávě 64
5.4 Reprezentace mluvčích 68
5.5 Výskyt synonymního označování RASIM 78
5.6 Fotografie a jiný obrazový materiál, zmínky o terorismu a islámu 79
6 Závěr 85
7 Seznam literatury 88
8 Seznam grafů a tabulek 95
9 Seznam příloh 96
10 Přílohy 97

10.1 Kódovací arch 97
10.2 Kódovací kniha 98

1 Úvod

Po staletí expandovaly evropské země na území jiných kontinentů, kde vytvářely kolonie, přisvojovaly si nerostné bohatství a šířily svůj kulturní vliv mezi původní obyvatelstvo. Ve 20. století se však situace obrátila. Následkem kombinace různých geopolitických faktorů začaly zejména po druhé světové válce přicházet do Evropy statisíce osob z Afriky, Asie a karibských oblastí. Zatímco první z těchto imigrantů hledali na jejím území zejména ekonomické příležitosti a přispěli výraznou měrou k poválečné obnově kontinentu, později se evropské země staly „domovem" také pro uprchlíky, jež ze zemí jejich původu vyhnaly ozbrojené konflikty, přírodní katastrofy či náboženská a politická perzekuce[1].

V roce 2015 dorazil do Evropy rekordní počet migrantů a uprchlíků. O azyl v zemích Evropské unie požádalo více než 1,2 milionu osob, dvojnásobně vyšší číslo než v předešlém roce (Eurostat, 2016a). „Migrační krize" se stala ústředním tématem jednání evropských představitelů a imigrace byla mnohými obyvateli Evropy považována za jeden z největších problémů, kterým je třeba čelit (Abraham a Smith, 2016).

Téma migrace a uprchlictví silně rezonovalo také v médiích[2]. Tato skutečnost je významná zejména z toho důvodu, že kromě osobní zkušenosti představují média a jimi konstruované obrazy důležitý zdroj informací o příchozích a mohou výrazně ovlivňovat způsob, jakým budou na migranty a uprchlíky nahlížet příjemci sdělení, tedy evropská majoritní populace (van Klingeren et al., 2014).

Řada výzkumů přitom ukazuje, že mediální reprezentace migrantů a uprchlíků bývá často problematická. Costas Gabrielatos a Paul Baker (2008) ve svém výzkumu mediálního obrazu migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků v britském tisku v letech 1996–2005 mimo jiné zjistili, že tito byli ve zkoumaných textech často spojováni s ekonomickou zátěží, již mohou pro hostitelskou zemi představovat, a zkoumaná média o nich obvykle informovala v souvislosti s jejich počtem. O zlepšení situace pak nesvědčí ani analýza britského centra Migration Observatory působícího při Oxfordské univerzitě. Ve své zprávě uvádí, že novináři při reprezentaci migrace a uprchlictví mají tendenci vnášet do zpravodajství vlastní interpretace místo toho, aby dění pouze nestranně popisovali. Zpráva dále upozorňuje, že zatímco označení „uprchlík" bývá v textech nejčastěji rozvíjeno pomocí přívlastku

[1] K historii migrace do Evropy více viz např. Geddes a Scholten, 2016 nebo Van Mol a de Valk, 2016.
[2] Prominentnost tématu v českých médiích dokládá například výzkum Michala Tkaczyka a jeho kolegů, 2015.

vyjadřujícího původ osoby, termín imigrant se nejčastěji pojí se slovem „ilegální“[3] (Allen, 2016).

Mediální obraz migrantů, uprchlíků a žadatelů o azyl je tématem i této diplomové práce. Předmětem jejího zájmu je reprezentace migrantů a uprchlíků přicházejících do Evropy na britských zpravodajských serverech *Theguardian.com* a *Telegraph.co.uk*. Primárním cílem práce je popsat a porovnat, jakým způsobem jsou tyto osoby ve výše uvedených médiích zobrazovány. Neméně důležitým cílem je pak pokusit se zjištěné rysy mediálního zobrazení explanovat. Hlavní výzkumná otázka proto zněla: *Jaká jsou specifika mediální reprezentace migrantů, uprchlíků a žadatelů o azyl na zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk?* K analýze byly vybrány zprávy publikované na zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk v období od 27. 8. 2015 do 27. 9. 2015. S ohledem na stanovené cíle a hlavní výzkumnou otázku byla zvolena metoda kvantitativní obsahové analýzy.

Předkládaná práce se skládá z několika částí. Kapitola č. 2 se věnuje vymezení základních pojmů a historii migrace do Evropy a Velké Británie. Kapitola č. 3 obsahuje teoretická východiska výzkumu. V nejobecnější rovině je nejprve představena teorie *mediální konstrukce reality* a z ní vycházející teorie *agendy setting*, teorie *morální paniky*, teorie *gatekeepingu*, teorie *mediálních rutin* a koncept *zpravodajských hodnot*. Tato obecná teoretická východiska jsou doplněna o teorie a koncepty aplikovatelné na mediální reprezentaci národnostních menšin, potažmo migrantů a uprchlíků v médiích, např. koncept *„druhého“*, koncept *nového rasismu* a koncept *orientalismu*. Kapitola č. 3 je pak završena krátkým přehledem již provedených výzkumů na dané téma.

Následující kapitola č. 4 se věnuje metodice práce, konkrétně popisuje specifika kvantitativní obsahové analýzy a zásady jejího provedení. V této kapitole jsou dále vymezeny téma, předmět a cíle výzkumu, výzkumné otázky a z nich odvozené hypotézy, výzkumný vzorek a jednotky, sledované proměnné a jejich operacionalizace. Důležitou část této kapitoly tvoří popis průběhu analýzy a limitů zvolené metody.

Kapitola č. 5 přináší výsledky provedené analýzy. Přímo v textu jsou postupně zodpovězeny stanovené vedlejší výzkumné otázky a zhodnocena platnost všech hypotéz. Jako první jsou uvedeny obecné základní informace o výzkumném vzorku a zjištění o prostoru, jenž byl migrantům a uprchlíkům na sledovaných serverech věnován. V dalších podkapitolách pak jsou prezentovány výsledky s ohledem na nejčastější témata, s nimiž jsou tyto osoby

[3] Označení „ilegální imigrant“ je vnímáno jako problematické, viz např. Valdez-Symonds, 2018.

spojovány, míru významnosti, která je jim v komunikátech přisuzována, geografické zasazení zpráv a přítomnost tzv. personalizace ve sdělení. Samostatné podkapitoly se také věnují prezentaci mluvčích, kteří se o migrantech a uprchlících ve zprávách vyjadřují, zaměňování pojmů při označování migrantů a uprchlíků, přítomnosti fotografií a videí a spojování migrantů a uprchlíků s islámem a terorismem. Závěrečná kapitola uceleně shrnuje nejvýznamnější zjištění a nastiňuje směry možného výzkumu daného tématu do budoucna.

2 „Migrační krize“ a její kontext

2.1 Problematika konceptů „uprchlík“, „žadatel o azyl“, „migrant“

Pro účely této práce je nutné zabývat se podrobněji pojmenováními, která pro označení osob přicházejících a usídlujících se v EU, potažmo ve VB, užívá jak evropská administrativa, tak je používají i samotná média. Význam termínu „uprchlík“ upravuje v rámci mezinárodního práva Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a související Protokol z roku 1967[4].

Podle těchto dokumentů je za uprchlíka považována osoba, která „*se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti“*(Úmluva o právním postavení uprchlíků, česky 1992). Jedinec, kterému je přiřknut status uprchlíka, disponuje podle Úmluvy základními lidskými právy alespoň na úrovni jiných cizinců žijících legálně na území dané země, případně svobodami, které hostitelská země garantuje svým občanům. Úmluva tak mimo jiné definuje právo uprchlíka na svobodu vyznání, práci, vzdělaní, sociální zabezpečení a svobodný přístup k soudům. Podle článku 33 dokumentu pak běžence není možné repatriovat do míst, kde mu hrozí nebezpečí (tamtéž).

Žadatele o azyl je naproti tomu podle Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) možné definovat jako osobu, *„jejíž žádost o azyl nebyla zatím zpracována“* (UNHCR, [b.r.]b). Termín se používá k označení jedince, který po podání žádosti o azyl čeká na rozhodnutí úřadů. Je tedy zřejmé, že na každého uprchlíka bylo na počátku řízení o udělení mezinárodní ochrany nahlíženo jako na žadatele o azyl.

Posledním pojmem, který je důležité blíže představit, je označení „migrant“. UNHCR uvádí, že takový člověk neopouští vlast z důvodu ohrožení, ale za účelem zlepšení své ekonomické situace, vzdělání, sjednocení rodiny a podobně (Edwards, 2016). Migrant se tedy vždy může svobodně vrátit do země původu[5]. Jeho právní postavení spadá navíc do gesce jednotlivých států a není předmětem mezinárodní legislativy.

[4] Do roku 2015 ratifikovalo Konvenci 145 států, platnost Protokolu byla schválena ve 146 státech (UNHCR, [b.r.]a).

[5] Uvedené tvrzení je však problematické. Mnoho osob přicházejících do EU jako migranti, tedy bez přímé obavy o svůj život a bezpečí, pochází ze zemí s vysokým podílem obyvatel žijících pod hranicí extrémní chudoby, např. Nigérie 42,4 % nebo Ghana 31,7 % (Kharas a Chandy, 2014). Další problém představuje nejednotný přístup států EU k otázce tzv. „bezpečných zemí“, kam je možné neúspěšné žadatele o azyl repatriovat. V současné době disponuje vlastním vnitrostátním seznamem takových zemí dvanáct členských států EU. Více viz Evropská komise, [b.r.].

Je zřejmé, že osoby přicházející v současné době do EU za účelem dlouhodobého pobytu[6], je možné z právního hlediska klasifikovat všemi výše uvedenými způsoby. V této práci proto bude konzistentně užíván, není-li specifikováno jinak, souhrnný termín RASIM, jenž tvoří zkratku anglických slov označujících uprchlíka (*refugee*), žadatele o azyl (*asylum seeker*), imigranta (*immigrant*) a migranta (*migrant*) v souladu se způsobem, jakým tyto jedince ve svých výzkumech označují Costas Gabrielatos a Paul Baker (např. 2008). Zejména ze stylistických důvodů však budou v některých případech používány akronym RASIM a souhrnné označení „migrant a uprchlík" synonymně.

2.2 Migrace do EU

Počet RASIM přicházejících do zemí EU začal výrazně narůstat v roce 2012. Stanovit a analyzovat příčiny tohoto jevu není snadné a není to ani předmětem této práce, přesto je možné uvést několik možných činitelů. Natalia Banulescu-Bogdanová a Susan Fratzkeová (2015) z nezávislého institutu Migration Policy Institute řadí mezi tzv. „push factors" přetrvávající násilí a nestabilitu v zemích původu, zhoršení podmínek v místech současného azylu (např. Turecko a Libanon), souvisejících mimo jiné s dlouhodobou neschopností najít pracovní uplatnění a možnosti vzdělávání, a geopolitické změny, v jejichž důsledku již není možné emigrovat do alternativních států mimo EU. Za tzv. „pull factors" pak autorky považují vstřícnou azylovou politiku některých evropských zemí (např. Německa a Švédska) a předpoklad, že mnoho RASIM zůstává pomocí sociálních sítí v kontaktu se svými blízkými, které tak mohou rovněž motivovat k emigraci.

V roce 2015 požádalo v EU o azyl téměř 1,3 milionů osob[7], pocházejících nejčastěji ze Sýrie (29 %) Afghánistánu (14 %) a Iráku (10 %). S ohledem na demografické údaje se většinou jednalo o muže (více než 70 %) mladší 35 let (83 %). Nejvíce žádostí podali azylanti v Německu, Maďarsku a Švédsku (Eurostat, 2018). V roce 2016 pak tvořil podíl obyvatel EU narozených mimo ni 11,3 % (Connor a Krogstad, 2016).

2.3 Migrace do Velké Británie

Imigrace do VB má dlouholetou historii. V následující podkapitole bude stručně představen její vývoj po druhé světové válce. Zásadním aktem bylo v roce 1948 přijetí zákona (British Nationality Act) opravňujícího všechny občany Britského impéria žít a pracovat na území VB. Hlavním důvodem ke změnám migrační politiky byla potřeba pracovní síly nutné

[6] Na rozdíl například od turistických či krátkodobých pracovních cest.
[7] Počet zahrnuje pouze první žádosti o azyl.

k poválečné obnově země a ekonomickému rozvoji. Mnoho nově příchozích našlo uplatnění například ve zdravotnictví nebo automobilovém průmyslu (Geddes a Scholten, 2016, s. 25). V období mezi lednem 1955 a červencem 1962 tak počet imigrantů převýšil počet emigrantů o 472 tisíc osob (Migration Watch UK, 2014).

Od 60. let začala být patrná snaha o regulaci imigrace ze zemí Commonwealthu sérií zákonných opatření (Commonwealth Immigrants Act 1962, Commonwealth Immigrants Act 1968 a Immigration Act 1971), jejichž cílem bylo vyrovnání počtu imigrujících a emigrujících osob a integraci imigrantů do majoritní společnosti, k čemuž měla přispět také nová antidiskriminační legislativa (Race Relations Acts 1965, 1968, 1976). Navzdory restrikcím se však podíl obyvatel narozených mimo území VB zvyšoval i v následujících desetiletích, což bylo ovlivněno jak koncem studené války a následným rozpadem Sovětského svazu, tak i válečným konfliktem v tehdejší Jugoslávii v 90. letech. Imigrace do VB pak byla dále umocněna v souvislosti s rozšířením EU o státy střední a východní Evropy v roce 2004.

V roce 2015 tvořily osoby narozené mimo území VB 13,3 % tamější populace. Mezi nimi převládali jedinci pocházející z Polska (9,7 %), Indie (9,3 %) a Pákistánu (5,9 %) (ONS, 2016). Na rozdíl od jiných zemí EU (např. Maďarska nebo Finska) nedošlo ve VB v posledních letech ke skokovému nárůstu žadatelů o azyl. V roce 2015 evidovaly britské úřady 38 878 žádostí[8], přičemž jejich podíl v rámci celé EU klesl z 11 % v roce 2008 na pouhá 3 %. Struktura azylantů podle země původu se v roce 2015 rovněž lišila od souhrnných dat pro EU. Mezi žadateli o azyl nebyli výraznou měrou zastoupeni občané žádné jedné konkrétní země (Sýrie), nejčastěji se jednalo o osoby přicházející z Eritrey (9,7 %), Íránu (9,5 %) a Pákistánu (8,4 %) (Blinder, 2017). Pro účely této práce je velmi přínosné srovnání počtu žadatelů o azyl ve VB s počtem osob, jež do země v roce 2015 přesídlily za účelem práce (308 000), vzdělání (167 000) nebo v rámci slučování rodin (74 222). Z výše uvedených informací je zřejmé, že azylanti, potažmo uprchlíci, tvořili v daném roce pouze malé procento RASIM (Blinder, 2018).

[8] Pro srovnání lze uvést počty žádostí o azyl podaných v Německu (476 510), Maďarsku (177 135) a Švédsku (162 450) (Blinder, 2017).

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální a mediální konstrukce reality

Předkládaný výzkum se zabývá způsobem, jakým média zobrazují RASIM. Nejprve je proto nutné blíže představit optiku, s níž práce přistupuje k problematice mediální (re)prezentace obecně.

Ve své nejobecnější teoretické rovině vychází analýza ze sociálně konstruktivistického paradigmatu, proto bude nyní blíže představena teorie *sociální konstrukce reality*, kterou v 60. letech minulého století zformulovali Peter Berger a Thomas Luckmann v knize *The Social Construction of Reality* (česky 1999). Autoři se domnívají, že realita každodenního života neexistuje ve vnějším světě jako pevně daná objektivní entita. Skutečnost podle nich vytváří až samotní jedinci na základě individuální interpretace jevů, jež je obklopují. Vznik intersubjektivního světa je pak výsledkem sdílení významů, při nichž se uplatňují vzájemně se ovlivňující procesy *externalizace, objektivace* a *internalizace*. *Externalizace* představuje vnější projevy jedince, které jsou řízeny a limitovány působením společensky ustavených institucí, tedy ustálených činností prováděných určitým typem vykonavatelů, jež jsou zároveň v rámci *externalizace* také samy formovány. *Objektivace* pak označuje proces, při němž tyto projevy získávají obecně platné významy, zatímco *internalizace* odkazuje k přijímání těchto objektivizovaných významů v rámci socializace. Berger s Luckmannem (1999, s. 64) proto tvrdí, že *„společnost je výtvorem člověka, společnost je objektivní realitou, člověk je výtvorem společnosti.“* Jedinec přispívá k formování domněle objektivní společnosti, která zároveň zpětně utváří i jej samotného.

Jedním z nejvýznamnějších projevů objektivace je používání znakových systémů v mezilidské komunikaci. Klíčovou roli tak získává jazyk, který lidem neslouží pouze k popisu vnějšího světa, nýbrž jim umožňuje aktivně se podílet na konstrukci a interpretaci reality. Užíváním společného jazyka dochází ke sdílení subjektivních významů a jejich transformaci na významy objektivizované. Jazyk proto funguje jako primární nástroj socializace, v rámci níž jsou jedinci předávány dominantní vzorce chování v dané společnosti (Berger a Luckmann, 1999).

V optice konstruktivistického paradigmatu se pak na produkci realitě přisuzovaných významů podílí výraznou měrou také média, která dnes často slouží jako primární zdroje informací o vnějším světě (Burton a Jirák, 2001, s. 19). Winfried Schulz (2000, s. 29–32) hovoří o dvou protichůdných přístupech popisujících vztah mezi médii a realitou, tzv. kopernikovském a ptolemaiovském pojetí. V kopernikovském přístupu, vycházejícím právě

z konstruktivismu, přispívají aktivně sama média k tvorbě významů, které vyjednávají se členy svých publik. Sdílené významy jsou tedy vždy až výsledkem komunikace, nikoli jejím počátečním předpokladem. Ptolemaiovské chápání naopak přisuzuje médiím schopnost zprostředkovat předem objektivně danou skutečnost a zároveň také ovlivnit příjemce sdělení vždy v souladu s názory těch, kdo mají média ve své moci.

Renáta Sedláková (2008, s. 148) pak popisuje hlavní rozdíl mezi těmito dvěma proudy ve způsobu, jakým vymezují pojem „reprezentovat“. Kopernikovský směr odmítá možnost pouhého zprostředkování reality bez toho, aby při produkci mediálních obsahů nedocházelo k novému konstruování skutečnosti. Mediální reprezentace se tak v tomto případě stává spíše re-prezentací, opětovnou konstrukcí nové reality vycházející jak z událostí odehrávajících se ve vnějším světě, tak i zásad pro jejich mediální zpracování. V případě kopernikovského přístupu je proto na jakákoliv „pokřivení“ mediálního obrazu nahlíženo jako na interní součást fungování médií. Objektivita již není považována za empiricky testovatelnou vlastnost sdělení, nýbrž za nedosažitelný ideál, k němuž je možné se pouze přiblížit. Ptolemaiovci naopak přistupují k mediální reprezentaci jako k odrazu reálných událostí, u nichž je možné vždy objektivně určit míru jejich přesnosti či zkreslení. Schulz (2000, s. 30) v této souvislosti zmiňuje metaforu médií jako vesmírných satelitů, jež zprostředkovávají přenos signálu, aniž by jej samy aktivně měnily.

3.2 Účinky mediální konstrukce reality

Způsob, jakým média konstruují obraz RASIM, nabývá na důležitosti za předpokladu, že mediální reprezentace vnějšího světa může významně ovlivňovat to, jak si na něj utváří názor příjemci sdělení. Tato teze vychází z teorie *agendy setting*, kterou v roce 1968 zformulovali Maxwell McCombs a Donald Shaw. Autoři zkoumali v americkém městě Chapel Hill, zda mají zpravodajsky významná témata vliv na agendu, kterou v souvislosti s prezidentskými volbami považují za podstatnou nerozhodnutí voliči. Zjištěná korelace mezi mediálně a společensky důležitými tématy je vedla k vytvoření teorie, podle níž prominentní prvky mediální agendy (spolu)utváří agendu veřejnou (McCombs, 2009, s. 18).

Celý proces je realizován na dvou úrovních. McCombs a Shaw tvrdí, že na prvním stupni dochází k výběru *objektů*. Jedná se o témata či osoby, jež média zvýznamňují, a tím k nim přitahují pozornost veřejnosti. McCombs s Reynoldsovou (2002, s. 8) zároveň připouštějí, že mediální obsahy nejsou pro jedince jediným zdrojem informací. Ve své stati představují rozlišení na tzv. *obtruzivní* a *neobtruzivní* témata. Za *obtruzivní* pokládají autoři oblasti, s nimiž mají lidé osobní zkušenost (může se například jednat o způsob fungování

školského systému v dané zemi), zatímco s *neobtruzivními* tématy (např. specifiky vzdělávání v zahraniční) přicházejí do kontaktu pouze zprostředkovaně skrze média. Na základě výsledků řady výzkumů, které potvrzují platnost teorie *agendy setting* po celém světě, se McCombs s Reyonoldsovou domnívají, že mediální vliv je značný v oblastech, které jsou příjemcům neznámé, a naopak zanedbatelný u témat každodenního života. Za *neobtruzivní* lze označit také téma migrace a uprchlictví, neboť jak uvádí Teun van Dijk (2000, s. 37) média slouží jako hlavní zdroj informací o etnických a rasových menšinách, se kterými nemá většina příslušníků majoritní populace přímou zkušenost a ani se o nich nedovídá z alternativních informačních zdrojů.

U *neobtruzivních* témat nabývá na významu nastolování agendy druhého stupně, v rámci něhož jsou v médiích reprezentovány určité vlastnosti (*atributy*) *objektu* na úkor jiných. Médiím tedy dle Bernarda Cohena (cit. podle McCombs, 2009, s. 113) není přisuzována moc ovlivňovat pouze *„na co máme myslet, ale také jak přemýšlet o některých objektech"*. McCombs a Shaw na této úrovni propojují teorii *agendy setting* s *konceptem rámcování*. Základní premisou je skutečnost, že jednotlivé *atributy* si nejsou rovny a liší se například svým rozsahem nebo mírou významnosti. Za rámce neboli *makroatributy* jsou považována uskupení zvýznamněných *mikroatributů*, která fungují jako komplexní interpretační schémata (McCombs, 2009, s. 111–112).

Výběr konkrétních *atributů* a *rámců* je pro tuto práci zásadní, neboť významně determinuje způsob, jakým budou příjemci sdělení o RASIM na tyto skupiny osob nahlížet a které jejich vlastnosti budou považovat za relevantní, což může přispívat k tvorbě *stereotypů*[9]. Za příklad efektivního přenosu mediální agendy do veřejné sféry lze považovat teorii *morální paniky*, kterou v 70. letech 20. století představil ve své knize *Folk Devils and Moral Panics* (2002, třetí vydání) Stanley Cohen. Autor přisuzuje médiím schopnost prezentovat určité zpravidla ojedinělé události (případně v populaci ne příliš početné skupiny osob) jako problematické a pro společnost daleko více ohrožující, než ve skutečnosti jsou. Tento způsob reprezentace následně vede ke zkreslenému vnímání reality a neadekvátním reakcím ze strany příjemců sdělení.

V rámci procesu vytváření morální paniky média nejprve označí určité jedince (jevy) za původce problému, čímž na ně začíná být pohlíženo jako na deviantní a nebezpečné. Do kategorie tzv. *folk devils* jsou tyto osoby automaticky zařazovány na základě domnělého sdílení sady atributů (např. způsobu oblékání, sociálního statusu apod.), jež se v kontextu

[9] Viz podkapitola 3.4.

situace stávají symboly nesoucími nové významy. Za viníka je pak stereotypně považován každý, kdo popsanými znaky disponuje (Cohen, 2002).

Intenzivním mediálním pokrytím se daná problematika rozšiřuje do povědomí příjemců sdělení, ti na ni reagují voláním po implementaci legislativních opatření, jež by hrozbu účinně eliminovaly. Přijetí nových zákonů je v takové chvíli spatřováno jako jediné možné řešení zabraňující, aby se vzniklá situace zcela vymkla kontrole a opakovala v budoucnosti. Výsledná intervence omezující práva domněle deviantních osob se pak stává předmětem další medializace, což přispívá k udržování napětí ve společnosti (tamtéž).

Cohen (2002, s. xxvi–xxvii) uvádí, že pro vznik morální paniky je potřeba, aby veřejnost konsenzuálně vnímala chování určité skupiny jedinců jako morálně pokleslé v kontrastu s vlastními etickými hodnotami. Panika propuká náhle a bez varování, přičemž vychází z disproporčního vztahu mezi reálnou situací a jejím vnímáním společností. Teorie tedy netvrdí, že problematické jevy neexistují, ale upozorňuje na jejich umělé zveličování, k čemuž podstatnou měrou přispívají média, skrze specifický způsob reprezentace, jenž Cohen označuje jako *over-reporting*.

Autor tvrdí, že mezi jeho projevy patří zvýznamňování události uváděním nadsazených číselných údajů (například s ohledem na počet zapojených osob nebo vzniklou škodu), používání „senzačních" titulků, které pouze minimálně korespondují s obsahem sdělení, stejně jako užívání expresivních vyjádření a generického plurálu i v případech, kdy média informují o individuálním subjektu (Cohen, 2002, s. 26–27).

V úvodu své knihy Cohen (2002, s. xxii–xxv) uvádí sedm konkrétních zdrojů morální paniky, přičemž za jeden z nich pokládá právě uprchlíky a žadatele o azyl[10]. Média podle něj nečiní rozdíly mezi RASIM, o nichž informují společně v rámci generalizovaného tématu imigrace, a to primárně z hlediska jejich rasy a etnicity. Od 90. let se pak začínají objevovat snahy o rozlišení tzv. „pravých uprchlíků", oprávněných získat pomoc hostitelské země, a „falešných žadatelů o azyl", u nichž bývají důvody přesídlení redukovány výlučně na snahu zlepšit svou ekonomickou situaci. Média zároveň opakovaně reprezentují RASIM pomocí hanlivých metafor jako *příliv, zločince* a *nepřátelskou armádu*, což může podle Cohena způsobovat, že jsou tato označení vnímána jako zcela přirozená[11].

[10] Zbylými šesti jsou a) Násilní mladí muži z dělnické třídy b) Násilí ve školách, šikana a střelba c) Zneužívání drog d) Zneužívání dětí, satanistické rituály a registry pedofilů e) Obviňování médií ze zobrazování sexuálních a násilných obsahů f, Podvody při vyplácení sociálních dávek a matky samoživitelky (Cohen, 2002, s. viii–xxi).
[11] K příkladům užívaných hanlivých metafor a pojmenování viz podkapitola 4.7.

3.3 Faktory ovlivňující mediální konstrukci reality

V předchozí podkapitole byly představeny vybrané teorie zabývající se možnými účinky mediální (re)prezentace RASIM na příjemce sdělení. Na výsledné podobě mediálních sdělení, jak jsou mediálními organizacemi předkládány příjemcům, se z pohledu *mediálního konstruktivismu* podílí řada činitelů. Nyní následuje podkapitola věnující se konceptům a teoriím, jež mohou vysvětlovat principy, na základě nichž jsou události a témata spojená s RASIM, potažmo s vnějším světem jako takovým, vybírána a zpracovávána do podoby zpráv.

Jedním z nejvlivnějších faktorů je *princip selekce zpráv*. Média v rámci zpravodajských bloků nepokrývají veškeré aktuální dění, nýbrž zprostředkovávají příjemcům svých sdělení vždy pouze určitý výsek „mimomediální" reality. Zpravodajství pak nepředstavuje souhrn nejdůležitějších událostí, ale výsledek individuálního výběru odpovědných členů redakce, ovlivněný způsobem fungování celé mediální organizace například velikostí daného média nebo interpersonálními vztahy na pracovišti (Reifová, 2004, s. 71). Jak uvádí W. Lance Bennett (1996, s. xii cit. podle Sedlákové, 2007): *„Z obrovského množství událostí, které se každý den odehrají, typický zpravodajský trh pokrývá pouze úzký okruh problémů prezentovaný z pohledu ještě užšího okruhu zdrojů."*

Principem selekce zpráv se zabývá teorie *gatekeepingu*[12], již pro oblast mediálních studií rozvinul v roce 1950 David White[13]. Ve svém výzkumu se zaměřil na způsob, jakým editoři lokálních amerických novin vybírali zprávy vhodné pro uveřejnění ze tří různých tiskových agentur. White zjistil, že editoři se v roli „dveřníků" (*gatekeepers*) při rozhodování o publikování určité zprávy řídili především vlastním úsudkem o domnělých potřebách příjemců, které se snažili uspokojit. Teorii dále rozpracovali například Walter Gieber nebo Pamela Shoemakerová, přičemž hlavní oblast zájmu se ze studia individuálních charakteristik novinářů a jejich vlivu na výběr událostí do zpravodajství přesunula ke zkoumání institucionálních vlivů mediálních organizací (Reifová, 2004, s. 70–71).

Teorie *gatekeepingu* je úzce spojená s konceptem *zpravodajských hodnot* Johana Galtunga a Mari Rugeové z roku 1965[14]. Autoři ve svém výzkumu mediální reprezentace tří mezinárodních krizí v norském tisku zjišťovali, jaké atributy události ovlivňují její zařazení do zpravodajství, neboli *„jak se z událostí stávají zprávy"* (Galtung a Ruge, 1965, s. 65). Na základě provedené analýzy definují Galtung s Rugeovou (1965, s. 66–68) sadu kritérií

[12] Do češtiny je pojem možné přeložit jako „hlídání brány".
[13] Teorii *gatekeepingu* mimo mediální sféru se však věnoval již americký psycholog Kurt Lewin, který zkoumal, jaké faktory ovlivňují rodinné nákupy potravin, viz Reifová, 2004 a McQuail, 2009.
[14] Termín *zpravodajské hodnoty* poprvé použil Walter Lippmann v knize Public Opinion (česky 2015).

zásadních pro výběr události, a to její frekvenci, práh, čili pomyslnou hranici, které musí událost dosáhnout, aby se mohla stát zprávou, jednoznačnost, smysluplnost (pod níž autoři řadí kulturní blízkost a relevanci), shodu s již známými informacemi, překvapivost, kontinuitu a kompozici. Uvedené faktory považují autoři za kulturně nepodmíněné a předpokládají jejich výskyt napříč různými mediálními krajinami. Kromě nich rozlišují ještě hodnoty, jež jsou vázané na euroamerickou kulturu. Mezi tyto řadí přítomnost prominentních národů, prominentních osob, personalizaci a negativitu[15].

Galtung s Rugeovou (1965, s. 71–72) se navíc domnívají, že výše popsané atributy se mohou vzájemně kombinovat a doplňovat. Podle jejich hypotézy *aditivity* se pravděpodobnost, že bude událost zařazena do zpravodajství, zvyšuje úměrně s počtem jednotlivých charakteristik, jež obsahuje, zatímco hypotéza *komplementarity* předpokládá kompenzaci nízkého zastoupení určitého faktoru zvýšením hodnoty jiného atributu. S ohledem na zaměření předkládané práce se jako zásadní jeví některé příklady propojení konkrétních hodnot, které Galtung a Rugeová (1965, s. 81–83) uvádějí v závěrečné diskuzi své studie. Jedná se zejména o spojení atributů kulturní blízkosti a shody s již známými fakty (mediálně reflektované události o kulturně vzdálených národech musí co nejvíce korespondovat s již známými fakty o daném národu), prominentnosti národa a kulturní blízkosti (medializace událostí o neelitních národech se odvíjejí v závislosti na jejich kulturní blízkosti) a propojení hodnot prominentnosti národa s negativitou (události spojené s neelitními národy jsou v médiích reprezentovány podlé míry negativnosti). Na základě těchto kombinací je možné se domnívat, že zpravodajství o RASIM přicházejících do Evropy z ekonomicky nevyspělých afrických a asijských zemí, jejichž kulturní pozadí je odlišné od euroamerického, bude podléhat *stereotypizaci*.

Faktorům ovlivňujícím obsah mediálních sdělení se pak ve své knize *Mediating the Message* (1996) věnovali Pamela Shoemakerová a Stephen Reese. Na základě rozlišení činitelů působících uvnitř a vně mediální organizace vytvořili sestavu pěti hierarchicky uspořádaných oblastí vlivů podílejících se na konstrukci mediálního obrazu událostí[16]. Podle Shoemakerové a Reese (1996, s. 59–99) působí na obsah mediálních sdělení na nejnižší úrovni individuální charakteristiky novináře. Mezi ty patří například pohlaví, vzdělání, profesní pozadí, názory apod.

[15] Vlastnostmi, jež činí událost vhodnou pro zpravodajské zpracování, se zabývala i Gaye Tuchmanová. S ohledem na prostorové zasazení události hodnotí její schopnost být „zachycena“ v tzv. *zpravodajských sítích*, tvořených zpravodajskými agenturami i jednotlivými novináři a přispěvateli. Tuchmanová také rozlišuje události podle časového hlediska, respektive míry jejich (ne)předvídatelnosti. Více viz Tuchman, 1978.

[16] Vycházeli přitom z kategorií, které navrhli Theodor Gitlin a Herbert Gans mezi lety 1979 až 1980.

O stupeň výš se nachází rovina mediálních rutin. Jedná se o ustálené praktiky, které novináři uplatňují při výkonu své profese. Zdrojem mediálních rutin jsou omezení plynoucí z žurnalistových vazeb na příjemce sdělení a zdroje informací a rovněž z potřeby přizpůsobit se zásadám chodu redakce. Kromě výše popsaných principů selekce zpráv (koncept *zpravodajských hodnot* a teorie *gatekeepingu*) jsou na této úrovni pro předkládaný výzkum zásadní rutinované postupy novinářů při práci s informačními zdroji. Shoemakerová a Reese (1996, s. 123–126) uvádějí, že pracovníci médií mají silnou tendenci získávat informace pro své komunikáty z oficiálních zdrojů (například záznamů ze soudních jednání, naplánovaných akcí a tiskových prohlášení), které Leon Sigal (1973, cit. podle Shoemaker a Reese, 1996, s. 123) souhrnně označuje jako *„rutinní kanály"*, na úkor vlastních iniciovaných rozhovorů a rešeršní činnosti. Tato skutečnost se odvíjí od předpokladu, že institucionální zdroje disponují pravdivými údaji a rovněž jsou jednoduše dostupné. Jednotlivci pak slouží jako zdroj informací zejména v případě, že událost vykazuje rysy vhodné pro zpracování formou tzv. human interest story. Novináři také často čerpají informace od expertů z různých oblastí zájmu, kteří mohou události vysvětlit a zasadit do širšího kontextu. Jak však prokázal ve svém výzkumu Lawrence Soley (1992, cit. podle Shoemaker a Reese, 1996. s. 126), přístup do médií je ve výsledku umožněn omezenému počtu stále stejných odborníků, kteří navíc reprezentují pouze určitou část názorového spektra.

Třetí sférou vlivu jsou omezení pramenící z principů fungování mediální organizace. S ohledem na primární cíl komerčních médií generovat zisk[17] mohou do této oblasti spadat snahy majitelů a vydavatelů ovlivňovat obsahy za účelem získání či udržení pozornosti příjemců, která je dále zprostředkovávána zadavatelům reklamy. Shoemakerová a Reese (1996, s. 161–165) sem rovněž zařazují restriktivní působení redakční politiky, například systém hierarchizované kontroly pracovníků médií. Předposlední rovinu představuje soubor vnějších vlivů. K těm kromě již výše zmíněných informačních zdrojů patří také ovlivňování ze strany dalších společenských institucí a zejména specifika ekonomického prostředí, v němž daná mediální organizace funguje.

Na vrcholu modelu pak na obsah mediálních sdělení působí převládající ideologie jako systém sdílených provázaných představ o světě, jevících se lidem jako přirozené, jež jsou však vždy produktem ve společnosti dominantních skupin, které se snaží touto formou předávat svůj světonázor a udržet stávající mocenské poměry (Becker, 1984, cit. podle

[17] Shoemakerová a Reese (1996) se ve své knize zaměřili na mediální krajinu USA, kde absentují veřejnoprávní média, jejichž hlavním zdrojem příjmu jsou koncesionářské poplatky. Míra, do jaké média veřejné služby získávají příjmy z reklamy, se liší napříč jednotlivými zeměmi. Srovnej např. způsob financování britské BBC (viz BBC, 2018) a české ČT (viz Česká televize, 2016).

Shoemaker a Reese, 1996, s. 213). Média pak podle Shoemakerové a Reese (1996, s. 260) reprodukují ideologii do té míry, do jaké jsou propojeny s dalšími mocenskými elitami.

Jak je patrné, vlivy z jednotlivých rovin mohou být (a často bývají) ve vzájemném rozporu. S ohledem na hierarchickou podstatu celého modelu se v takovém případě vlivy nižšího stupně vždy „podřizují“ výše postaveným.

3.4 Stereotyp, koncept druhého, orientalismus, nový rasismus

Jak je patrné z předešlých podkapitol, ustálený způsob konstrukce mediálního obrazu určitých skupin osob, v případě tohoto výzkumu RASIM, může přispívat k tvorbě stereotypů. Nyní budou blíže představeny vybrané koncepty, které je možné aplikovat na problematiku stereotypní mediální reprezentace RASIM.

Nejprve je nutné vymezit samotný termín *stereotyp*, jenž odkazuje k rigidním prvkům vědomí, které předurčují hodnocení a vnímání okolních jevů, přičemž také ovlivňují názory, postoje a chování jedince (Petrusek a kol., 1996, s. 1229–1230). Pojem poprvé představil v roce 1922 americký politický komentátor Walter Lippmann ve svém díle *Public Opinion* (česky 2015)[18]. Lippmann (2015, s. 84) tvrdí, že:

„Stereotypy jsou uspořádaným, více či méně konzistentním obrazem světa, kterému jsme přizpůsobili naše zvyklosti, preference, schopnosti, pohodlí a naděje. Nemusí být dokonalým obrazem, ale je to obraz světa, na nějž jsme se adaptovali. Lidé a věci v něm mají své dobře známé místo a jednají podle očekávání. Cítíme se tu doma.“

Tvorba stereotypů je podle Lippmanna (2015) přirozená a nevyhnutelná. Lidé si utvářejí názory jak na jevy, s nimiž mají přímou zkušenost, tak i na fenomény, které se nacházejí mimo tuto oblast (skrze zprostředkované informace a tvorbu představ), čímž vznikají ustálená interpretační schémata. Při kontaktu s neznámým podnětem konfrontuje jedinec nový jev s již utvořenou mentální šablonou a snaží se identifikovat známé znaky. Jestliže se vnímaná skutečnost shoduje s očekáváním, dochází k posílení stereotypu. Je-li naopak v rozporu, může dojít k upravení názoru, spíše však k „udělení výjimky“ a ponechání původního způsobu myšlení.

Důvodem takto zjednodušeného nahlížení na svět jsou časová a mentální omezení. Lidé nemají dostatek času ani vůle přistupovat ke každému fenoménu jako jedinečné entitě. Stereotypy rovněž slouží jako obrana vlastní společenské pozice i ochrana před matoucími důsledky, jež pramení ze snahy vnímat okolní svět v jeho celistvosti.

[18] Jednalo se o zavedení pojmu v rámci sociálních věd. Slovo *stereotyp* původně odkazovalo k tisku z trvalé tiskařské formy.

Lippmann (2015, s. 86–87) zdůrazňuje skutečnost, že stereotypy postrádají racionální základ a velmi dobře odolávají rozumové kritice, neboť vznikají na základě emocionálních preferencí. Schematizovaný způsob myšlení včetně konkrétních obrazů si jedinec osvojuje během procesu primární a sekundární socializace, kdy na něj kromě rodiny, školy a dalších institucí působí svými obsahy také média.

Vnímání vnějšího světa podle již dříve utvořených forem potvrzuje i Michael Pickering (2001, s. 2–5), který zdůrazňuje nutnost odlišovat od sebe *stereotypy* a *kategorie*[19]. Zatímco kategorie slouží jako flexibilní kognitivní nástroje nezbytné pro tvorbu mentálních map, jejichž pomocí jedinec chápe okolní svět, stereotypy jsou zatíženy ideologickými hodnotami, které odrážejí mocenské zájmy dominantních skupin a připívají k udržování statu quo ve společnosti. V rámci stereotypů je na příslušníka určité skupiny, v případě tohoto výzkumu migranta či uprchlíka, redukcionisticky nahlíženo pouze optikou několika vybraných charakteristik, jež jsou vnímány jako esenciální a sdílené všemi domnělými členy společenství[20].

Problematiku stereotypizace rozpracovává Pickering (2001, s. 47–48) dále v tzv. koncept *druhého*[21]. Základem konceptu je vytváření duality „*my*“ a „*oni*“. Chování, hodnoty a zvyky příslušníků *„naší“* skupiny jsou v tomto etnocentrickém přístupu považovány za jediné žádoucí a slouží jako univerzálně platná norma, na jejímž základě dochází k symbolické exkluzi deviantních *„druhých“* z *„námi“* ustanoveného sociálního centra na jeho periferii. Tímto způsobem dochází k udržování společenského řádu.

Za klíčový považuje přitom Pickering (2001, s. 71) nerovný mocenský vztah, jenž vzniká mezi dominantním subjektem *(„námi“)* a podřízeným objektem *(„jimi“)*. Skrze konstrukci *„druhého“* jako ztělesnění odlišnosti, která může být zdrojem fascinace, strachu i pobavení, je souběžně utvářena a posilována také *„naše“* identita a pocit sounáležitosti s vlastní skupinou. Koncept *druhého* tedy nikdy nevypovídá pouze o *„nich“*, ať už formou kladných či záporných stereotypů, ale primárně o *„nás“* a o způsobu, jakým chceme, aby na *„nás“* bylo nazíráno. Existence *„druhého“* slouží k potvrzení *„naší“* vlastní exkluzivity a symbolické moci.

[19] S obdobným dělením přichází také Dyer (1977, cit. podle Hall, 1997, s. 257–258), jenž analogicky rozlišuje *stereotypy* a *typy*.

[20] Funkci, jež stereotypy ve společnosti plní, se věnoval i americký psycholog Gordon Allport v díle *O povaze předsudků* (česky 2004). Allport (2004, s. 213–215) považuje *stereotypy* za bazální představy, které slouží jako nástroje k racionálnímu ospravedlňování *předsudků*, tj. negativních postojů vůči jedinci vycházejících z jeho členství v určité skupině, jíž jsou přisuzovány nežádoucí vlastnosti (Allport, 2004, s. 39).

[21] V angličtině je používán pojem *„other“*, jenž bývá do českého jazyka překládán také jako *„jiný“*.

Rozdělení na *„my“* a *„oni“* popírá historickou zkušenost a vytváří zdání přirozené danosti, jíž není možné změnit. Jak upozorňuje Frantz Fanon (cit. podle Pickering, 2001, s. 67), dualita nikdy nefunguje recipročně: *„[…]v koloniálním kontextu je černoch Druhým pro bělocha, ale ne naopak. Bílý je bílý; bílý není ne-černý.“* Ve skutečnosti je však naturalizace binární opozice umožněna pouze jejím neustálým opakováním, jehož výsledkem začíná *„druhý“* sám na sebe nahlížet *„naší“* dominantní stereotypní optikou, čímž je připraven o možnost vlastní sebedefinice zdůrazňující jeho individuální rysy.

Za *„druhého“* může být jedinec označen na základě své příslušnosti k určité skupině, jejíž členové se odlišují například rasou, náboženským vyznáním nebo sociálním statusem. S konceptem pracovala ve své knize *Druhé pohlaví* (česky 1966) také představitelka francouzského feminismu Simone de Beauvoirová, jež jej aplikovala na nevyvážený vztah mezi pohlavími. Zatímco muž je spatřován jako svrchovaný subjekt, žena získává hodnotu pouze svou diferenciací od něj jako ta *„druhá“*. Pickering (2001, s. 88) za velmi významné považuje vědomí národní identity, které podle něj zastřešuje další partikulární identity jedince. Za *„jiného“* proto bývá jedinec často považován s ohledem na svou národní příslušnost, kulturu a etnicitu.

Odlišnost v těchto oblastech a z ní vycházející exkluze *„druhých“* je hlavním předmětem zájmu Edwarda Saida. Ve svém díle *Orientalismus* (česky 2008)[22] popisuje způsob, jakým západní civilizace konstruuje svou představu Východu jako vzdáleného mytického světa skrze ustálený systém reprezentací. Význam pojmu *orientalismus* lze podle Saida (2008, s. 12–13) vymezit třemi různými, avšak vzájemně se prolínajícími způsoby. První z nich je spjatý s akademickou tradicí zkoumání Orientu, druhý představuje druh myšlení založený na ontologickém rozlišování mezi *Orientem*[23] (Východem) a *Okcidentem*[24] (Západem). Ve svém třetím významu je *orientalismus* považován za specifický druh *diskurzu*[25], jenž slouží jako filtr, přes nějž vstupuje realita *Orientu* do našeho západního vědomí. *Orientalismus* představuje společenskou instituci, která si nárokuje výsadní právo

[22] Originál knihy byl publikován v roce 1978.
[23] Said (2008, s. 27) za *orientální* považuje arabské země Afriky a Asie, v nichž je dominantním náboženským vyznáním islám. Nezahrnuje sem tedy např. Čínu, Indii nebo Japonsko.
[24] Autor se zaměřuje na specifika britského, francouzského a amerického *orientalismu* (Said, 2008, s. 27).
[25] Said ve svém díle odkazuje k *diskurzu* v pojetí Michela Foucaulta, podle nějž je *diskurz* tvořen souborem vyjádření, jež nám poskytují jazyk, kterým je možné hovořit o určitých tématech v konkrétní historické době. Foucault se domnívá, že užíváním jazyka jako prostředku sociálního jednání dochází k produkci vědění. *Diskurz* určuje, co je možné o tématu říci i co musí zůstat nevyřčeno, a to vždy z pozice elitních společenských vrstev, jež svádějí s podřízenými skupinami neustálý hegemonický souboj o možnost šířit vlastní světonázor jako jediný možný a pravdivý (Foucault, cit. podle Hall, 1997, s. 28–29).

Orient popisovat, vysvětlovat a hodnotit, je *„postupem, jimž Západ Orientu vládne, restrukturalizuje jej a spravuje.“* (Said, 2008, s. 13).

Existence diskurzu je umožněna díky asymetrickému mocenskému vztahu, který mezi Východem a Západem přetrvává již od konce 18. století. *Orient* je tak reprezentován jako oblast temna, kde se mísí exotika s barbarstvím. Jeho obyvatelé jsou kolektivně považováni za zpátečnické, nevzdělané jedince, řídící se spíše emocemi a instinkty než rozumem. *Orientálství* se stává hlavním rysem člověka, pre-existenciální esencí, jež je opakovaně prokazována pomocí pseudoempirických výzkumů. Domnělá zaostalost pak slouží jako ospravedlnění pro koloniální expanzi Západu a umisťování *Orientu* do područí *Okcidentu* v jeho „vlastním zájmu“ (Said, 2008).

Ian Buruma a Avishai Margalit však upozorňují, že obdobným způsobem jako v případě *orientalismu*, dochází také ke stereotypizaci západního světa. Ve své knize *Okcidentalismus: západ očima nepřátel* (česky 2005) popisují abstraktní představu „Západu“ jako pokleslého, odlidštěného, konformistického prostředí, ve kterém je upřednostňována mechanická racionalita před náboženskou vírou a intuicí a svoboda a blaho jedince nad vyššími společenskými zájmy. Dalším významným předmětem kritiky je pak domnělá „posedlost“ generovat zisk a hromadit materiální statky. *Okcidentalismus* odmítá prvky západního liberalismu, jakými jsou občanská práva, volný trh a demokracie a které podle něj „kontaminují“ nezápadní svět. Místo nich požaduje návrat k tradicím, respekt k často uměle vytvořeným autoritám a dodržování striktní disciplíny, jež může vést až k sebeobětování jedince pro vyšší ideály (Buruma a Margalit, 2005, s. 17–29).

Na rozdíl od *orientalismu* není *okcidentalismus* spjat s konkrétním geografickým regionem. Jeho projevy je možné nalézt v různých historických obdobích napříč celým světem, včetně samotných západních zemí[26]. Možné prvopočátky *okcidentalismu* spatřují autoři v reakci německých romantiků na výše popsané prvky modernity tak, jak byly představeny jako univerzálně platné principy během Velké francouzské revoluce na konci 18. století.

Koncept *druhého* i jeho realizace v podobě *orientalismu* i *okcidentalismu* zcela odpovídají rysům tzv. *nového rasismu*, jenž v souvislosti s mediální reprezentací etnických a rasových menšin zmiňuje van Dijk. *Nový rasismus* není realizován skrze otevřené odmítání jedinců na základě jejich biologických odlišností od bělošské populace. K degradaci dochází z důvodu kulturní jinakosti, jež je příslušníky majoritní společnosti vždy vnímána jako

[26] Buruma a Margalit (2005) popisují výskyt okcidentalismus jak ve fašistickém Japonsku, maoistické Číně či stalinském Rusku, tak i mezi vyznavači radikálního islámu.

deviantní. Domnělá rozdílnost následně vede k vytvoření rigidní opozice[27] (van Dijk, 2000, s. 33–34).

Tento méně zjevný způsob diskriminace bývá vytvářen a reprodukován specifickým užíváním jazyka v jeho psané i mluvené podobě v rámci každodenní komunikace (např. zákony, učebnice, politické debaty). Navzdory „pouhé" jazykové realizaci dokáže účinně marginalizovat vybrané skupiny obyvatel, neboť způsob, jakým se o menšinách hovoří, je vnímán jako zcela přirozený. Ustavený diskurz je však diskriminační sociální praxí, jež zároveň slouží jako zdroj pro tvorbu stereotypních názorů a předsudků, čímž je naplněna sociální i kognitivní složka rasismu (tamtéž, s. 34–36).

Nový rasismus je pevně zakotven v řadě společenských institucí, které se jinak zásadně vymezují proti projevům „klasického" rasismu, jako jsou segregace, fyzické útoky apod. Van Dijk (2000, s. 38–40) si všímá, jak k jeho rozvoji a udržování přispívají média, jež disponují značnou symbolickou mocí a často skrze své obsahy nahrazují příjemcům sdělení přímou zkušenost s určitým jevem. Mediální diskurz tak v souladu s diskurzy vytvářenými dalšími mocenskými skupinami podporuje přetrvávání zdánlivě legitimní ideologie.

Ve své stati *Mediating Racism: the role of the media in the reproduction of racism* (1989) shrnuje van Dijk závěry vlastních i jinými odborníky realizovaných výzkumů mediální reprezentace rasových a etnických minorit v médiích západních zemí, jako jsou USA, Nizozemsko nebo právě VB. Autor uvádí, že média v těchto zemích zobrazují příslušníky menšin pouze sporadicky, nejčastěji v souvislosti s negativními tématy. Za použití urážlivých nepřímých pojmenování (metafor a hyperbol) a s důrazem kladeným na jejich etnický původ jsou tito jedinci reprezentováni jako problémové osoby působící obtíže v oblasti bydlení, vzdělávání i občanského soužití, jež mají navíc sklony k páchání trestné činnosti (nelegálnímu vstupu do země, drogovým deliktům apod.). Rolí úřadů je pak existenci menšin korigovat a chránit před nimi majoritní populaci.

Příslušníkům minorit je zároveň upřena možnost vlastního vyjádření v mediálním prostoru. Van Dijk (1989, 214–215) upozorňuje, že jedním z hlavních důvodů je jejich menší organizovanost ve srovnání s ustavenými organizacemi většinové společnosti. Pro novináře, kteří se obvykle sami řadí mezi členy majoritní populace, je pak „jednodušší" získávat informace z oficiálních zavedených zdrojů, jež navíc považují za objektivnější.

[27] Viz koncept *druhého.*

3.5 Předchozí výzkumy mediální reprezentace RASIM

Výzkumy mediálního obrazu RASIM mají dlouholetou tradici (ze studií reprezentace RASIM v britských médiích např. Hartmann a Husband, 1974; Clark a Cambel, 2000; Khosravinik, 2009). V této podkapitole budou představeny tři analýzy, jež posloužily jako přímá metodologická inspirace pro předkládanou práci a jejichž závěry budou použity při formování hypotéz.

První z nich je výzkum Grega Phila, Emmy Briantové a Pauline Donaldové, působících v tzv. GUMG (Glasgow University Media Group), kteří výsledky svých kvantitativních i kvalitativních šetření publikovali v knize *Bad News for Refugees* (2013). Philo s kolegy (2013, s. 50−51) zkoumali, jakým způsobem byl utvářen mediální obraz RASIM v roce 2006 a následně v roce 2011[28] ve zpravodajství televizních kanálů BBC1, BBC2, ITV a Channel 4 a na stránkách deníků *Daily Mail, Daily Express, Sun, Daily Mirror, The Times, The Guardian* a *The Daily Telegraph.*

Autoři se u analyzovaných reportáží a článků zaměřili na jejich hlavní témata, použité explanační rámce a argumentaci a citované mluvčí a tonalitu jejich vyjádření. Následně provedli čtyři ohniskové skupiny s příjemci sdělení žijícími v oblastech s vysokým počtem migrantů, aby mohli určit, jakým způsobem tito vnímají mediální reprezentaci RASIM a jaký vliv má konkrétní mediální obraz na život komunity. Problematiku percepce dále rozvíjeli během rozhovorů s 36 uprchlíky a odborníky z oblasti migrace. Výzkumníci rovněž vedli rozhovory se sedmi novináři o způsobu tvorby komunikátů (Philo et al., 2013 s. 31). S ohledem na zaměření této práce budou představeny pouze výsledky analýz mediálních obsahů.

Philo s kolegy (2013) zjistili, že k tématu migrace se nejčastěji vyjadřovali politici (82 % všech citací v roce 2006, 51 % v roce 2011), a to zpravidla negativně. Naopak téměř zcela absentovaly komentáře od samotných RASIM, kteří byli v obou zkoumaných obdobích citováni v méně než 5 % případů. Média také volně zaměňovala pojmy „ekonomický migrant“ a „azylant“, přičemž obě skupiny osob byly často spojovány s nelegálním pobytem na území VB. Odmítnutí žadatelé o azyl byli navíc zobrazováni jako podvodníci, kteří se

[28] Výzkumný vzorek z prvního období obsahoval komunikáty publikované 16., 17. a 18. května 2006, tedy tři dny po odstoupení ministra vnitra Charlese Clarka z funkce. Důvodem jeho rezignace bylo zveřejnění informace o propuštění příslušníků cizích národů z britských vězení bez toho, aby byly tyto osoby deportovány. Vzorek čítal 10 televizních reportáží a 34 novinových článků, jejichž hlavním tématem byla migrace a azylová politika (Philo et al., 2013, s. 51–53). Ve druhém zkoumaném období se pak autoři zaměřili na červen roku 2011, kdy britská vláda oznámila dokončení vyřizování nezpracovaných azylových žádostí z roku 2006, přičemž způsob, jakým byl tento proces proveden, považovali někteří kritici za zjednodušený a označovali jej jako udělení „amnestie“ neoprávněným žadatelům. Vzorek z roku 2011 se skládal z 5 televizních reportáží a 69 novinových článků (tamtéž, s. 87–88).

snaží úmyslně dosáhnout na benefity, na něž nemají nárok. Nejednoznačné označování RASIM pak považují autoři za zvláště závažné zejména v případech, kdy je doplněno nezdrojovanými statistikami o jejich počtu v zemi, odhady o množství „ilegálních migrantů" vydávanými za faktické údaje, případně vágními a často expresivními vyjádřeními (např. *vlna, příliv*) evokujícími blížící se nebezpečí.

Pocit ohrožení byl dále posilován skrze reprezentaci RASIM v souvislosti s pácháním trestné činnosti a deklarovanou potřebou přísnější imigrační politiky. Média také zobrazovala RASIM jako přítěž pro sociální systém i pracovní trh. Zatímco ekonomické důvody jejich přesídlení byly silně akcentovány, humanitární příčiny migrace v komunikátech zpravidla chyběly. Stejně tak absentovaly informace o pozitivním přínosu imigrace, problémech, se kterými se musí RASIM vyrovnávat, a možné spoluzodpovědnosti západního světa za vzniklou situaci. Philo s kolegy (2013, s. 165−166) proto v závěru své práce konstatují, že mediální obraz RASIM je výrazně negativní, což může podle autorů vést ke zjednodušeným generalizacím a podporovat otevřené projevy nepřátelství vůči těmto osobám. V souladu s Cohenovou teorií *morální paniky* (viz výše) pak považují RASIM za novodobé *folk devils*, vzbuzující pocit ohrožení zejména u chudších vrstev obyvatelstva, které jsou závislé na pomoci státu v oblasti zdravotnictví, bydlení a vzdělávání a nově příchozí vnímají jako své soupeře.

Podobný způsob mediální reprezentace RASIM dokládá Tammy Speersová (2001) i v lokálních velšských novinách. Autorka analyzovala zobrazování uprchlíků a žadatelů o azyl v období od dubna do prosince roku 2000 ve 32 anglickojazyčných novinách[29] v souvislosti s plánovaným umístěním žadatelů o azyl do oblasti. Přestože velšská média neinformují o RASIM prvoplánově v nepřátelském duchu, nedopouštějí se zaměňování termínů „azylant", „uprchlík" a „imigrant", vyhýbají se užívání pojmů evokujících přírodní katastrofy a poskytují značný prostor stoupencům RASIM, stále je možné spatřovat ve způsobu, jakým dané téma zprostředkovávají svým čtenářům, mnoho problematických jevů.

Speersová (2001, s. 26) uvádí, že RASIM nejsou v komunikátech označováni vlastními jmény ani jako příslušníci konkrétních etnik, ale pouze s odkazem na své postavení v rámci azylového řízení. Média o nich navíc často referují nikoliv jako o jednotlivcích, ale skupinách, což přispívá k jejich dehumanizaci. Porovnáním novinových titulků s obsahem článků v listu *South Wales Evening Post* pak autorka zjistila, že v 61 % případů neodpovídal

[29] Součástí výzkumu byla rovněž analýza vysílání televizních a rozhlasových stanic, jež v oblasti působí, a to od srpna do prosince 2000. Speersová (2001, s. 20) však uvádí, že zpravodajské komunikáty o uprchlících a azylantech byly zastoupeny pouze minimálně. Televize a rozhlas informovaly o RASIM zřídka prostřednictvím půlhodinových dokumentů.

titulek tónu nebo hlavnímu předmětu sdělení či byl mezi nimi ambivalentní vztah. Důvodem tohoto rozporu mohla být podle Speersové (2001, s. 23) snaha redaktorů o větší dramatizaci tématu v době, kdy se v oblasti, v níž noviny vycházejí, nenacházeli prakticky žádní RASIM. Další výsledky analýzy potvrzují závěry studie Phila a jeho kolegů (2013). Velšské noviny často informovaly o RASIM z pohledu nákladů spojených s jejich pobytem na území VB, respektive v konkrétní oblasti Walesu, a v souvislosti s jejich počtem, což mohlo přispívat k vnímání RASIM jako zdroje problémů, případně k vytváření strachu mezi původními obyvateli komunit. V článcích také chyběl širší kontext, jenž by podrobně vysvětloval důvody k přesídlení (Speers, 2001, s. 21; 33−40).

I v této studii převládali mezi citovanými mluvčími politici a státní úředníci (51 % všech mluvčích), zatímco vyjádření RASIM zazněla pouze ve 2 % sdělení. Představitelé státu rovněž figurovali na 41 % fotografiích doplňujících články. Samotní RASIM (obvykle se však jednalo pouze o muže) byli přítomni na necelé čtvrtině (23 %) všech snímků (tamtéž, s. 25; 31).

Posledním výzkumem je analýza mediálního obrazu RASIM v českých médiích. Výzkumný tým složený z Renáty Sedlákové, Marka Lapčíka a Zdenky Burešové (2016) se zaměřil na způsob, jakým bylo téma migrace prezentováno ve vybraných zpravodajských a publicistických pořadech Českého rozhlasu (*Hlavní zprávy ve 12*, *Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře*, *60 minut*, *Den podle…*, *Pro a Proti* a *Názory a argumenty)* v období od 17. 8. do 18. 9. 2015. Rozhlasové vysílání zkoumali jak kvantitativně pomocí obsahové analýzy, tak i kvalitativně kombinací metod kritické diskurzivní analýzy, sémiotické analýzy a zakotvené teorie. V souladu s kvantitativním charakterem předložené práce bude předmětem zájmu pouze provedená obsahová analýza a její výsledky.

Sedlákovou s kolegy (2016, s. 18) zajímalo, jaký prostor věnoval rozhlas tématu migrace ve srovnání s ostatní agendou, jak byly příspěvky o migraci tematicky rámcovány a rovněž jací mluvčí se k migraci ve vysílání vyjadřovali a jaké byly jejich postoje. Výzkumníci zjistili, že dané téma bylo ve vysílání hojně zastoupeno a tvořilo ve sledovaném období 41 % vysílacího času relace Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře, 28 % odvysílaného času Hlavních zpráv ve 12 a 20 % vysílacího času pořadu 60 minut[30]. V naprosté většině příspěvků byla migrace hlavním nebo vedlejším tématem sdělení.

[30] Sedláková s kolegy (2016) zkoumala zvlášť zpravodajské a publicistické pořady vysílané na stanici ČRO Radiožurnál (*Hlavní zprávy ve 12*, *Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře*, *60 minut)* a publicistické relace na kanále ČRO Plus (*Den podle…*, *Pro a Proti* a *Názory a argumenty)*. S ohledem na prakticky totožná zjištění a rovněž s přihlédnutím k primárnímu zaměření této práce na oblast zpravodajství budou detailně představeny pouze výsledky první uvedené dílčí analýzy.

S ohledem na lokální zakotvení komunikátů autoři uvádějí, že v relacích Hlavních zpráv ve 12 a Hlavních zpráv ve 12 – rozhovory a komentáře dominovaly zprávy informující o migraci výlučně v souvislosti s děním v zahraničí (59 % a 43 %), zatímco v pořadu 60 minut spadalo 38 % příspěvků do kategorie zpravující o zahraničních událostech, které však měly také domácí přesah (např. jednání EU o přerozdělování uprchlíků na základě kvót apod.) (Sedláková a kol., 2016, s. 26−32).

K tématu migrace se ve zkoumaných zpravodajských sděleních nejčastěji vyjadřovali samotní novináři, komentátoři či spolupracovníci rozhlasu následovaní politiky[31] a úředníky, případně jejich mluvčími. V publicistických pořadech pak byli citováni také různí odborníci, pracovníci neziskových organizací či zahraniční politici (Sedláková a kol., 2016, s. 33−34). Za problematické považuje Sedláková s kolegy (2016, s. 44) zejména nízké zastoupení zahraničních informačních zdrojů ať už politických zástupců, novinářů či pracovníků humanitárních organizací, jež často přicházejí s RASIM do osobního kontaktu a mohou poskytnout informace takříkajíc „z první ruky“. U mluvčích, u nichž bylo možné určit stanovisko, které k problematice migrace zaujímali, autoři dále uvádějí, že 25 % z nich projevovalo kladný postoj, 10 % záporný a rovněž 10 % uvádělo ve svých výpovědích argumenty pro i proti migraci[32]. Ve vysílání však zcela chyběla vyjádření samotných RASIM, jejichž hlas zaznával pouze skrze novináři převyprávěné příběhy nebo jako zvukový podkres na pozadí reportáží dokreslující situaci (Sedláková a kol., s. 33−36).

S ohledem na tematické rámcování příspěvků výrazně převládalo informování o migraci jako o politickém tématu (více než 70 % u všech sledovaných pořadů), v menší míře pak také ve spojení se sociální oblastí a kriminalitou. Autoři si v této souvislosti všímají minimálního mediálního zájmu o běžné starosti a potřeby RASIM jako jsou možnosti hygieny, stravování a noclehu. Sedláková s kolegy (2016, s. 37−38) dále uvádí, že téměř pětina (18 %) sdělení v pořadech Hlavní zprávy ve 12 – názory a komentáře a 60 minut spojovala migraci s tématem islámu či terorismu. Téma migrace bylo nejčastěji prezentováno z makropohledu (Hlavní zprávy ve 12 – 79 %, Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře – 64 %, 60 minut – 58 %)[33].

[31] Autoři uvádějí, že dle politické orientace převažovali levicoví politici nad pravicovými v poměru téměř 2:1 (Sedláková a kol., 2016, s. 34).

[32] Výzkumníci však zároveň poukazují na skutečnost, že ve většině případů nebylo možné tonalitu výroků stanovit (Hlavní zprávy ve 12 – 86 %, Hlavní zprávy ve 12 – názory a komentáře – 57 %, 60 minut – 52 %) (tamtéž, s. 36).

[33] Autoři rozlišovali zkoumané komunikáty podle míry obecnosti, s jakou o migraci informovaly, na příspěvky zaujímající makro nebo mikroperspektivu (případně obě zároveň). Viz Sedláková a kol., 2016, s. 19.

Je zřejmé, že představená šetření mediální reprezentace RASIM jsou v mnoha aspektech rozdílná, což výrazně omezuje možnosti jejich vzájemné komparace. Důležitá je skutečnost, že jednotlivé studie spojuje kromě předmětu zájmu také užití kvantitativních výzkumných metod, doplněných o kvalitativní dimenzi, což vede k žádoucí triangulaci[34]. Analýzy se však liší s ohledem na zkoumaný typ média a mediální krajinu. Přes tyto rozdílnosti je možné sledovat jisté opakující se problematické jevy při utváření mediálního obrazu RASIM, jež naplňují znaky van Dijkova *nového rasismu* i Pickeringova konceptu *druhého.*

[34] Viz Sedláková, 2014, s. 78−79.

4 Metodika výzkumu

4.1 Kvantitativní obsahová analýza

S ohledem na níže stanovené cíle práce, tedy popsat, porovnat a vysvětlit specifika mediální reprezentace RASIM[35], bude při výzkumu použita kvantitativní obsahová analýza (OA). Tuto metodu definoval na počátku 50. let minulého století americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson (1952 cit. podle Sedláková, 2014, s. 291) jako výzkumnou techniku vhodnou pro *„kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace"*.

Použití OA je pro tento výzkum vhodné z několika důvodů. Za prvé umožňuje zkoumat velké množství explicitních obsahů. Výzkumné vzorky analyzované pomocí této metody čítají obvykle stovky, často však i tisíce jednotek. Jak upozorňuje Klaus Krippendorff (1980, s. 30), tyto jednotky navíc nemusí být nutně strukturované. OA lze také použít pro synchronní komparaci komunikátorů a stanovení podobností a odlišností ve způsobu, jakým informují o určitém tématu[36]. Aplikace metody rovněž vyžaduje, aby byly její jednotlivé kroky prováděny v příslušném pořadí podle daných pravidel, což zvyšuje reliabilitu výzkumu, tedy předpoklad, že různí výzkumníci by použitím stejného postupu dospěli k identickým výsledkům. Data získaná jejím užitím je možné jednoduše kvantifikovat a zpracovávat pomocí statistické analýzy (Sedláková, 2014, s. 291−295). Nelze opomenout ani skutečnost, že v rámci OA dochází ke sběru dat pomocí tzv. *nevtíravých technik* (*unobtrusive methods*), jejichž výhoda spočívá v nulové interakci mezi výzkumníkem a analyzovanými jevy[37], čímž se odlišují od *obtruzivních* technik sběru dat, mezi něž patří např. zúčastněné pozorování (tamtéž, s. 153).

OA však skýtá i jistá omezení, přičemž nejzávažnější z nich souvisí se samotným ontologickým ukotvením metody. OA vychází z novopozitivistické tradice, v jejímž jádru leží předpoklad, že je možné vytvořit obecně platnou teorii, která je následně testována formulováním hypotéz o závislostním vztahu mezi proměnnými. Metoda tedy vznikla ve snaze přiblížit sociálněvědní šetření zásadám výzkumu v exaktních vědách[38].

Jak poukazuje Sedláková (2014, s. 296−299), použití metody vycházející z novopozitivismu se jeví jako problematické v optice konstruktivistického paradigmatu, z něhož vychází i tento výzkum a které předpokládá, že významy jsou konstruovány,

[35] Více viz následující podkapitola.
[36] Druhým tradičním přístupem je aplikace OA v diachronní výzkum změn určitého jevu, viz např. Padín (2005).
[37] Předmětem zkoumání jsou lidské výtvory jako doklady činnosti, nikoliv tvůrci samotní.
[38] Kromě oblasti mediálních studií je OA využívána také například v psychologii nebo lingvistice (Sedláková, 2014, s. 291).

vyjednávány a reprodukovány s ohledem na specifické kulturní a sociální zasazení, nikoliv že jsou „objektivně“ předem definovány (více viz výše). Sdělení a význam tak představují dvě odlišné entity, neboť zatímco sdělení jako audiální či vizuální text zůstává neměnné, význam je na jedné straně tvořen původcem sdělení a na straně druhé konstruován jeho příjemci, přičemž významy přisuzované jednotlivými účastníky komunikačního aktu se mohou výrazně lišit, což dokládá skutečnost, že veškeré texty jsou z hlediska vložených významů polysémické[39]. Výzkumník používající OA tedy vždy dekóduje sdělení specifickým způsobem, jenž nemusí být shodný s významy, které mu přisoudí ostatní příjemci. Aplikací metody navíc vytváří nový text s vlastní sadou potenciálních významů. Kvantifikací a rozdělením textu do kódovacích kategorií pak může rovněž dojít k opomenutí latentních významů, jejichž přítomnost nedokáže metoda postihnout. K výše uvedeným limitům OA je však třeba dodat, že metoda si neklade za cíl rekonstruovat významy, jež do sdělení vložili podavatel a příjemci (neboť tato oblast zájmu spadá do jiné výzkumné tradice), nýbrž „pouze“ vyjádřit frekvenci výskytu určitých jevů, což je v souladu s cíli předkládané práce.

Způsob mediální reprezentace RASIM, potažmo příslušníků etnických a rasových menšin, je samozřejmě možné zkoumat i jinými výzkumnými metodami, a to zejména kvalitativními, jako jsou sémiotická (Santa Ana, 1999) či diskurzivní analýza (např. Van Dijk, 1989, Clark a Cambell, 2000; Khosravinik, 2009). Takovýto přístup však skýtá zejména pro "nezkušeného" výzkumníka mnohá úskalí. Použití kvalitativních metod při zkoumání mediálních obsahů předpokládá výrazné zapojení výzkumníkovy intuice, opírající se o důkladnou obeznámenost s kulturním a společenským kontextem, v rámci něhož dochází k produkci i percepci sdělení. Nezbytná je tedy i velmi pokročilá znalost jazyka, v němž jsou mediální obsahy zakódovány, detailní obeznámenost se specifiky konkrétní mediální krajiny a způsobem tvorby obsahů a v neposlední řadě také schopnost rozkrývat mocenské struktury v dané společnosti. S ohledem na skutečnost, že předmětem předkládané analýzy jsou články o RASIM publikované na britských zpravodajských serverech, se lze domnívat, že by i přes svůj nesporný přínos z hlediska žádoucí triangulace metod byla realizace kvalitativního šetření příliš obtížná.

4.2 Téma a cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy

Tématem práce je reprezentace RASIM přicházejících do Evropy v britském zpravodajství, předmětem výzkumu je pak zobrazování těchto osob na serverech *Theguardian.com*

[39] Textové *polysémii* ale také rozdílným způsobům *zakódování* a *dekódování* významů se věnovali představitelé tzv. *Birminghamské školy,* např. John Fiske a Stuart Hall. Více viz např. Fiske a Hartley, 1978 a Hall, 1980.

a *Telegraph.co.uk*. Výzkum si klade za cíl popsat a porovnat, jakým způsobem je konstruován mediální obraz RASIM na výše uvedených zpravodajských serverech. Tento hlavní cíl výzkumu bude naplněn skrze realizaci dílčích výzkumných cílů, tedy stanovením témat, v souvislosti s nimiž vybrané zpravodajské portály informovaly o migrantech a uprchlících, určením prostoru věnovaného zprávám o RASIM, stanovením mluvčích nejčastěji citovaných či parafrázovaných v textech, četnosti jejich vyjádření a jejich hodnocení migrantů a uprchlíků, stanovením geografického zasazení komunikátů o RASIM a rovněž určením míry významnosti, kterou tyto sledované servery v textech RASIM přisuzovaly, a způsobu, jakým RASIM označují. V rovině explanační je pak dalším cílem výzkumu pokusit se specifika mediálního zobrazení RASIM vysvětlit s odkazem na již existující teoretický korpus vědění i dříve realizované empirické výzkumy.

Z uvedených cílů, tématu a předmětu výzkumu vychází hlavní výzkumná otázka, tedy *jaká jsou specifika mediální reprezentace RASIM na zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk* a rovněž vedlejší výzkumné otázky (VVO), z nichž byly následně odvozeny hypotézy (H):

- VVO1: Jaký prostor věnují analyzované zpravodajské servery sdělením o RASIM?
    - H1: Zpravodajský server Theguardian.com bude komunikátům o RASIM věnovat více prostoru, tj. bude publikovat delší sdělení než server Telegraph.co.uk., neboť se jedná o levicově orientované médium na rozdíl od druhého uvedeného, jež je považováno za pravicové[40].
    - H2: RASIM budou v komunikátech prezentováni nejčastěji jako ústřední téma zprávy.
- VVO2: V souvislosti s jakými tématy informují analyzované zpravodajské servery o RASIM?
    - H3: Analyzované zpravodajské servery budou informovat o RASIM nejčastěji ve spojitosti s politickými tématy. Tato hypotéza vychází z výsledků výzkumů Sedlákové a kol. (2016).
    - H4: Analyzované komunikáty budou informovat o RASIM z makropohledu, což je v souladu s výsledky analýzy Sedlákové a kol. (2016).

[40] Britská média tradičně otevřeně podporují konkrétní politické strany. Viz například předvolební editoriály z roku 2015 - *Election 2015: A clear choice for Britain*, 2015 a *The Guardian view: Britain needs a new direction, Britain needs Labour*, 2015.

- H5: Sdělení o RASIM se budou nejčastěji věnovat dění v zahraničí, a to s ohledem na řadu událostí, jež se ve sledovaném období odehrály mimo území VB.
- H6: Zpravodajský server Theguardian.com bude publikovat více zpráv obsahujících prvky personalizace než zpravodajský server Telegraph.co.*uk*.

- VVO3: Jací mluvčí se ve sděleních o RASIM vyjadřují?
  - H7: V komunikátech budou převládat vyjádření politiků a státních úředníků, což je v souladu se závěry výzkumů Speersové (2001) a Phila s kolegy (2013).
  - H8: Vyjádření mluvčích o RASIM budou nejčastěji negativní. Tuto hypotézu podporují závěry šetření Phila a jeho kolegů (2013) a rovněž Cohenova teorie *morální paniky*.
  - H9: Komunikáty publikované na pravicovém serveru Telegraph.co.uk budou obsahovat negativní vyjádření mluvčích častěji než sdělení publikovaná na levicovém serveru Theguardian.com.
  - H10: Samotní RASIM budou jako informační zdroje vystupovat v článcích pouze minimálně. Hypotéza je v souladu s výsledky výzkumů Speersové (2001), Phila s kolegy (2013) i Sedlákové a kol. (2016).
- VVO4: Respektují analyzované zpravodajské servery rozdíly mezi migranty, uprchlíky a žadateli o azyl?
  - H11: Sledované servery budou v uveřejněných článcích synonymně užívat označení „migrant“, „uprchlík“ a „žadatel o azyl“.

Kromě výše uvedených výzkumných otázek bude také zkoumáno, zda jsou textové komunikáty věnující se RASIM doplněny o fotografie a jiné vizuální materiály a kdo je na těchto obrazových suplementech zachycen. Ve snaze stanovit, zda analyzované zpravodajské servery přispívají k tvorbě stereotypů o RASIM, bude dále v souladu s výzkumem Sedlákové a jejich kolegů (2016) stanoveno, zda jsou RASIM spojováni v publikovaných textech s islámem a terorismem.

4.3 Výzkumný vzorek

Cílovou populaci šetření představuje zpravodajství o RASIM publikované na britských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk za dané období. S ohledem na vysoký počet komunikátů bude provedeno pouze výběrové šetření na záměrně vytvořeném vzorku (viz níže). Platnost výsledků analýzy tak není možné generalizovat na celkové zpravodajství

o RASIM uveřejněné na uvedených serverech ani na komunikáty o RASIM publikované na jiných britských zpravodajských serverech.

Zkoumané servery byly vybrány z několika důvodů. Oba patří mezi nejnavštěvovanější britské zpravodajské servery (Statista, 2016). Navíc je možné považovat je s ohledem na tradiční rozdělení britského tisku za protikladné. Zatímco server Theguardian.com představuje online verzi seriózního levicově orientovaného tištěného deníku *The Guardian*, portál Telegraph.co.uk je internetovou variantou seriózního pravicového deníku *The Daily Telegraph*. Tato skutečnost nám proto umožňuje provést komparaci zjištění a stanovit případné odlišnosti v zobrazení RASIM.

Je samozřejmě rovněž možné komparovat mediální obraz etnických a náboženských minorit v seriózních a bulvárních médiích. Tento přístup zvolil například Erik Bleich se svými kolegy (2015) při zkoumaní specifik mediální reprezentace křesťanů, muslimů a židů v již výše zmíněných seriózních denících, doplněných o bulvární deníky *Daily Mirror* and *Daily Mail.* Lze se však domnívat, že tématu migrace a uprchlictví, potažmo problematice menšin, se budou s ohledem na svou tematickou skladbu častěji věnovat seriózní média, což ostatně potvrdil i Bleichův výzkum.

Výzkumný vzorek šetření představují články o RASIM, jež uvedené zpravodajské servery publikovaly v období od 27. srpna 2015 do 27. září 2015. Výběr tohoto měsíčního časového úseku má své opodstatnění. Jedná se o období, kdy se v oblasti migrace a uprchlictví odehrálo na různých místech Evropy mnoho klíčových událostí.

Mezi měsíci srpnem a zářím došlo k výraznému nárůstu v počtu podaných azylových žádostí. Zatímco v srpnu 2015 bylo evidováno 141 250 žádostí o azyl, v září dosahoval jejich počet již 165 305 (Eurostat, 2016b, s. 3)[41]. Toto výrazné navýšení počtu nově příchozích RASIM do Evropy vedlo jak k nutnosti zajistit každodenní potřeby spojené s jejich pobytem, tak i ke konání řady schůzek představitelů EU a zavedení nových zákonných opatření. UNHCR pak do uvedeného období zasazuje čtyři ze sedmi událostí, které považuje v rámci dané problematiky za klíčové pro rok 2015[42]. Dny, kdy se odehrály první a poslední z těchto čtyř událostí, posloužily jako mezní data pro tento výzkum[43]. Dění v jednotlivých dnech bude nyní detailněji představeno:

[41] Celkově největší počet podaných azylových žádostí za rok 2015 byl však zaznamenán v říjnu – 167 060.
[42] Jednalo se o nález chladírenského vozu s těly 71 udušených migrantů a uprchlíků, objevení těla utonulého Alana Kurdiho, pochod RASIM z budapešťského Východního nádraží k rakouským hranicím a dokončení výstavby ochranného plotu na srbsko-maďarské hranici (Spindler, 2015). Více viz níže.
[43] Poslední událost, dokončení výstavby plotu na maďarsko-srbské hranici, se odehrála 22. 9. 2015. Zkoumané období bylo prodlouženo až do 27. 9. 2015, aby bylo možné zachytit také mediální reprezentaci této události.

27. 8. 2015

Rakouská policie zajistila u města Nezider mrazírenský vůz s těly 71 migrantů a uprchlíků (jednalo se o 59 mužů, 8 žen a 4 děti) ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku, kteří se v něm udusili při cestě z Maďarska do Rakouska.

Ve Vídni se konal summit představitelů EU a zástupců balkánských zemí, na kterém německá kancléřka Angela Merkelová vyzvala v reakci na událost k solidaritě s RASIM a rychlému řešení problému.

U západolibyjského přístavu Zuwara utonulo až 300 migrantů a uprchlíků.

28. 8. 2015

V libyjském přístavu Zuwara se konaly protesty proti převaděčství.

Maďarská policie zadržela v souvislosti s nálezem chladírenského vozu čtyři podezřelé.

V německém městě Salzhemmendorf zaútočil neznámý žhář zápalnými lahvemi na dům obývaný RASIM.

29. 8. 2015

Libyjské ozbrojené složky zadržely muže odpovědné za utonutí migrantů a uprchlíků u přístavu Zuwara.

30. 8. 2015

V Drážďanech se konala demonstrace na podporu uprchlíků v reakci na sérii protiimigračních protestů organizovaných protiislámským hnutím Pegida.

Při přestřelce mezi převaděči a řeckou pobřežní policií byl zastřelen mladý žadatel o azyl.

Na Svatopetrském náměstí v Římě se pod vedením papeže Františka konala mše za RASIM, kteří zahynuli při cestě do Evropy.

31. 8. 2015

Z budapešťského Východního nádraží (Keleti), kde se během léta provizorně utábořily tisíce RASIM, byly do Vídně vypraveny čtyři vlaky s více než 3500 osobami.

1. 9. 2015

Maďarské úřady uzavřely budapešťské Východní nádraží pro RASIM, což vedlo k demonstracím za jeho znovuotevření.

Provoz vlaků mezi Londýnem a Paříží byl omezen z důvodu pohybu migrantů a uprchlíků v Eurotunelu spojujícím VB a Francii.

Z řeckého ostrova Lesbos bylo do Atén přepraveno 4000 migrantů a uprchlíků.

Na 20 000 osob se sešlo ve Vídni, aby vyjádřilo podporu RASIM.

2. 9. 2015

U pobřeží tureckého města Bodrum bylo nalezeno tělo tříletého syrského chlapce Alana Kurdiho, který utonul spolu se svou matkou a bratrem při plavbě na člunu na řecký ostrov Kos. Snímek mrtvého chlapce, pořízený tureckou fotografkou Nilüfer Demirovou, se stal „symbolem" migrační a uprchlické problematiky. Fotografii zveřejnila většina evropských médií a byl hojně šířen na sociálních sítích. Úmrtí chlapce také přispělo ke konkrétním politickým krokům – viz níže.

3. 9. 2015

Německá kancléřka Angela Merkelová a francouzský prezident François Hollande vyzvali země EU k přijetí závazných kvót na přerozdělování migrantů a uprchlíků. Britský premiér David Cameron v návaznosti na události předešlého dne oznámil, že VB přijme o tisíce syrských uprchlíků více.

Z maďarského Východního nádraží byly vypraveny dva vlaky s RASIM mířící údajně do příhraničního města Šoproň u rakouských hranic. Nakonec však byli RASIM přinuceni vystoupit již v blízkosti města Bicske, kde byli odvedeni do detenčního zařízení. Asi 500 migrantů a uprchlíků odmítlo v protestu vlak opustit a vyhrožovalo hladovkou. K obdobné situaci pak došlo také v obci Nagyszentjános v severozápadní části Maďarska.

4. 9. 2015

Protestující RASIM u města Bicske opustili vlak a nechali se odvést do detenčního centra. Více než 1200 migrantů a uprchlíků se po marném snažení dostat se do vlaků vydali pěšky z budapešťského Východního nádraží směrem do Rakouska po dálnici M1.

V Praze se konal summit zemí Visegrádské čtyřky, na kterém se sdružené země zavázaly k ochraně vnějších evropských hranic a Schengenského prostoru a k pomoci zemím s velkým podílem uprchlíků, zároveň se však vymezily proti přerozdělování migrantů a uprchlíků podle povinných a trvalých kvót.

Na řeckém ostrově Lesbos došlo ke střetům mezi místní policií a RASIM.

5. 9. 2015

Rakousko a Německo souhlasily s přijetím RASIM z Maďarska na svá území. Maďarská vláda vypravila autobusy, jež dopravily k rakouským hranicím 4500 migrantů a uprchlíků.

Odtud mnoho z nich pokračovalo speciálními vlaky dále do Německa. Do Mnichova tento den dorazilo 6780 migrantů a uprchlíků.

7. 9. 2015

Britský premiér David Cameron oznámil, že VB přijme v následujících 5 letech 20 tisíc syrských uprchlíků.

8. 9. 2015

Kameramanka maďarské televizní stanice N1TV Petra Lászlóová byla poblíž srbsko-maďarských hranic natočena, jak kope do dětí migrantů a uprchlíků a podráží nohy dospělému muži nesoucímu dítě.

Po několika dnech nepokojů vydaly řecké úřady 15 000 migrantům a uprchlíkům povolení pokračovat v cestě z ostrova Lesbos.

9. 9. 2015

Prezident Evropské komise Jean-Claude Juncker představil plán na přerozdělení 120 tisíc migrantů a uprchlíků mezi členské státy EU na základě povinných kvót.

Dánská policie uzavřela dálniční a železniční spojení s Německem ve snaze zabránit RASIM v cestě do Švédska.

10. 9. 2015

Na řecko-makedonské hranici došlo ke střetům mezi RASIM a policií.

Dánsko oznámilo, že RASIM umožní volný průchod dále do Švédska.

Rakousko pozastavilo vlakové spojení s Maďarskem.

12. 9. 2015

Desítky tisíc lidí demonstrovaly v různých městech VB a Dánska na podporu RASIM před jednáním zástupců EU o způsobu přerozdělování migrantů a uprchlíků.

Do Mnichova dorazilo v tento den více než 12 000 migrantů a uprchlíků.

13. 9. 2015

U řeckého ostrova Farmakonisi se převrátil člun s migranty a uprchlíky a 34 jich utonulo. V reakci na vysoké počty příchozích RASIM obnovilo Německo kontroly na hranicích s Rakouskem a pozastavilo vlakové spojení mezi oběma zeměmi.

14. 9. 2015

V Bruselu se konala schůzka ministrů vnitra zemí EU, na které se ministři shodli na zřízení přijímacích a registračních center tzv. hotspotů v Itálii a Řecku a potvrdili dřívější rozhodnutí o přerozdělení 40 tisíc migrantů a uprchlíků mezi unijní země.

V obavě ze zavedení zvláštních opatření na hranicích, dopravilo Maďarsko tisíce migrantů a uprchlíků na hranice s Rakouskem.

Britský premiér David Cameron navštívil uprchlický tábor v Libanonu.

15. 9. 2015

Maďarsko dokončilo výstavbu plotu z ostnatého drátu na hranicích se Srbskem, čímž došlo k jejich uzavření. Překročení hranice bez platného víza se podle nového zákona stalo trestným činem. Uzavření hranic vedlo k protestům RASIM, držení hladovky i pokusům o překonání plotu.

Ve dvou srbsko-maďarských příhraničních oblastech byl vyhlášen krizový stav a nasazena armáda. Srbský ministr zahraničí Ivica Dačić oznámil, že Srbsko nebude přijímat Maďarskem vrácené migranty a uprchlíky.

Maďarská vláda potvrdila plány na výstavbu oplocení na hranicích s Rumunskem.

U tureckého jihovýchodního pobřeží se utopilo 22 migrantů a uprchlíků, kteří se snažili dostat do Řecka.

16. 9. 2015

Na maďarsko-srbské hranici došlo ke střetům mezi RASIM a maďarskou policií, která proti nim použila slzný plyn a vodní děla.

RASIM začali vstupovat na území Chorvatska.

17. 9. 2015

Tisíce migrantů a uprchlíků byly z maďarsko-srbské hranice dopraveny autobusy do chorvatsko-srbského příhraničí.

Na chorvatsko-srbské hranici došlo ke střetům mezi RASIM (jichž do země od předešlého dne dorazilo 6500) a chorvatskou pořádkovou policií. Více než 2000 migrantů a uprchlíků uvízlo v chorvatském příhraničním městě Tovarnik.

Maďarsko začalo na hranicích s Chorvatskem se stavbou dalšího plotu.

Slovinsko oznámilo, že RASIM umožní volný průchod dále do Evropy.

18. 9. 2015

Chorvatsko uzavřelo po příjezdu více než 13 000 migrantů a uprchlíků sedm z celkem osmi hraničních přechodů se Srbskem. Chorvatská vláda dále oznámila, že nebude již nadále RASIM registrovat, ale umožní jim volný průchod do západní Evropy. Tisíce migrantů a uprchlíků rovněž chorvatské úřady dopravily na chorvatsko-maďarskou hranici.

Slovinsko přerušilo vlakové spojení s Chorvatskem a zavedlo hraniční kontroly na slovinsko-maďarské hranici. Příchozí RASIM byli buď zaregistrováni ve Slovinsku, nebo poslání zpět do Chorvatska.

V Eurotunelu mezi VB a Francií zemřel po zásahu elektrickým proudem syrský žadatel o azyl.

19. 9. 2015

Maďarské úřady začaly RASIM dopravené z Chorvatska odvážet autobusy k rakouským hranicím. Maďarsko rovněž oznámilo dokončení výstavby plotu na hranicích s Chorvatskem. Slovinsko začalo v omezeném počtu pouštět migranty a uprchlíky na své území, v noci však došlo ke střetům mezi RASIM a místní pořádkovou policií.

20. 9. 2015

Maďarsko, Chorvatsko a Slovinsko přestaly bránit RASIM v cestě do Rakouska.

Při kolizi nafukovacího člunu s trajektem zahynulo u tureckých břehů 13 migrantů a uprchlíků.

21. 9. 2015

V Praze proběhla schůzka ministrů zahraničí ČR, Polska, Slovenska, Maďarska, Litvy a Lucemburska kvůli řešení problematiky migrace.

Francouzská policie za pomoci slzného plynu rozehnala více než 400 většinou syrských uprchlíků, kteří se utábořili mimo oficiální prostor poblíž města Calais.

22. 9. 2015

Ministři vnitra zemí EU schválili povinné kvóty na přerozdělení 120 000 migrantů a uprchlíků. Proti návrhu hlasovali zástupci ČR, Slovenska, Rumunska a Maďarska. VB, která má výjimku z účasti v unijních relokačních programech pro uprchlíky, se zavázala přijmout 4000 migrantů a uprchlíků v roce 2015 a dalších 20 000 v následujících pěti letech; první z nich dorazili na území země téhož dne.

Chorvatská policie uzavřela část hranice se Srbskem, následkem toho uvízlo v „zemi nikoho“ více než 2000 migrantů a uprchlíků.

23. 9. 2015

Premiéři zemí EU se sešli na summitu v Bruselu a schválili navýšení finančních prostředků tranzitním zemím, přes něž RASIM procházejí dále do Evropy.
V táboře ve francouzském městě Calais došlo ke střetům mezi policií a RASIM.

24. 9. 2015

Chorvatsko uzavřelo své hranice se Srbskem v reakci na srbské uzavření hranic pro zboží a nákladní dopravu z Chorvatska.
V Eurotunelu mezi VB a Francií zemřel po srážce s vlakem muž z Afriky.

25. 9. 2015

V Libyi byl zastřelen převaděč RASIM Salah al-Maskhout.

26. 9. 2015

Srbsko a Chorvatsko znovuotevřely své hranice.

Přehled událostí, jež se ve sledovaném období odehrály, vychází z článků publikovaných na zkoumaných zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk. Je zřejmé, že se v žádném případě nejedná o soupis všech událostí, k nimž v souvislosti s migrací a uprchlictvím na území Evropy došlo, ale pouze o specifický výběr provedený na základě určitých kritérií[44].

4.4 Jednotky výzkumu

V této podkapitole budou definovány jednotky výzkumu. Krippendorff (1980, s. 57−64) rozlišuje v rámci obsahové analýzy tři typy jednotek, a to tzv. *sampling units, recording units* a *context units*. *Sampling units* představují jasně fyzicky vymezitelné, samostatné jednotky, které jsou na sobě vzájemně nezávislé a jako takové jsou i během výzkumu zakódovány. Jako *recording units* pak autor označuje části *sampling units*, jež nemají jasně vymezené hranice. Lze je definovat jako *„specifický segment obsahu, který je charakterizován umístěním do určité kategorie“* (Holsti, cit. podle Krippendorff, s. 58). *Recording units* vytváří deskriptivní činností sám výzkumník, a to vždy v širším rámci tvořeném *context units*, tedy symbolickými částmi obsahu, které jsou nutné pro určení *recording units* a jejich správnou klasifikaci.

[44] Viz podkapitola 3.2.

V případě předkládané analýzy bude za základní výzkumnou jednotku (jež bude při posuzování výsledků výzkumu sloužit jako Krippendorffova *context unit*) i kódovací jednotku (*sampling unit*) považována zpráva věnující se RASIM v Evropě, a to buď osobám, jež v Evropě již pobývají, nebo jedincům, kteří jsou na cestě do ní[45]. Uvedené vymezení, při kterém dochází k „překrývání" jednotek, není jediným možným. Alternativně by bylo možné označit za základní výzkumnou jednotku veškerá zpravodajská sdělení publikovaná v daném období na analyzovaných serverech či zpravodajské komunikáty zveřejněné na těchto serverech v rámci jednoho dne. Obě zmíněné varianty jsou však problematické. Při aplikaci prvního přístupu hrozí, že základní výzkumná jednotka bude vymezena příliš vágně a může tak zaniknout rozdíl mezi ní a zkoumanými médii jako takovými, zatímco ve druhém případě vyvstává problém aktualizace internetového zpravodajství, kdy dochází ke změnám v obsahu již publikovaného komunikátu často i v rámci několika dní. Splynutí základní výzkumné jednotky s kódovací se proto jeví jako nejvhodnější. Za základní *recording unit* pak bude považována zmínka o RASIM ve zprávě, přičemž sledovány a kódovány budou i další kategorie a proměnné[46].

Jak je uvedeno výše, jako kódovací jednotky budou sloužit zprávy[47] o RASIM na území Evropy, jež jsou definovány jako graficky i významově ucelené samostatné texty, k nimž mohou náležet také fotografie, videa a další vizuální materiály, jakými mohou být infoboxy, mapy, tabulky apod. Za kódovací jednotky pak budou pokládány i samostatně publikované fotografie a videa doplněné titulkem a popiskem s vlastní URL adresou. Naopak komunikáty uveřejněné formou krátkých příspěvků při informování tzv. v přímém přenosu nebudou mezi jednotky šetření zařazeny. Důvodem k tomuto rozhodnutí je skutečnost, že se svým charakterem (ať už délkou, grafickou úpravou nebo informační nasyceností) podobají spíše příspěvkům na sociálních sítích, jež jsou samy o sobě často předmětem těchto sdělení[48].

[45] V rámci analýzy nebudou zkoumány zprávy věnující se RASIM trvale pobývajícími na jiných kontinentech, např. Austrálii či Severní Americe a pravděpodobně také Asii (Blízkém východě) a Africe – tyto dva kontinenty ale budou definitivně vyloučeny až na základě předvýzkumu (mohou se objevovat články o „potenciálních" příchozích z těchto oblastí).

[46] Viz podkapitola 4.5.

[47] Kódovány budou jak zprávy věnující se aktuálním událostem, tzv. *hard news*, tak i sdělení, u kterých není kladen primární důraz na časový aspekt, jež se mohou týkat například životního stylu, různých zajímavostí apod. (*soft news*). K dělení více viz např. Trampota, 2006, s. 30−31.

[48] Příkladem může být zpravodajské „vlákno" s názvem *Refugee crisis: Juncker unveils EU quota plan – as it happened* (Theguardian.com, 9. 9. 2015), které se celé věnovalo představení plánu na relokaci 160 tisíc migrantů a uprchlíků a skládalo se z výňatků řeči předsedy Evropské komise Jeana Claude Junckera, reakcí novinářů, analytiků a představitelů různých neziskových organizací na sociální síti Twitter, videí a fotografií zachycujících RASIM při cestě Evropou, odkazu na články s podobnou tematikou a zaštiťujících komentářů autora celého komunikátu Matthewa Weavera.

Příspěvky týkající se událostí, které servery považují za významné, jsou navíc obvykle dále zpracovány do podoby samostatné zprávy. V této formě již zaznamenány budou.

V případě serveru Theguardian.com budou kódovány zprávy ze všech hlavních sekcí serveru, tedy UK, World, Sport, Football, Culture, Business, Lifestyle, Fashion, Environment, Tech a Travel, u serveru Telegraph.co.uk se komunikáty ze sekcí Video, News, World, Sport, Business, Money, Culture, Travel, Life, Women, Fashion, Luxury, Tech a Film. Jak již bylo předesláno, zkoumány budou výlučně zpravodajské texty. Součástí analýzy tak nebudou publicistické články[49], dopisy redakcím, odpovědi na (i hypotetické) dotazy čtenářů[50] ani různé výzvy čtenářům[51], objeví-li se jako samostatná sdělení.

Zprávy o RASIM pobývajících na území Evropy či do Evropy směřujících publikované na zkoumaných serverech budou vyhledávány pomocí tří klíčových slov, respektive slovních spojení, a to „migrant" (migrant), „refugee" (uprchlík) a „asylum seeker" (žadatel o azyl). Kombinace právě těchto termínů má své opodstatnění. Uvedené pojmy zaručí, že se součástí výzkumného vzorku stanou zprávy informující o všech lidech přicházejících do Evropy a pobývajících na jejím území bez ohledu na jejich právní postavení i zemi původu. Na RASIM bude tedy primárně nahlíženo z určitého „makropohledu" jako na skupinu osob sdílející základní charakteristiku, kterou je zkušenost s přesídlením do Evropy.

Bylo by samozřejmě také možné použít jako klíčová slova k vyhledávání článků anglická označení konkrétních národností, např. *Syrian*, *Iraqi*, *Afghan* apod. Použití jednotlivých národností však má svá úskalí. Jedním z nich je především velká rozmanitost zemí, ze kterých RASIM přicházejí. Eurostat (2016a) ve své zprávě o podaných azylových žádostech za rok 2015 uvádí údaje o žadatelích z více než 20 zemí světa, přičemž však celých 26 % všech žádostí[52] spadalo do kategorie „další" (*other*), v níž už konkrétní země původu není blíže specifikována. Druhý problém představuje skutečnost, že angličtina v mnoha případech používá pro označení obyvatele určité země přídavné jméno, např. *Syrian* tedy může znamenat jak Syřan či Syřanka, tak i syrský, syrská atd. Použití těchto pojmů jako klíčových slov by tak mohlo být spíše kontraproduktivní, neboť kromě relevantních textů by se mezi nalezenými články vyskytovaly s velkou pravděpodobností i komunikáty informující např. o syrské ekonomice (*Syrian economy*), irácké občanské válce (*Iraqi civil war*) apod.

[49] Jedná se o komentáře, analýzy, publicistické rozhovory publikované na serveru Theguardian.com, uveřejňované nejčastěji v sekci Opinion, ale také například v sekcích UK nebo Environment. Na serveru Telegraph.co.uk jsou tyto komunikáty publikovány v sekci Comment, avšak často se také vyskytují bez speciálního označení mezi zpravodajskými texty, víc viz níže 4.6 Průběh analýzy.
[50] Například na bezpečnost určitých turistických destinací.
[51] K zaslání osobních příběhů nebo pomoci RASIM apod.
[52] Jednalo se o procentuálně druhou nejvíce zastoupenou skupinu hned po žadatelích ze Sýrie (29 %).

Zprávy o RASIM, jež analyzované servery ve stanoveném období publikovaly, budou vyhledávány pomocí internetového vyhledávače Google.com, respektive jeho funkce vyhledávání z konkrétní webové stránky, jež rovněž umožní filtrovat zprávy podle data jejich vydání. Je však důležité upozornit, že uvedený způsob vyhledávání je vždy do určité míry personalizovaný podle geografické lokace elektronického zařízení[53]. Je tedy možné, že při pokusu replikovat výzkum například v jiném státě nebudou nalezené obsahy zcela identické.

4.5 Sledované proměnné a jejich operacionalizace

V průběhu procesu kódování bude u zpráv, jež se podle výše popsaných kritérií staly součástí analytického vzorku, určována přítomnost specifických vlastností (*proměnných*), které vycházejí z cíle výzkumu a výzkumných otázek. Každá proměnná bude nabývat konkrétní hodnoty z předem ustanovené škály tzv. *oboru hodnot*[54]. Hodnoty jednotlivých proměnných budou následně pro potřeby statistické analýzy převedeny na číselné kódy a zaznamenány do kódovacího archu. Soupis všech sledovaných kategorií, jejich hodnoty a jim připsané kódy je možné nalézt v kódovací knize v příloze č. 10.2

U zkoumaných zpráv bylo sledováno těchto 17 proměnných:

1) pořadové číslo zprávy v rámci výzkumu
2) datum vydání zprávy
3) zdroj
4) titulek[55]
5) velikost zprávy o RASIM
6) významnost RASIM ve zprávě
7) téma, kterému se zpráva v souvislosti s RASIM věnuje
8) způsob prezentace RASIM ve zprávě
9) přítomnost personalizace v komunikátu
10) geografické zasazení zprávy
11) u mluvčích, kteří jsou v komunikátu citováni nebo parafrázováni: jméno, národnost, profese, tonalita výroku o RASIM
12) u RASIM, již jsou ve zprávě citováni nebo parafrázováni: jméno, pohlaví, status
13) způsob označování RASIM ve zprávě

[53] Více viz Google, [b.r.].
[54] Tzv. proměnné s neomezeným počtem hodnot (více viz Sedláková, 2014, s. 124) jsou kategorie 1,2,4,5, 8 a de facto i kategorie 11. Viz níže.
[55] Kategorie 1-4 jsou identifikačními proměnnými, jež slouží k lepší orientaci v analyzovaném materiálu a usnadňují zpětné dohledání komunikátů.

14) (ne)přítomnost fotografie či jiného statického obrazového materiálu u komunikátu

15) (ne)přítomnost videa u zprávy

16,) (ne)přítomnost zmínky o islámu a muslimech

17) (ne)přítomnost zmínky o terorismu

Kategorie č. 1 *pořadové číslo zprávy v rámci výzkumu*, č. 3 *zdroj* a č. 4 *titulek zprávy* nevyžadují další specifikaci. Proměnná č. 2 *datum vydání zprávy* označuje den, kdy byla zpráva poprvé publikována[56]. Aby bylo možné určit, který server věnoval zpravodajství o RASIM více prostoru, bude v rámci kategorie č. 5 *velikost zprávy o RASIM* zaznamenávána délka jednotlivých sdělení ve slovech. Za součást zprávy bude považováno jméno autora, domicil, popisky fotografií a videí, popisky vyskytující se uvnitř doplňujících grafických materiálů (např. infoboxů) i příspěvky ze sociálních sítí, vyloučeny naopak budou upoutávky na další články serveru, reklamy a další obsahy nesouvisející primárně s kódovaným sdělením.

Proměnná č. 6 *významnost RASIM ve zprávě* vyjadřuje, jaký prostor byl těmto v rámci komunikátu věnován. RASIM mohli být buď hlavním tématem zprávy v případě, že se sdělení věnovalo výlučně jim, vedlejším tématem, pokud komunikát pojednával primárně o jiných oblastech a migrantům a uprchlíkům se věnoval pouze v menší míře nebo mohli být ve zprávě pouze náhodně „zmíněni“ bez uvedení širších souvislostí. Pokud spadala zpráva o RASIM do kategorie „zmínka“, byly u ní zaznamenány pouze proměnné pořadí, zdroj, titulek, datum vydání, délka a téma.

Při stanovování oboru hodnot kategorie č. 7 *téma, kterému se zpráva v souvislosti s RASIM věnuje,* bude postupováno emergentně: nejprve bude u každého komunikátu stručně zaznamenáno, o čem konkrétně pojednává. Na základě jednotlivých zastoupených dílčích témat budou následně vytvářeny širší vlastní tematické rámce.

Zároveň však bude každá zpráva klasifikována také podle tematických skupin, s nimiž pracovali ve svém výzkumu Sedláková a kol. (2016, s. 19)[57], tedy politika, ekonomika, nehody a katastrofy, ekologie a zdroje, podnikání a finanční sektor, spotřebitelské zájmy, sociální a společenská témata, kultura, kriminalita, věda a medicína, human interest stories a sport. V případě této analýzy bude ponechána většina výše uvedených kategorií tak, jak byly výzkumníky nastaveny, pouze kategorie podnikání a finanční sektor a spotřebitelské zájmy

[56] U online zpravodajství dochází k následnému aktualizování komunikátů, což však pro cíle práce není podstatné.

[57] Původními autory těchto kategorií jsou Herbert G. Kariel a Lynn A. Rosenvall, kteří je použili v analýze *Places in the News: A Study of News Flows* (1955).

budou s ohledem na jejich mizivé zastoupení v původní analýze (viz Sedláková a kol., 2016, s. 37) zahrnuty do kategorie ekonomika.

Jako „politické“ budou označeny zprávy věnující se projednávání a přijímání legislativy související s RASIM, diplomatickým vztahům mezi jednotlivými zeměmi, zavádění nebo rušení opatření, které regulují počet RASIM na daném území, diplomatickým návštěvám týkajícím se dané problematiky apod. Jako „ekonomické“ budou označeny komunikáty o nákladech spojených s pobytem RASIM v Evropě či o jejich přínosu pro ekonomiky hostitelských zemí. Do kategorie „nehody a katastrofy“ budou primárně spadat zprávy o nehodách v Egejském a Středozemním moři, případně nehodách v Eurotunelu mezi Francií a VB, zatímco do tematického rámce „kriminalita“ zařadíme komunikáty zobrazující RASIM buď jako oběti, nebo pachatele trestných činů (výtržnosti, ničení majetku, nedovolené překračování hranic).

Za „ekologické“ budou považovány komunikáty zobrazující RASIM v souvislosti s ochranou přírody nebo čerpáním a udržitelností zdrojů, za „sociální a společenské“ dále zprávy informující o každodenním životě a problémech RASIM, jejich zdravotní péči, náboženství a vzdělávání, ale také zprávy věnující se pořádání různých podpůrných akcí (sbírky, pochody) nebo demonstrací proti příchodu RASIM. Jako „kulturní“ budou klasifikovány zprávy o osobnostech kulturní sféry a jejich aktivitách týkajících se RASIM, komunikáty zabývající se uměleckou činností samotných RASIM apod. Obdobně pak bude vymezeno také téma sport. Do rámce „věda a medicína“ budou zařazena sdělení věnující se RASIM ve spojení s výzkumem, specifickými vědními obory a medicínou. Do poslední kategorie tzv. „human interest stories“ budou spadat komunikáty zprostředkující osobní příběhy jednotlivých RASIM.

Určit tematické ukotvení zprávy může být v některých případech obtížné. Komunikát se totiž může současně věnovat více než pouze jednomu tématu. Předmětem zájmu bude však pouze ústřední téma zprávy, jež bude stanoveno za pomoci titulku a rovněž v souladu s principem tzv. *obrácené pyramidy*[58], zejména dle prvního odstavce textu, jenž by měl obsahovat nejdůležitější informace sdělení, na rozdíl od méně podstatných informací prezentovaných v dalších částech textu.

Proměnná č. 8 *způsob prezentace RASIM ve zprávě* odkazuje ke způsobu, jakým bude o RASIM v komunikátu informováno. Hodnoty pro tuto kategorii budou opět převzaty z výzkumu Sedlákové a kol. (2016, s. 19). Migranti a uprchlíci tak mohou být zobrazováni

[58] Více viz např. Trampota, 2006, s. 62−63.

z „makropohledu“ v případě, že o nich budou analyzované zpravodajské servery informovat pouze v obecné rovině a především kvantitativně (např. v souvislosti s počtem příchozích RASIM, systémem kvót, počtem zadržených RASIM apod.) nebo z „mikropohledu“, pokud budou reprezentováni jako jednotlivá individua nebo se zpráva bude věnovat jejich každodenním problémům, zdravotním obtížím, důvodům k migraci/útěku ze země původu apod. Komunikát však může obsahovat také oba pohledy zároveň.

V souladu s konceptem *zpravodajských hodnot* Galtunga a Rugeové (viz výše) bude u zpráv o RASIM zaznamenáváno, do jaké míry je v nich přítomna hodnota *personalizace* (č. 9). Sdělení přitom mohou obsahovat personalizaci RASIM, pokud informují jmenovitě o jejich individuálních osobních příbězích a problémech nebo personalizaci jiných osob v případě, že jejich součástí jsou konkrétní příběhy například dobrovolníků, podporovatelů RASIM nebo naopak jejich odpůrců. Zpráva pak také může obsahovat oba tyto typy personalizace či nemusí být personalizovaná vůbec.

Kategorie č. 10 *geografické zasazení komunikátu* se věnuje lokaci událostí souvisejících s RASIM, o nichž zpráva informuje. Důraz bude kladen především na to, zda je v textech zachyceno dění ve VB nebo ve zbytku Evropy. Obor hodnot pro tuto proměnnou vychází opět z výzkumu Sedlákové a jejích kolegů (2016, s. 19). Zpráva se tak může věnovat domácím událostem ve VB, zahraničnímu dění, případně domácím událostem se zahraničním přesahem (např. rozhodnutí o přijetí syrských uprchlíků z táborů na hranicích země) a naopak zahraničnímu dění s domácím přesahem (např. zastavení vlakové dopravy v Eurotunelu kvůli nepokojům v táboře ve francouzském Calais)[59].

Další sledovanou kategorií (č. 11) bude přítomnost *mluvčích*, kteří se v komunikátech vyjadřovali. Za mluvčího bude považovaný každý, kdo bude ve zprávě citován nebo parafrázován. Kódována pak budou pouze vyjádření, která se přímo vztahují k RASIM. U každého komunikátu může být zaznamenán neomezený počet mluvčích, potažmo výroků. Pokud bude jedna osoba citována nebo parafrázována ve zprávě vícekrát, budou všechny výroky kódovány jako jeden vstup[60].

U každého mluvčího bude do kódovacího archu zaznamenáno jeho jméno, národnost, profese, a tonalita výroku[61]. Při určování profese mluvčích bude opět postupováno

[59] Stejnou proměnnou sledovala ve svém výzkumu také Speersová (2001), jež však rozlišovala pouze zprávy „zahraniční“ a „domácí“. Přístup Sedlákové a kolegů (2016) se jeví jako propracovanější s možností přesněji stanovit specifika reprezentace RASIM.

[60] Tento přístup byl zvolen zejména s ohledem na možnost stanovení tonality výroků, viz níže.

[61] Původním záměrem bylo v souladu s výzkumem Sedlákové a jejích kolegů (2016, s. 20) sledovat také politickou afiliaci mluvčích. Stanovit obor hodnot pro tuto proměnnou se však ukázalo jako složité. Mnoho stran

emergentně, čili budou vždy zaznamenávány konkrétní profese mluvčích, ze kterých budou následně vytvářeny širší kategorie. Tonalita výroků mluvčích bude hodnocena jak podle explicitních kladných a záporných vyjádření, tak i implicitně dle použité argumentace a výběru slov a jejich celkového vyznění v daném kontextu. Jednotlivá vyjádření mohou být kódovaná jako pozitivní, negativní, neutrální (pokud zahrnují argumenty „pro" i „proti") nebo též v kategorii nelze určit, pokud obsahují například pouze prostý výčet faktů bez zjevného prezentování názoru.

Speciálně vyčleněnou kategorii mluvčích (č. 12) budou tvořit *mluvčí z řad samotných RASIM*, u nichž bude v souladu s výzkumem Sedlákové a kolegů (2016, s. 20) kódováno, zda je v textu uvedeno jejich jméno (v takovém případě bude jedinec označen jako „identifikovaný", pokud bude jméno chybět, bude klasifikován jako „neidentifikovaný"). Zaznamenáváno bude také pohlaví (muž/žena) a „status" mluvčího, kde bude rozlišováno, zda se jedná o osobu aktuálně migrující, či jedince v Evropě dlouhodobě žijícího, tam budou zařazováni i potomci takovýchto osob[62].

Proměnná č. 13 *způsob označování RASIM ve zprávě* se věnuje termínům, jež média užívají při informování o RASIM. Kódována přitom budou pouze označení užitá autory textu, zaznamenány tak nebudou termíny, jež budou k pojmenování RASIM používat citovaní nebo parafrázovaní mluvčí. Toto rozhodnutí ovlivnila zejména skutečnost, že při parafrázi mluvčího není možné stanovit, zda ten užil určité pojmenování, nebo mu bylo „vloženo do úst" autorem komunikátu. U analyzovaných zpráv bude sledováno, zda jsou v nich různé pojmy („migrant", „asylum seeker", „refugee") sloužící pro označení osob přicházejících do Evropy a pobývajících na jejím území používány jako synonyma, čili termíny se stejným nebo velmi blízkým významem, či nikoliv.

Odlišný obor hodnot pro tuto proměnnou zvolila ve svém výzkumu Speersová (2001). Pro klasifikaci možných označení RASIM používala autorka následující kategorie: migrant, uprchlík, žadatel o azyl, vlastní jméno, název etnické skupiny a jiná pojmenování (Speers, 2001, s. 15). Tento přístup se však jeví jako problematický. Jak je uvedeno v podkapitole 2.1, určit jednoznačně zda konkrétní jedinec přichází do Evropy jako migrant, nebo uprchlík, je často velmi obtížné. Proto bude tato proměnná ponechána dichotomickou a sledováno bude pouze, zda dochází k synonymizaci termínů s jinou zákonnou definicí.

---

a uskupení (např. německá CDU/CSU) je značně obtížné přesně klasifikovat podle tradiční pravolevé politické osy, proto bylo nakonec od záměru zaznamenávat politickou inklinaci mluvčích upuštěno.

[62] Sedláková s kolegy (2016, s. 20) používali ve svém výzkumu rozhlasových příspěvků ještě specifickou kategorii tzv. převyprávěných příběhů RASIM, např. novináři. Potenciální existence tohoto jevu bude v této analýze podchycena v rámci speciální proměnné č. 9 *personalizace*.

Proměnná č. 14 *(ne)přítomnost fotografie či jiného statického obrazového materiálu u komunikátu* sleduje, v jaké míře jsou zprávy o RASIM doprovázeny fotografiemi či jinou grafikou a kdo je na těchto vizuálních materiálech zobrazen. Rozlišovány přitom budou tzv. mikrofotografie s personalizovaným zaměřením na jednotlivce nebo malou skupinu RASIM, makrofotografie, tedy snímky zachycující velkou skupinu migrantů a uprchlíků bez zjevného zaměření na jednotlivce, fotografie zachycující RASIM spolu s jinými osobami (např. policisty), fotografie, na nichž jsou pouze jiné osoby než migranti a uprchlíci, fotografie bez osob vztahující se k migrantům a uprchlíkům (např. budov uprchlických táborů, osobních věcí migrantů a uprchlíků apod.), fotografie bez osob nevztahující se primárně k RASIM (např. budov evropských institucí, krajin, jimiž RASIM procházejí) a kategorii další obrazový materiál, kam budou spadat grafiky, mapy, infoboxy apod. U každé zprávy se může vyskytnout libovolný počet fotografií a grafik, jež budou do kódovacího archu zaznamenány zvlášť.

Proměnná č. 15 *(ne)přítomnost videa* vyjadřuje, zda je zpráva doplněna videem, a pokud ano, kdo nebo co je na záznamu zachyceno. V případě, že video bude součástí komunikátu, bude klasifikováno podle stejných kritérií jako proměnná fotografie, tedy zda se jedná o video s přítomností mikrozáběrů RASIM, makrozáběrů RASIM, záběrů zachycující RASIM spolu s jinými osobami, záběrů, na nichž jsou pouze jiné osoby, záběrů bez osob vztahující se k RASIM, záběrů bez osob nevztahující se primárně k RASIM a záběrů dalších obrazových materiálů. U komunikátů se může vyskytovat libovolný počet videí, ta budou opět zaznamenána zvlášť.

Kategorie č. 17*(ne)přítomnost zmínky o islámu a muslimech* a č. 18 *(ne)přítomnost zmínky o terorismu* bude zjišťovat, zda jsou RASIM v komunikátech spojování s konkrétním náboženstvím, případně teroristickou činností. V obou případech se jedná o dichotomické proměnné, jež mohou nabývat pouze hodnot ano/ne. Bude-li se zpráva věnovat aktivitám teroristické organizace nesoucí ve svém názvu označení víry či jejího stoupence (např. Islámský stát, Muslimské bratrstvo), nebude toto v rámci kategorie č. 17 kódováno jako zmínka o islámu/muslimech. Naopak komunikáty pojednávající o džihádismu nebo džihádistech budou klasifikovány jako sdělení obsahující jak informace o islámu, tak i terorismu[63].

[63] Jakub Šoka a Radko Hokovský (2016, s. 3) z nezávislého think tanku Evropské hodnoty definují „džihádismus“ jako *„takový výklad islámu, který džihádismus ztotožňuje s islámem, ospravedlňuje užití násilí a vyzývá k němu*.“

4.6 Průběh analýzy

V této podkapitole budou stručně představeny jednotlivé fáze výzkumu. Prvním krokem celého šetření bylo provedení předvýzkumu, tedy analýzy malé části výzkumného vzorku (zakódovány byly v tomto případě zprávy publikované na obou zpravodajských serverech v prvním týdnu zkoumaného období, tedy od 27. 8. 2015 do 2. 9. 2015), jenž si kladl za cíl otestovat vhodnost zvolených kategorií a rozsah jejich oborů hodnot. Jak uvádí Sedláková (2014, s. 63), jedná se o nezbytnou fázi kvantitativního šetření, která napomáhá odhalit nedostatky výzkumu, a tím zvyšuje jeho validitu i reliabilitu.

Na základě provedeného pretestu nebyly v metodice práce shledány vážnější nedostatky, pouze došlo k dílčím, níže popsaným úpravám. První z nich se týkala samotného vymezení základní jednotky výzkumu, potažmo kódovací jednotky[64]. Na jedné straně byly mezi tyto přidány zprávy informující o vnitřně vysídlených osobách v Africe a Asii (jednalo se zejména o oblast Blízkého a Středního východu) nebo o jedincích zvažujících odchod z těchto lokalit. Do výzkumného vzorku byly také zahrnuty texty věnující se dlouhodobě usazeným RASIM či jejich potomkům, a to například v souvislosti se školní docházkou nebo legalizací pobytu[65]. Rozšíření výzkumného vzorku o uvedené komunikáty umožnilo získat komplexnější poznatky o tom, jakým způsobem jsou RASIM ve sledovaných médiích zobrazováni. Na straně druhé došlo k vyloučení textů oficiálně označených jako „features“ (soft news), jež však byly napsány v první osobě a často vyjadřovaly osobní stanoviska autora, čímž vykazovaly spíše rysy publicistických než zpravodajských žánrů.

Je nutné rovněž blíže představit, jak bylo postupováno v případě klasifikace komunikátů publikovaných na serveru Telegraph.co.uk, neboť jak již bylo popsáno výše, redakce u nich neuváděla, jedná-li se o zpravodajské, nebo publicistické texty. V rámci předvýzkumu byl proto vytvořen vlastní klíč, podle nějž byla sdělení posuzována. V souladu s Jílkem (2009, s. 79–80) byla za publicistická sdělení považována ta, která obsahují kromě čistě informativní komunikační funkce také funkci formativní, přesvědčovací, získávací, edukativní nebo zábavní, čili sdělení, ve kterých autor vyjadřoval svůj subjektivní názor (často ve formě první osoby jednotného nebo množného čísla), analyzoval určitý jev spojený s RASIM apod. S ohledem na jazykové prostředky nižších rovin jazyka se jednalo o komunikáty, pro něž bylo typické využití expresivního lexika, termínů, neologismů, řečnických otázek apod. V rovině textu pak bylo pro tyto texty příznačné užití jiného než

[64] Více viz výše podkapitola 4.4 Jednotky výzkumu.
[65] Příkladem může být text *'One girl felt punished for her past' – stories of refugees in UK schools*, publikovaný na serveru Theguardian.com 24. září 2015, jenž přinášel zkušenosti učitelů majících ve svých třídách dlouhodobě usazené RASIM či jejich děti.

pouze informačního a věcně popisného slohového postupu (např. výkladového a vyprávěcího).

Kromě bližšího vymezení jednotek výzkumu došlo také k úpravám sledovaných proměnných a jejich oborů hodnot. Do kódovacího klíče byla přidána proměnná *národnost RASIM*. Doplnění této kategorie umožnilo lépe stanovit, zda v komunikátech dochází k nepřesnému označování RASIM a synonymizaci pojmů „migrant", „uprchlík" a „žadatel o azyl"[66]. Upravena byla rovněž kategorie č. 6 *významnost RASIM ve zprávě*. Původní obor hodnot této proměnné byl redukován, čímž se proměnná stala dichotomickou. Rozlišovalo se tedy pouze, zda migranti a uprchlíci byli hlavním tématem komunikátu, nebo nikoliv. U takových zpráv pak byly zaznamenány jen proměnné pořadí, zdroj, titulek, datum vydání, délka a téma. Z výzkumného vzorku byly zároveň odstraněny texty, které RASIM pouze zmiňovaly a v nichž klíčová slova „refugee" a „migrant" figurovala jako přídavná jména (např. *refugee camp, migrant crisis*). Důvodem k tomuto kroku byla snaha zamezit nadměrnému zvětšování vzorku o články, jež by byly v závěru stejně vyloučeny z hlavní analýzy, čili by u nich byly určovány jen výše uvedené základní proměnné. Předmětem výzkumu je navíc mediální reprezentace RASIM nikoliv tématu migrace jako takového.

Pozměněna byla také kategorie č. 7 *téma,* kterému se zpráva v souvislosti s RASIM věnuje. Jak bylo uvedeno výše, původním záměrem bylo klasifikovat témata komunikátů jak emergentně, tak i pomocí již utvořených tematických rámců, které ve svém výzkumu použila Sedláková s kolegy (2016) a jež byly pro potřeby tohoto šetření upraveny. V rámci předvýzkumu bylo zjištěno, že dané tematické rámce plně pokrývají tematickou skladbu zpráv, a nebylo proto nutné kódování emergentní. Ke stávajícímu oboru hodnot byly pouze přidány dvě nové kategorie, a to *„*válka a terorismus*",* do níž spadaly texty pojednávající o RASIM, zejména s ohledem na probíhající občanskou válku v Sýrii, boj proti teroristické organizaci Islámský stát na území Sýrie a Iráku apod. Dále kategorie tzv. *„*transferů*",* do které byly zařazeny texty věnující se přesunům migrantů a uprchlíků mezi jednotlivými zeměmi, uzavírání hranic, zavádění hraničních kontrol apod. Oproti původnímu plánu byl také rozšířen počet témat, jenž mohl být ke každému komunikátu přiřazen. Důvodem byla skutečnost, že mnoho zpráv nesledovalo pouze jednu hlavní tematickou linku, ale často spojovalo několik témat dohromady. Z tohoto důvodu mohla být u jednoho sdělení zakódována až tři různá témata.

[66] Jednalo se zejména o případy, kdy text pojednával výlučně o lidech přicházejících z válečných oblastí (např. Sýrie), jejichž právní postavení je podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a souvisejícího Protokolu z roku 1967 nezpochybnitelné.

Upravena byla také kategorie (č. 11), která se věnuje *citovaným či parafrázovaným mluvčím*. V rámci předvýzkumu se ukázalo jako nezbytné přesněji vymezit, co bude považováno za citaci a parafrázi. V rozporu s původním záměrem pak byla zakódována každá citace nebo parafráze vyskytující se v komunikátu, tedy nejen ty týkající se RASIM. Tonalita výroků pak mohla být kromě „pozitivní", „negativní", „neutrální" a „nelze určit" hodnocena také jako „nevztahuje se k RASIM", což umožnilo stanovit, jaký podíl vyjádření ve zprávách o RASIM se jich samotných vůbec netýkal[67]. Na základě předvýzkumu byla mezi citace a parafráze zahrnuta také hesla proti podpoře RASIM či pro ni skandovaná demonstrujícími nebo RASIM samotnými. Jako samostatná vyjádření naopak nebyly dále kódovány výroky připisované státu či jiným geografickým celkům bez možnosti bližšího určení konkrétního mluvčího[68], odmítnutí vyjádření a případy, kdy zpráva obsahovala jak citaci/parafrázi určitého celku (např. nevládní organizace nebo vlády určité země), tak i jeho zástupce, přičemž bylo zjevné, že veškeré informace pocházejí právě od jmenovaného zástupce. V takovém případě byla do matice zanesena pouze vyjádření konkrétních mluvčích.

U proměnné č. 12 *mluvčí z řad samotných RASIM* pak nebylo kódováno pohlaví mluvčích. Sledování této kategorie se při předvýzkumu ukázalo jako velmi problematické, neboť pouze podle jmen citovaných mluvčích nebylo možné s jistotou určit, jedná-li se o muže, či ženu.

Po provedení předvýzkumu pak došlo k samotnému kódování výzkumného vzorku. Zprávy byly analyzovány chronologicky. Hodnoty proměnných byly zapisovány do připraveného kódovacího sešitu v programu Microsoft Excel. Ve stejném programu byly rovněž vytvořeny doprovodné grafy a tabulky. Složitější statistické operace byly provedeny v programu SPSS. Na základě výsledků analýzy pak byla posuzována platnost hypotéz stanovených v počátku šetření a pomocí zodpovězení vedlejších výzkumných otázek také zodpovězena výzkumná otázka hlavní.

[67] Více viz příslušná podkapitola ve výsledcích výzkumu.
[68] Například: *„Austria said it was sending troops to its border to help with security."* (*Hungary transports refugees to Austria before border clampdown*, Theguardian.com, 14. 9. 2015).

4.7 Limity zvolené metody

Metoda OA má ve své podstatě i v rámci konkrétního užití v tomto výzkumu řadu výhod, ale také určitá omezení. Kvůli své kvantifikující povaze a zaměření na explicitní obsahy například nedokáže identifikovat implicitní hodnocení aktérů a jevů, ke kterému ve zkoumaném vzorku často docházelo za pomoci užití metafor:

„People ***storm*** *onto a train at Keleti train station in Budapest.“*
(*Migrants and refugees risk their lives to reach Europe, in pictures*, Telegraph.co.uk, 2. 9. 2015)

„Tens of thousands of refugees have ***flooded*** *into Munich since the start of the month* [...]*.“*
(*Munich fears migrants and beer hunters may not mix well at Oktoberfest*, Theguardian.com, 18. 9. 2015)

„Unruly protests and incidents of arson incited by anger over the ***influx*** *of migrants have* ***plagued*** *German cities in recent weeks.“*
(*German border controls mark sudden shift in refugee policy*, Telegraph.co.uk, 13. 9. 2015)

Spojování RASIM s přírodními jevy není náhodné. Výskyt obdobných metafor a metonymií dokládá ve svém výzkumu jak Sedláková s kolegy (2016, s. 52), tak i Santa Ana, jenž se zaměřuje na výzkum Hispánců v amerických mediích. Ve své knize *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse* pak uvádí, že reprezentace RASIM jako *„nebezpečných vodních těles a útvarů“* vytváří dojem ohrožení iracionálním nekontrolovatelným živlem, homogenní masou, kterou není možné zastavit, což je patrné i z výše uvedených příkladů (Santa Ana, 2002, s. 72–78).

Za neméně problematické lze také považovat případy, kdy docházelo k tzv. *objektivizaci*, tedy procesu, při němž se z živých subjektů stávaly neživé objekty. Ve zkoumaných textech se tak dělo skrze užívání číselných údajů místo užívání osobních pojmenování:

„Refugee crisis intensifies as ***thousands*** *pour into Austria“*
(Refugee crisis intensifies as thousands pour into Austria, Telegraph.co.uk, 20. 9. 2015)

„With order momentarily restored the police stepped aside, letting ***hundreds*** *rush through to the train*[...]*."*

(Packed trains reach Germany as refugee visa checks are waived, Theguardian.com, 1. 9. 2015)

Tento jev ve svém šetření opět zaznamenala také Sedláková s kolegy (2016, s. 52), přičemž výzkumníci upozorňují, že uvedený způsob odkazování k RASIM může vést k snižování míry empatie, kterou příjemci mohou k RASIM pociťovat[69].

Ve výzkumném vzorku bylo rovněž možné najít texty, ve kterých byla zvýrazněná odlišnost RASIM od evropské populace:

„TV news footage showed dozens of ***people lying on the train tracks*** *to protest at being taken to the nearby refugee camp. One family – a man, his wife and their toddler –* ***had to be wrestled off*** *the ground* ***by a dozen riot police****, according to a Reuters reporter at the scene*."

(*Hungarian police order refugees off train heading to Austrian border*, Theguardian.com, 3. 9. 2015)

„Soldiers and police were dispatched to Lesbos, the holiday island that threatens to become the latest flashpoint in the migrant crisis, and now ***resembles an African transit camp*** *where 20,000 migrants live in* ***squalid conditions, with nowhere to sleep or wash.****"*

(*Migrant crisis: Refugees welcomed in Germany like war heroes as Berlin expects 10,000 in one day*, Telegraph.co.uk, 6. 9. 2015)

Výše uvedené úryvky ukazují způsob, jakým jsou chování a návyky RASIM konstruovány jako nevhodné a neadekvátní, což odpovídá jak konceptu *druhého* v Pickeringově pojetí, tak i Saidovu *orientalismu*. Ani tato specifika nedokáže metoda OA uspokojivě postihnout. Zobrazení RASIM jako *„jiných"* pak bylo doprovázeno zdůrazňováním jejich domnělé nebezpečnosti často za použití výrazů typických pro vojenský diskurz:

„Police in ***helmets*** *and wielding* ***batonssurrounded*** *Keleti station's grand, crumbling facade and dozens of refugees and migrants who were inside were* ***forced out****."*

(Hungary closes main Budapest station to refugees, Theguardian.com, 1. 9. 2015)

[69] K pojmenování RASIM a problematice synonymizace viz níže.

*„In all five trains had to be held while **police cleared** the migrants from the track. The **invasion** was the latest in a series of **disruptions** to the cross channel rail link in recent months.*“

(*Eurostar chaos as migrants clamber onto tracks*, Telegraph.co.uk, 2. 9. 2015)

„EU chief: **Close the doors and windows** as millions more migrants are coming“

(*EU chief: Close the doors and windows as millions more migrants are coming*, Telegraph.co.uk, 24. 9. 2015)

Na druhou stranu je však nutné uvést, že sledovaný vzorek obsahoval také řadu textů, které naopak akcentovaly podobnost RASIM a Evropanů a vyjadřovaly solidaritu s příchozími, což představovalo pro obsahovou analýzu opět nepodchytitelné fenomény:

„The paddlers could be holidaymakers – or they might be Syrians coming from Turkey. The ferry might hold tourists or, as is actually the case, hundreds of refugees waiting for their paperwork to be processed so they can proceed to mainland Greece.“

(*Kos: the Greek island where refugees and tourists share the same beaches*, Theguardian.com, 5. 9. 2015)

*„The **plight** of thousands **of dying and suffering migrants** this week has reignited debate about how to respond to the Syrian crisis.“*

(*Jeremy Corbyn victory will prevent military action in Syria, senior Labour figures warn*, Telegraph.co.uk, 4. 9. 2015)

Kromě neschopnosti postihnout výše uvedené jevy jsou zde i další problémy, které užití obsahové analýzy v tomto šetření přináší. Paradoxně se přitom jedná o omezení vycházející z deklarovaných výhod metody, kterými jsou strukturovanost a systematičnost. Kódování některých proměnných se ukázalo jako složité, neboť spíše než (ne)přítomnost určitých rysů bylo možné spatřovat jejich větší nebo menší míru zastoupení v textu. Příkladem může být proměnná č. 10 *geografické zasazení komunikátu*, kde i přes úzké vymezení jednotlivých kategorií oboru hodnot (domácí/ domácí se zahraničním přesahem/ zahraniční/ zahraniční s domácím přesahem) bylo možné identifikovat řadu zpráv, jež by svým charakterem spadaly do prostoru mezi ustanovené kategorie.

Obdobný problém vyvstal také při kódování fotografií (s oborem hodnot mikrofoto RASIM, makrofoto RASIM, migranti a uprchlíci spolu s jinými osobami, jiné osoby než RASIM, fotografie bez osob vztahující se k RASIM, fotografie bez osob nevztahující se

primárně k RASIM, další obrazový materiál), kdy některé snímky sice zobrazovaly jednotlivé migranty a uprchlíky vyfotografované zblízka, avšak jednalo se o snímky rozmazané, fotografie pouze částí těl apod.

Rozšíření oborů hodnot o další specifické kategorie se nezdá být v těchto případech řešením, neboť ani nejdetailnější kategorizace výskytu „mezních“ případů zcela nezabrání. Vhodným východiskem však může být zapojení kvalitativních metod výzkumu (diskurzivní, sémiotické analýzy), jež se ze své podstaty zaměřují na detailní analýzu jednotlivých entit[70].

[70] Více viz podkapitola 4.1 Kvantitativní obsahová analýza.

5 Výsledky analýzy

5.1 Prostor věnovaný zpravodajství o RASIM

Ve zkoumaném období 27. 8. 2015 až 27. 9. 2015 bylo na analyzovaných serverech publikováno celkem 616 zpráv o RASIM nebo tématech s nimi spojených, přičemž 413 komunikátů publikoval server Theguardian.com a 203 zpráv server Telegraph.co.uk. Migrantům a uprchlíkům se ve velké míře věnovala také publicistická sdělení, ta sice nebyla předmětem této analýzy, přesto je vhodné uvést, že ve zkoumaném období bylo publikováno 262 publicistických komunikátů (182 na Theguardian.com a 80 na Telegraph.co.uk) rozvíjejících a doplňujících zpravodajství o RASIM, nejčastěji ve formě analýz, komentářů, blogových příspěvků, komiksových vtipů apod. Vývoj zpravodajství o RASIM podle počtu článků v jednotlivých dnech zobrazuje následující graf:

Graf č. 1: Počet publikovaných zpráv v jednotlivých dnech

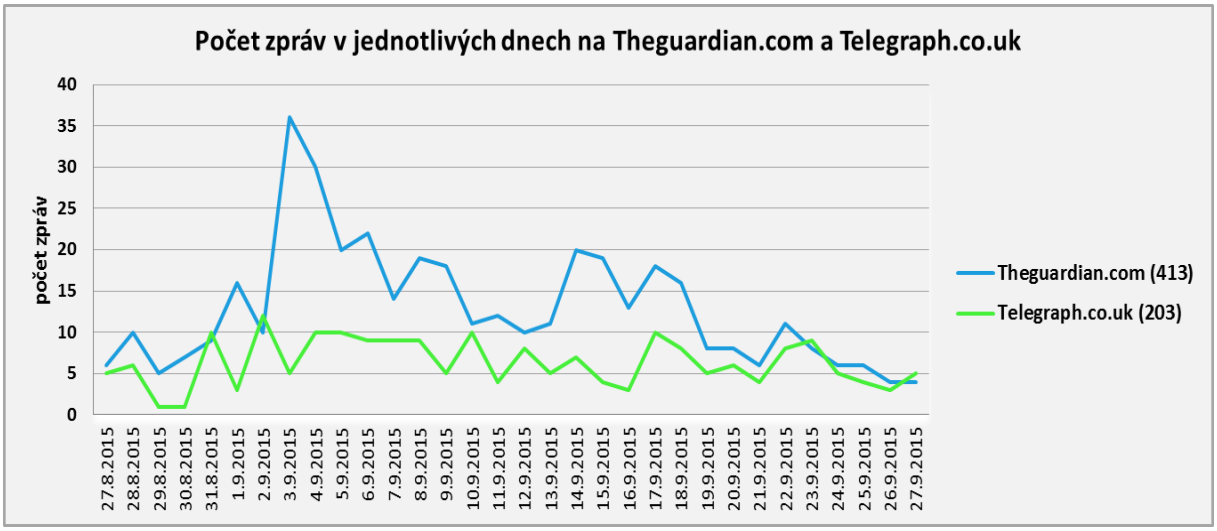

Jak je patrné, věnovaly analyzované zpravodajské servery zkoumanému tématu v konkrétních dnech různou míru pozornosti. Theguardian.com publikoval nejvíce zpráv 3. září, a to 36, což představovalo 9 % sdělení publikovaných na tomto serveru a 6 % všech analyzovaných komunikátů. Jednalo se o den, kdy byly z maďarského Východního nádraží vypraveny autobusy s RASIM, domněle směřující k rakouským hranicím, které však RASIM nakonec dopravily do detenčního zařízení. Server zároveň také v různých souvislostech reflektoval nález utonulého syrského chlapce Alana Kurdiho, k němuž došlo předchozího dne, a rozhodnutí britského premiéra Davida Camerona o přijetí tisíců syrských uprchlíků[71].

[71] Více viz výše.

Nejméně textů pak Theguardian.com publikoval ve dvou posledních dnech zkoumaného období 26. září – shodně 4 zprávy. Průměrný počet komunikátů činil na tomto serveru 13 zpráv za den.

Vývoj počtu publikovaných zpráv v jednotlivých dnech měl na serveru Telegraph.co.uk jiný charakter. Jak je patrné z grafu, tendence růstu či poklesu počtu textů byly na sledovaných serverech často zcela protichůdné. Jako příklad může posloužit vývoj mezi 31. srpnem a 4. zářím. Objasnit tyto diskrepance není snadné. Jisté vysvětlení by mohl přinášet předpoklad odlišného tematického zaměření analyzovaných serverů, v rámci něhož se lze domnívat, že dny s nízkým počtem zpráv jednoduše odráží skutečnost, že se v tyto dny neodehrály žádné události související s „preferovanými tématy". Tento argument ale obstojí jen stěží. Například 3. září publikoval Telegraph.co.uk pouze 5 zpráv. Jednalo se přitom o den přesunu velkého počtu RASIM z maďarského Východního nádraží do rakouského příhraničí, což nekoresponduje s faktem, že tematický rámec transferů, do kterého by informování o této události pravděpodobně spadalo, byl na daném serveru vůbec nejčastěji zastoupeným[72].

Nejvíce zpráv publikoval Telegraph.co.uk 2. září, a to 12, což činilo 6 % všech sdělení zde publikovaných, nejméně pak 29. a 30. srpna, kdy se v obou případech jednalo pouze o 1 zprávu. Průměrný počet zpráv za jeden den byl na tomto zpravodajském serveru 6. Zprávy v analyzovaném vzorku se tak zkoumanému tématu věnovaly v každém dni, což svědčí o jeho prominentnosti.

První vedlejší výzkumnou otázkou tohoto výzkumu bylo, jaký prostor věnují analyzované zpravodajské servery zprávám o RASIM. Z této otázky pak vycházela **hypotéza č. 1,** tedy že *zpravodajský server Theguardian.com bude komunikátům o RASIM věnovat více prostoru tj. bude publikovat delší sdělení než server Telegraph.co.uk,* neboť se jedná o levicově orientované médium, na rozdíl od druhého uvedeného, jež je považováno za pravicové. Tato hypotéza potvrzena nebyla. Na serveru Telegraph.co.uk činila průměrná délka zprávy o migrantech a uprchlících 807 slov, zatímco na serveru Theguardian.com „jen" 717 slov. Vysvětlením této skutečnosti může být odlišná redakční politika obou zkoumaných médií, neboť Theguardian.com publikoval mnoho samostatných zpravodajských videí a fotografií, obsahujících pouze krátké popisky (obvykle do 200 slov), jež však byly kódovány jako samostatné entity. V případě, že byla počítána pouze průměrná délka „klasických" zpráv, dosahovala tato na uvedeném serveru 947 slov. Jak již ale bylo uvedeno v části věnované metodice práce, samostatně publikovaná videa a fotografie splňovaly

[72] Více viz podkapitola 5.2 Témata.

podmínky pro zařazení do analýzy, neboť disponovaly vlastním titulkem a URL adresou a jejich vyloučením by výsledky výzkumu mohly být zkresleny více než jejich ponecháním.

Průměrná délka článku dále variovala v závislosti na tématu. Server Theguardian.com publikoval nejdelší články s tematickým rámcem human interest stories (1132 slov), na serveru Telegraph.co.uk pak byly nejdelší politicky rámcované komunikáty (1031 slov). Celkově nejdelším článkem zkoumaného vzorku byla zpráva *The fortune-teller of Kabul* publikovaná 1. září serverem Theguardian.com, která obsahovala 5232 slov[73]. Naopak nejkratším byla série fotografií s popisky *Migrants and refugees risk their lives to reach Europe, in pictures* na serveru Telegraph.co.uk z 2. září, jež čítala pouze 63 slov.

Hypotéza č. 2 související s prostorem věnovaným RASIM předpokládala, že tito *budou v komunikátech prezentováni nejčastěji jako ústřední téma zprávy*. Tato hypotéza byla potvrzena. Graf č. 2 ukazuje rozložení zpráv podle míry významnosti, jež v ní RASIM zaujímali:

Graf č. 2: Počet zpráv o RASIM dle významnosti

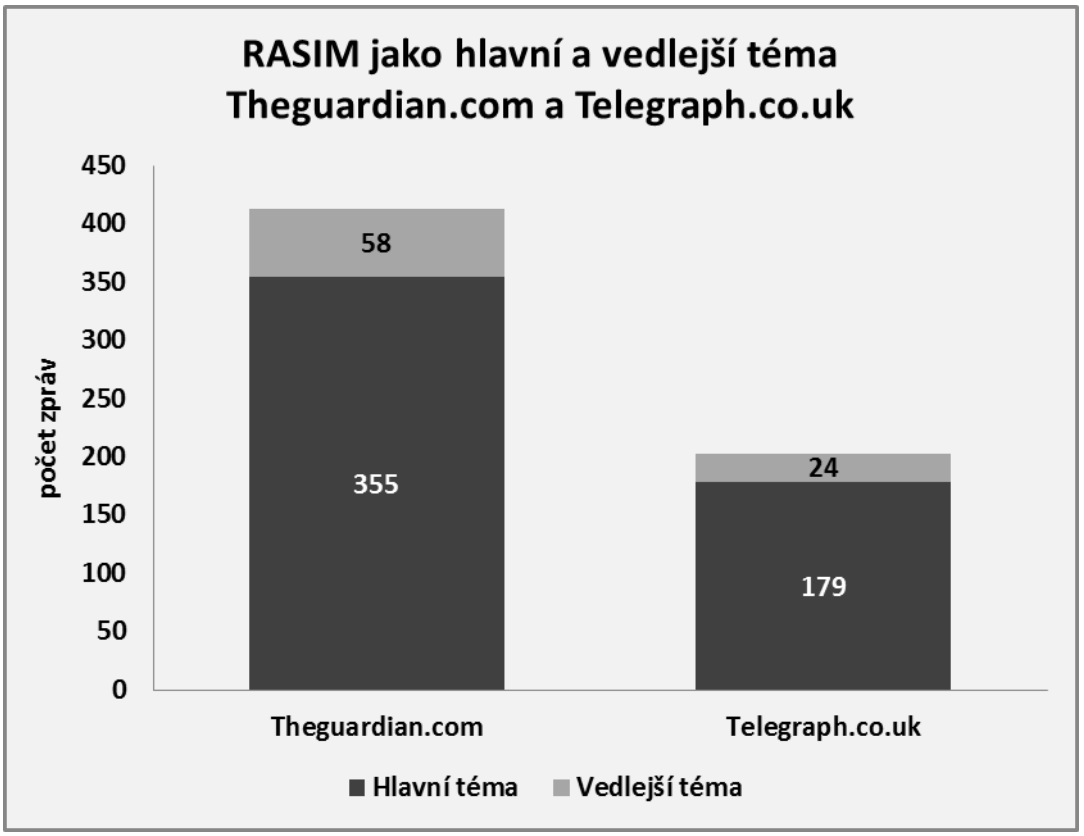

Jak je patrné z grafu, poměr zpráv prezentující RASIM jako ústřední a vedlejší téma sdělení je prakticky stejný u obou zkoumaných médií. Migranti a uprchlíci byli hlavním

[73] Nutno ovšem podotknout, že v této zprávě nebyli RASIM jejím ústředním tématem, nýbrž tématem vedlejším, viz níže.

předmětem sdělení ve více než 85 % případů. Dominanci tohoto typu komunikátů, byť ne tak výraznou, dokládá ve svém výzkumu i Sedláková s kolegy (2016).

Jak již bylo uvedeno v metodické části práce, u zpráv, jež neprezentovaly RASIM jako hlavní předmět sdělení, byly kódovány pouze proměnné pořadí, zdroj, titulek, datum vydání, délka a téma. Není bez zajímavosti, že na serveru Theguardian.com činila průměrná délka takového komunikátu 1139 slov, z čehož vyplývá, že byl téměř dvakrát delší než průměrná zpráva s RASIM jako ústředními aktéry (648 slov). Na druhém zkoumaném médiu pak byla průměrná délka zprávy s RASIM jako hlavním tématem 786 slov a vedlejším tématem 963 slov. Co se týče témat, jimž se tyto zprávy věnovaly, převažovala na obou serverech kategorie politiky (Theguardian.com 58 % a Telegraph.co.uk 33 %).

V rámci tohoto výzkumu nebylo analyzováno, jaký prostor je věnován zpravodajství o RASIM v porovnání s ostatními prezentovanými tématy. Lze se domnívat, že takové šetření by bylo s ohledem na specifika online zpravodajství, zejména možnosti opakovaných aktualizací a v podstatě neomezený publikační prostor utvářený velkým množstvím různých sekcí, poměrně obtížné. Na druhou stranu by zjištění získaná takovou analýzou zajisté obohatila vědecký korpus o nový úhel pohledu na danou problematiku.

5.2 Témata

V pořadí druhá vedlejší výzkumná otázka, která byla v rámci tohoto výzkumu položena, hledala odpověď na to, v souvislosti s jakými tématy je o RASIM nejčastěji informováno. **Hypotéza č. 3** pak předpokládala, že *analyzované zpravodajské servery budou informovat o RASIM nejčastěji ve spojitosti s politickými tématy*. Tato hypotéza může být pokládána za částečně potvrzenou. Ze souhrnných výsledků vyplývá, že 229 zpráv (37 %) reprezentovalo migranty a uprchlíky ve spojení s uvedeným tematickým rámcem. Nejčastěji se tak dělo skrze informování o vyjádřeních politiků a představitelů evropských zemí a EU k nastalé situaci (příkladem může být „diplomatická roztržka“ mezi představiteli Maďarska, Chorvatska a Srbska kvůli výstavbě plotů na hranicích těchto zemí). Totéž se dělo u přijatých či potenciálních politických opatření (např. odsouhlasení systému kvót na přerozdělování RASIM ze dne 22. září, prohlášení britského premiéra Davida Camerona o přijetí tisíců syrských uprchlíků apod.). Na pomyslném druhém a třetím místě se pak s ohledem na četnost komunikátů umístily zprávy spojující RASIM se sociálními a společenskými tématy (187 zpráv – 30 %) a kategorie tzv. „transferů“ (185 zpráv – 30 %) věnující se přesunům RASIM mezi jednotlivými zeměmi, uzavíraní hraničních přechodů apod. V případě sociálních témat se obvykle jednalo o texty informující o různých způsobech, jakými Evropané

migrantům a uprchlíkům vyjadřovali podporu ať už formou veřejných sbírek, nebo na demonstracích.

Následující tabulka zastoupení témat ve zprávách na jednotlivých zkoumaných médiích však ukazuje, že se tato ve své tematické skladbě podstatně lišila:

Tabulka č. 1: Témata zastoupená ve zprávách[74]

Tematický rámec	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
politika	159 (38 %)	70 (34 %)
sociální a společenská témata	146 (35 %)	41 (20 %)
transfery	110 (27 %)	75 (37 %)
kriminalita	56 (14 %)	40 (20 %)
human interest stories	43 (10 %)	31 (15 %)
ekonomika	34 (8 %)	15 (7 %)
kultura	33 (8 %)	8 (8 %)
nehody a katastrofy	25 (6 %)	12 (6 %)
sport	16 (4 %)	10 (5 %)
válka a terorismus	12 (3 %)	16 (8 %)
ekologie a zdroje	7 (2 %)	0 (0 %)
věda a medicína	4 (1 %)	0 (0 %)
nelze určit	0 (0 %)	2 (1 %)
celkem	**645 (156 %)**	**320 (157 %)**

Zatímco na serveru Theguardian.com patřila mezi tři nejčastější témata politika (159 zpráv – 38 %), sociální témata (146 zpráv – 35 %) a „transfery“ (110 zpráv – 27 %), na serveru Telegraph.co.uk bylo téma „transferů“ (75 zpráv – 37 %) vůbec nejčastějším zvoleným rámcem následovaným politikou (70 zpráv – 34 %) a sociálními tématy (41 zpráv – 20 %) spolu s kriminalitou (40 zpráv – 20 %).

Také v případě komunikátů reprezentujících RASIM ve spojení s kriminalitou je na místě se blíže podívat, čemu konkrétně se tyto zprávy věnovaly. Základní snahou bylo určit, zda jsou migranti a uprchlíci zobrazováni častěji jako pachatelé, nebo oběti trestných činů.

[74] Protože každá zpráva mohla obsahovat více než jen jedno téma, převyšuje součet všech témat celkový počet komunikátů.
Jedná se o součet všech zpráv, v nichž RASIM měli ústřední a vedlejší roli.

Tento úkol se však ukázal jako značně obtížný. Analyzovaný vzorek na jednu stranu obsahoval komunikáty, v nichž RASIM vystupovali jako zjevné oběti. Jako příklady lze uvést texty o utonutí téměř 300 osob u libyjského přístavu Zuwara[75], agresivní chování maďarské kameramanky Petry Lászlóové[76] nebo žhářské útoky na domy obývané RASIM v Německu a Finsku[77]. Na druhou stranu však zkoumané servery publikovaly celou řadu zpráv o událostech, u nichž nelze s určitostí říci, jakou roli v nich migranti a uprchlíci zaujímali. Jednalo se zejména o komunikáty informující o střetech mezi RASIM a policií na chorvatsko-slovinských, chorvatsko-srbských a maďarsko-srbských hranicích či na řeckém ostrově Lesbos[78]. V takových případech bylo na RASIM možné nahlížet jako na oběti policejních represí stejně jako na osoby dopouštějící se výtržnictví, případně ilegálně vstupující na cizí území, čímž porušovali zákony daných zemí. Přijetí druhé načrtnuté optiky pak může u příjemců sdělení vést k rozvoji *morální paniky*, jak o ní hovoří Cohen (2002). K RASIM tak může být přistupováno jako k potenciálně nebezpečným jedincům, jejichž „deviantní" jednání je třeba korigovat přijetím nových zákonných opatření[79]. Důraz na téma kriminality také odpovídá konceptu *zpravodajských hodnot* Galtunga a Rugeové (1965), konkrétně jejich hypotéze *komplementarity*, popsané v teoretické části práce, v rámci níž autoři mimo jiné předpokládají, že u zpráv pojednávajících o děních souvisejících s neelitními národy bude zvýrazněna negativnost události.

Jak je patrné z tabulky č. 1, největší rozdíl byl zaznamenán u podílu zpráv, v nichž se zkoumané servery věnovaly RASIM v souvislosti se sociálními tématy. K vysvětlení této diference se nabízí skutečnost, že Theguardian.com, jako internetová varianta tradičně levicového listu *The Guardian*, dlouhodobě se hlásícího k podpoře britské Labouristické strany, by měl v rámci svého „ideologického zakotvení" migraci a pomoc uprchlíkům spíše schvalovat. Vysoký počet textů informujících o podpoře, jíž lidé RASIM vyjadřovali, by tak neměl být překvapující. Stejným, respektive obráceným způsobem je pak možné vysvětlit rozdíl v podílu zpráv reprezentujících RASIM v souvislosti s kriminalitou. U serveru Telegraph.co.uk, jenž je kvůli své podpoře britské Konzervativní strany považován za

[75] Např. zpráva *Libya: 183 bodies now recovered after capsize of boat in Zuwara* (Theguardian.com, 7. 9. 2015).
[76] Např. zpráva *Hungarian nationalist TV camera operator filmed kicking refugee children* (Theguardian.com, 8. 9. 2015).
[77] Např. text *„Arsonists in Germany hurl Molotov cocktails into asylum-seekers' apartment"* (Telegraph.co.uk, 28. 8. 2015).
[78] Příkladem mohou být zprávy *Lesbos mayor calls for help after migrant ferry riot* (Telegraph.co.uk, 4. 9. 2015) a *Hungarian police turn water cannon and tear gas on refugees* (Telegraph.co.uk, 16. 9. 2015)
[79] V optice Cohenovy teorie lze za taková opatření považovat výstavbu oplocení na maďarských hranicích s okolními zeměmi, viz soupis dění ve zkoumaném měsíci.

pravicový, je zdůrazňování negativních jevů, mezi které kriminalita bezesporu patří, v souladu s celkovým spíše odmítavým přístupem k otázce migrace a uprchlictví.

Vysvětlení rozdílů v tematické skladbě analyzovaných serverů pomocí pravolevé osy politického spektra však není plauzibilní u tématu human interest stories. Jak je vidět, pravicový Telegraph.co.uk publikoval oproti očekávání více zpráv klasifikovaných jako human interest stories než druhý zkoumaný server. Jedná se přitom o žánr, v rámci něhož mají novináři možnost přiblížit danou problematiku a její dopady příjemcům sdělení prostřednictvím reálných osob, a tím přispívat k rozvoji empatie pociťované vůči těmto jedincům a ke schopnosti čtenářů ztotožnit se s nimi[80]. Měla-li zpráva toto tematické rámcování, týkala se nejčastěji utonulého syrského chlapce Alana Kurdiho a jeho rodiny, v menší míře pak také osudu syrského uprchlíka Uosamy Alabeda Almohsena, jemuž při útěku před maďarskou policií podrazila nohy kameramanka Petra Lászlóová. Ve výzkumném vzorku však byly v rámci této kategorie zastoupeny také komunikáty zprostředkovávající příběhy lidí, kteří se RASIM rozhodli pomoci, jako například v textu *Refugees welcome! Meet the British families who have opened their homes to asylum seekers* publikovaném 7. září na serveru Theguardian.com. „Pravo-levé“ dělení pak zřejmě nepomůže objasnit ani druhý nejvyšší rozdíl v četnosti výskytu komunikátů informujících o pohybu RASIM po Evropě (transfery). Je-li navíc vzata v potaz i skutečnost, že hypotéza č. 1, vycházející z předpokládané souvislosti mezi délkou komunikátů a politickou afiliací zkoumaných médií, nebyla potvrzena, je velmi problematické určit, zda a případně v jakém rozsahu ovlivňuje politická orientace obsah zkoumaných zpravodajských serverů.

Tabulka procentuálního zastoupení jednotlivých témat ve zprávách také ukazuje, že pouze výše uvedených pět témat překročilo na obou zkoumaných serverech hranici 10 %. Zbylé tematické rámce (ekonomika, nehody a katastrofy, ekologie a zdroje, kultura, věda a medicína, sport a válka a terorismus) tedy byly v analyzovaném vzorku reprezentovány pouze minimálně.

Dominance politického rámce při informování o RASIM i absence některých témat je shodná se zjištěními Sedlákové a jejích kolegů (2016). Na rozdíl od výzkumů Phila a jeho kolegů (2013) a Speersové (2001) však nebyla v tomto šetření zjištěna tendence reprezentovat RASIM v souvislosti s ekonomickým zatížením, jež by pro Velkou Británií mohli představovat.

[80] Viz také níže výsledky výzkumu týkajícího se způsobu prezentace RASIM ve zprávách a výskytu personalizace.

5.3 Způsob prezentace RASIM ve zprávě, geografické zasazení komunikátu a přítomnost personalizace ve zprávě

Následující podkapitola shrnuje výsledky výzkumu související s perspektivou, z jaké bylo na RASIM v textech nahlíženo, místem, kde byly komunikáty z geografického hlediska ukotveny a zda byla ve zprávě o nich přítomna personalizace. Jak již bylo zmíněno výše, proměnné týkající se těchto kategorií byly zaznamenávány pouze v případě, že se zpráva věnovala migrantům a uprchlíkům jako svému ústřednímu tématu. Celkový počet zpráv, z nichž jsou počítána procentuální zastoupení, se tak snížil na 355 u serveru Theguardian.com a 179 u serveru Telegraph.co.uk, dohromady tedy 534 komunikátů[81].

V souvislosti s optikou, v níž měli být RASIM na analyzovaných serverech prezentováni, byla formulována **hypotéza č. 4**, jež předpokládala, že *analyzované komunikáty budou informovat o RASIM z makropohledu.* Tato hypotéza, vycházející z výsledků výzkumu Sedlákové a jejích kolegů (2016), potvrzena nebyla. Následující tabulka ukazuje, jakým způsoben zkoumané servery na migranty a uprchlíky nahlížely:

Tabulka č. 2: Počet zpráv o RASIM dle mikro a makroperspektivy

Pohled na RASIM	Oba servery	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
mikro i makropohled	250 (47 %)	162 (46 %)	88 (49 %)
Makropohled	177 (33 %)	115 (32 %)	62 (35 %)
Mikropohled	100 (19 %)	73 (21 %)	27 (15 %)
nelze určit	7 (1 %)	5 (1 %)	2 (1 %)
Celkem	**534 (100 %)**	**355 (100 %)**	**179 (100 %)**

Souhrnným i samostatným výsledkům dominovaly zprávy obsahující jak makroperspektivu, nejčastěji ve formě číselných údajů o migrantech a uprchlících, tak i mikropohled v rámci něhož byli čtenáři seznamováni s důvody přesídlení RASIM, jejich životními podmínkami během cesty do Evropy apod. Přítomnost takového typu informací v komunikátu přitom může „kvantifikované“ migranty a uprchlíky „polidšťovat“ a přibližovat

[81] Není-li uvedeno jinak, vztahují se všechny procentuální výpočty i v následujících podkapitolách k tomuto celku.

čtenáři. „Lepší práci“ odvedl v tomto ohledu Theguardian.com, jenž publikoval více zpráv nahlížejících na RASIM výlučně v mikrooptice než Telegraph.co.uk. Na druhou stranu je však nutné zdůraznit skutečnost, že třetina analyzovaných zpráv v souhrnných i samostatných výsledcích obsahovala pouze obecný makropohled, který RASIM prezentoval spíše jako pasivní objekty okolního dění než jeho aktivní participanty. Zobrazování migrantů a uprchlíků v souvislosti s jejich počtem a zaměření na skupiny místo jednotlivců dokládá i šetření Speersové (2001), která zdůrazňuje, že užitá perspektiva může přispívat k dehumanizaci RASIM.

Ve snaze získat ještě podrobnější data byla analyzována také souvislost mezi užitou perspektivou a tematickým rámcem. Z celkových výsledků vyplývá, že u většiny témat dominovalo spojení mikro a makroperspektivy. Výjimky tvořila na obou serverech kategorie human interest stories, v rámci níž bylo nejčastěji informováno o RASIM z mikroperspektivy (Theguardian.com 51 % a Telegraph.co.uk 54 %)[82]. Makroperspektiva pak převládala u tématu politiky (Theguardian.com 46 % a Telegraph.co.uk 58 %). Další zajímavá, avšak ne překvapující zjištění přinesla analýza vztahu mezi mikro a makropohledem komunikátu a přítomností personalizace. Podle souhrnných dat více než 90 % zpráv obsahujících jeden z typů personalizace[83] bylo napsáno v mikroperspektivě (30 %) nebo kombinovalo oba pohledy (64 %). Pokud naopak zpráva personalizována nebyla, klesl podíl těchto dvou kategorií na úkor makropohledu, jejž výlučně obsahovalo 46 % takových textů (v dílčí analýze serveru Telegraph.co.uk pak dokonce 52 %).

Hypotéza č. 5 se týkala geografického zasazení komunikátů. Konkrétně předpokládala, že *sdělení o RASIM se budou nejčastěji věnovat dění v zahraničí*, a to s ohledem na řadu událostí, jež se ve sledovaném období odehrály mimo území VB. Tato hypotéza byla potvrzena. Jak je patrné ze souhrnných výsledků v tabulce č. 3, více než tři čtvrtiny zpráv byly zařazeny do kategorie „zahraničních“ nebo „zahraničních s domácím přesahem“:

[82] Mikroperspektiva pak rovněž převládala u témat sportu (Theguardian.com 75 % a Telegraph.co.uk 43 %) a kultury (Theguardian.com 55 % a Telegraph.co.uk 43 %). V obou kategoriích byl však publikován jen malý počet komunikátů, viz předchozí podkapitola.
[83] Personalizováni mohli být pouze RASIM, jiné osoby nebo obě tyto skupiny.

Tabulka č. 3: Geografické zasazení zpráv o RASIM

Pohled na RASIM	Oba servery	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
zahraniční	344 (64 %)	225 (63 %)	119 (66 %)
domácí se zahraničním přesahem	110 (21 %)	87 (25 %)	23 (13 %)
zahraniční s domácím přesahem	70 (13 %)	36 (10 %)	34 (19 %)
domácí	9 (2 %)	6 (2 %)	3 (2 %)
nelze určit	1 (0 %)	1 (0 %)	0 (0 %)
Celkem	**534 (100 %)**	**355 (100 %)**	**179 (100 %)**

Zatímco podíl ryze domácích a zahraničních zpráv byl na obou analyzovaných serverech obdobný, rozdíly mezi zkoumanými médii jsou patrné v kategoriích komunikátů „domácích se zahraničním přesahem“ (Theguardian.com 25 % a Telegraph.co.uk 13 %) a „zahraničních s domácím přesahem“ (Theguardian.com 10 % a Telegraph.co.uk 19 %).

V souvislosti s touto proměnnou pak bylo dalším krokem zjistit, zda určitá témata mají tendenci být spojována s konkrétní geografickou lokací. Zahraniční zasazení (ryze zahraniční a zahraniční s přesahem) však převládalo na obou serverech u všech tematických rámců[84].

Poslední hypotéza, jejíž platnost bude v rámci této podkapitoly posuzována, se týkala přítomnosti personalizace v publikovaných komunikátech. Podle **hypotézy č. 6** měl *zpravodajský server Theguardian.com publikovat více zpráv obsahujících prvky personalizace než zpravodajský server Telegraph.co.uk*. Hypotéza v tomto znění byla potvrzena, ovšem její formulace se zdá být v optice získaných dat poněkud „nešťastná“. Co do prostého počtu komunikátů publikoval Theguardian.com skutečně více personalizovaných zpráv (celkem 108). Jak však ukazují grafy č. 3 a 4, podíl takových zpráv vůči všem textům byl na tomto serveru nižší než na druhém zkoumaném médiu:

[84] Výjimky opět tvořily minimálně zastoupené zprávy spadající do kategorií sportu a kultury, jež byly nejčastěji klasifikovány jako „domácí se zahraničním přesahem“. Otázku bylo samozřejmě možno položit i obráceně. V rámci předkládaného výzkumu bylo žádoucí také zjistit, které tematické rámce tvoří výlučně „domácí“ zpravodajství o RASIM, neboť se lze domnívat, že takovému zpravodajství, v rámci nějž je daná problematika zasazena přímo v domovské zemi, budou čtenáři věnovat nejvíce pozornosti a přikládat nejvyšší míru důležitosti. S ohledem na globální dosah zkoumaných serverů, k jejichž komunikátům mají přístup příjemci z takřka celého světa, však bylo od této dílčí analýzy nakonec upuštěno. Druhý problém pak představoval nízký počet zpráv v dané kategorii (celkem pouze 9), jejichž analýza by přinesla pouze zkreslené závěry.

Graf č. 3: Přítomnost personalizace ve zprávách na serveru Theguardian.com

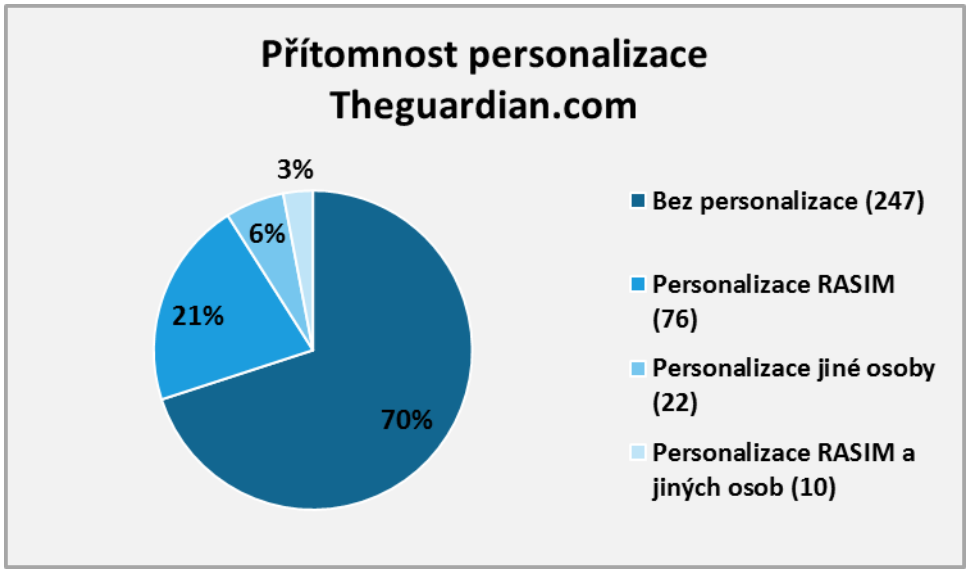

Graf č. 4: Přítomnost personalizace ve zprávách na serveru Telegraph.co.uk

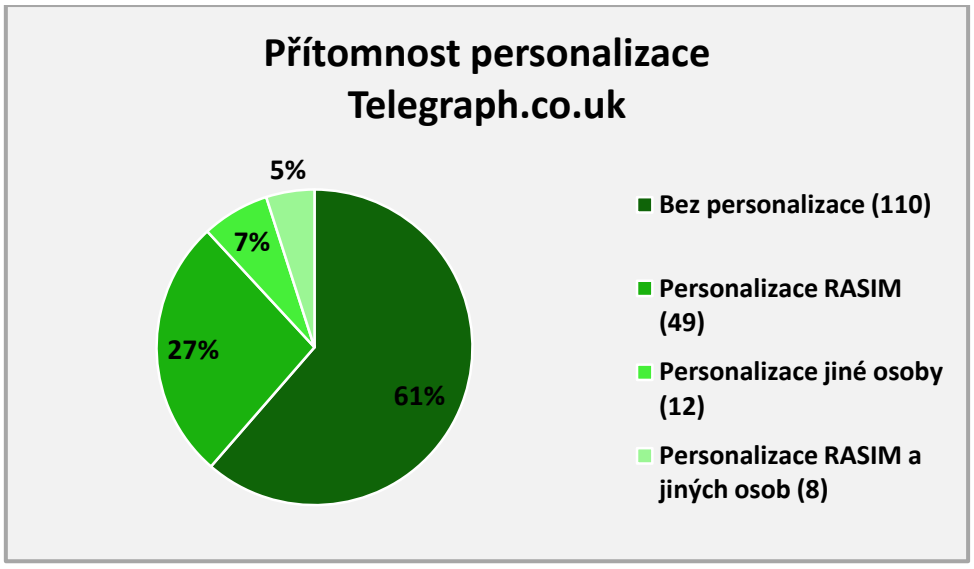

Zatímco na serveru Theguardian.com obsahovalo jeden z typů personalizace 30 % komunikátů, na serveru Telegraph.co.uk tvořily personalizované zprávy 39 % všech sdělení. Statisticky významný rozdíl pak přetrvává i u podkategorie „personalizace pouze RASIM“, do které spadalo na Theguardian.com 21 % zpráv a na Telegraph.co.uk 27 % textů. Stále je však třeba zdůraznit, že většina publikovaných zpráv na obou médiích byla bez personalizace. Tuto skutečnost lze považovat za problematickou, neboť jak již bylo uvedeno výše, přítomnost personalizace může výrazně ovlivnit míru pociťované empatie, což může dále ovlivňovat například to, zda bude veřejností na RASIM nahlíženo jako na *„jiné“* nebo jako na příslušníky *„naší“* vlastní skupiny.

V souvislosti s proměnnou *přítomnost personalizace v komunikátu* bylo dále zkoumáno, u kterých témat je tato nejvíce prominentní[85]. Není překvapující, že 100% personalizované byly na obou serverech zprávy rámcované jako human interest stories. Naopak malou míru personalizace vykazovaly zprávy spojující RASIM s politikou (Theguardian.com 19 % a Telegraph.co.uk 23 %).

5.4 Reprezentace mluvčích

Dalším zkoumaným prvkem, konstituujícím sdělení o RASIM, byla vyjádření mluvčích. Přítomnost citací a parafrází konkrétních mluvčích je významná, neboť slouží jako prostředek legitimizace, jímž je sdělením dodávána autenticita (Jílek, 2009, s. 63). Třetí vedlejší výzkumná otázka proto zněla: Jací mluvčí se ve sděleních o RASIM vyjadřují? Ještě než bude přistoupeno ke zhodnocení jednotlivých hypotéz vycházejících z této výzkumné otázky, je vhodné uvést obecné údaje související s touto proměnnou. Ve výzkumném vzorku se objevilo celkem 1556 vyjádření od 877 různých informačních zdrojů. Ze souhrnných dat vyplývá, že citaci nebo parafrázi obsahovalo 81 % komunikátů (435 zpráv), výrazné rozdíly ovšem přinesla dílčí analýza jednotlivých médií. Zatímco na serveru Theguardian.com byla přítomnost mluvčích identifikována „pouze“ u 77 %[86] všech zpráv, na serveru Telegraph.co.uk činil podíl takových komunikátů 91 %. V průměru tedy připadaly tři až čtyři citace nebo parafráze na jednu zprávu[87].

Mluvčí byli kódováni emergentně, v závěru sběru dat bylo proto nutné pro ně vytvořit souhrnné kategorie. Jednalo se o následující skupiny: politik, novinář, odborník, úředník/mluvčí úřadu nebo jiný státní zaměstnanec, osoba v přímém kontaktu s RASIM[88], běžný občan[89], duchovní, umělec, sportovec a podnikatel[90]. Nebylo-li možno zařadit informační zdroj ani do jedné z kategorií, byl hodnocen jako „nelze určit“[91]. Zároveň je na tomto místě vhodné připomenout, že mluvčí z řad RASIM byli kódováni v rámci samostatné proměnné.

[85] Důraz byl přitom opět kladen na témata, jež překročila 10% hranici zastoupení v textech.
[86] „Nízký“ podíl komunikátů obsahujících citace a parafráze může souviset s vysokým počtem samostatně publikovaných videí a fotografií, v jejichž popiscích se obvykle mluvčí nevyskytovali, viz výše.
[87] Stejný průměrný počet citací na komunikát vykazovaly také dílčí výsledky pro jednotlivé servery. Zároveň je třeba zdůraznit, že tento i další následující propočty týkající se proměnné mluvčích vychází pouze ze zpráv, v nichž se nějaká citace či parafráze objevila. Takových zpráv bylo celkem 435, Theguardian.com jich publikoval 273 a Telegraph.co.uk 162.
[88] Do této široké kategorie spadali dobrovolníci, pracovníci nevládních a neziskových organizací (i neziskové organizace jako takové), ale například i „běžní občané“, jež vítali RASIM na nádražích a přinášeli jim materiální pomoc.
[89] Sem byli zařazeni demonstrující na podporu, nebo proti RASIM, náhodně oslovené osoby na ulicích apod.
[90] Takto kódovány byly i celé komerční podniky.
[91] V této kategorii se objevili například pašeráci RASIM.

Na základě výsledků výzkumů Speersové (2001) a Phila s kolegy (2013) byla formována **hypotéza č. 7**, tedy že *v komunikátech budou převládat vyjádření politiků a státních úředníků*. Tuto hypotézu lze opět považovat za potvrzenou. Grafy č. 5 a 6 znázorňují podíl jednotlivých skupin mluvčích z celkového počtu vyjádření:

Graf č. 5: Zastoupení jednotlivých kategorií mluvčích na serveru Theguardian.com

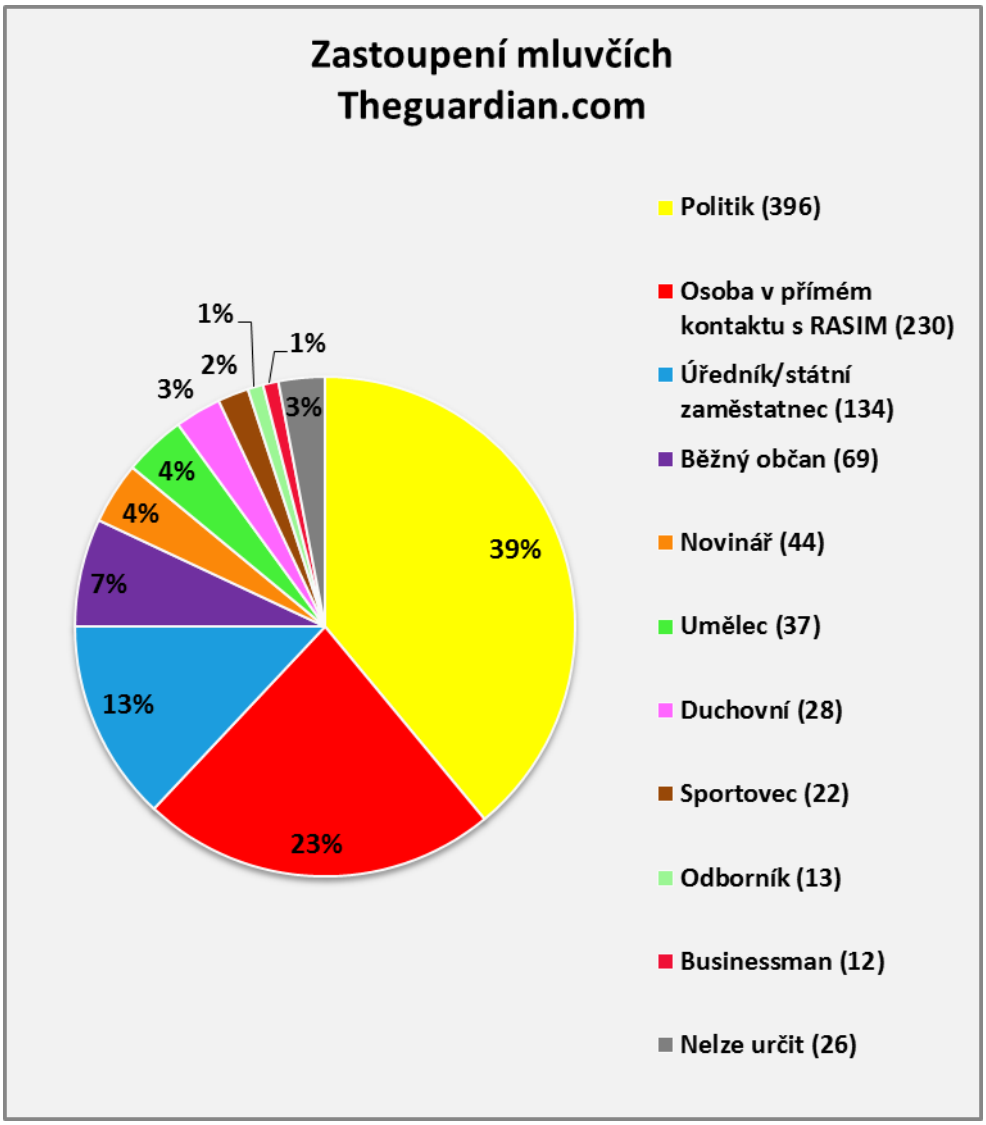

Graf č. 6: Zastoupení jednotlivých kategorií mluvčích na serveru Telegraph.co.uk

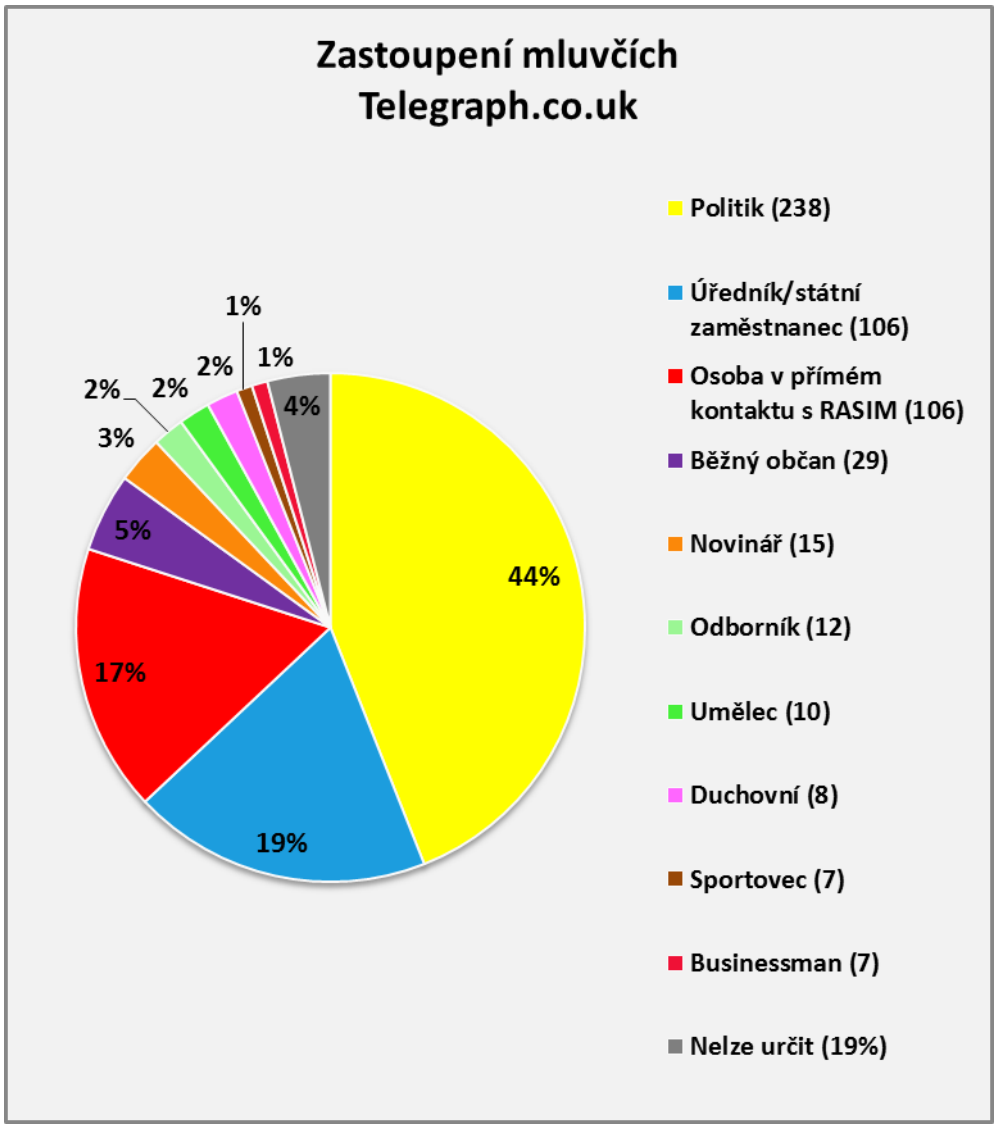

Jak je patrné, politikům patřilo okolo 40 % všech citací nebo parafrází v obou analyzovaných médiích, což činí z této skupiny zdaleka nejčastěji citovaný informační zdroj. Hranici 10% zastoupení dále překonali už pouze mluvčí z řad osob, jež byly v přímém kontaktu s RASIM (Theguardian.com 23 % a Telegraph.co.uk 17 %), a úředníci a další státní zaměstnanci (Theguardian.com 13 % a Telegraph.co.uk 19 %). Frekvenci, s jakou byly jednotlivé kategorie mluvčích zastoupeny, však lze vyjádřit také skrze podíl článků, jež vyjádření obsahovaly, což shrnuje následující tabulka:

Tabulka č. 4: Podíl kategorizovaných mluvčích ve zprávách[92]

Mluvčí	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
politik	145 %	147 %
osoba v přímém kontaktu s RASIM	84 %	57 %
úředník/státní zaměstnanec	49 %	65 %
běžný občan	25 %	18 %
novinář	16 %	9 %
umělec	14 %	6 %
duchovní	10 %	5 %
sportovec	8 %	5 %
odborník	5 %	7 %
podnikatel	4 %	4 %
nelze určit	10 %	12 %

Je zřejmé, že oba servery publikovaly v průměru 1 až 2 vyjádření politiků v každém svém článku. Na serveru Theguardian.com pak 84 % zpráv obsahovalo výroky osob v přímém kontaktu s migranty a uprchlíky a v téměř polovině komunikátů zazněl hlas úředníka nebo jiného státního zaměstnance (49 %). Telegraph.co.uk pak publikoval vyjádření těchto v téměř dvou třetinách svých textů (65 %) a osoby v přímém kontaktu s RASIM citoval či parafrázoval ve více než polovině zpráv (57 %).

Vysoké zastoupení politiků a úředníků mezi mluvčími se zdá být v souladu s konceptem *mediálních rutin* Shoemakerové a Reese (1996) i výsledky výzkumů Van Dijka (1989), kteří novinářům přisuzují tendenci čerpat informace z oficiálních institucionalizovaných zdrojů[93]. Na druhou stranu autoři rovněž hovoří o sklonu používat jako zdroje informací odborníky z různých oblastí, ti však byli v rámci zkoumaného vzorku zastoupeni pouze minimálně. V textech tak prakticky absentovala vyjádření politologů, sociologů a odborníků na země Blízkého východu a Afriky, z nichž většina RASIM do Evropy přichází. Přitom je možné se domnívat, že výpovědi právě těchto odborníků by mohly sloužit jako protiváha k výrokům politiků, kteří ne vždy disponují potřebnými odbornými

[92] Každá zpráva mohla obsahovat více citací či parafrází, proto součet všech vyjádření mluvčích převyšuje celkový počet komunikátů.
[93] Více viz podkapitola 3.3.

znalostmi k tématu a jejichž výroky lze v některých případech hodnotit jako populistické[94], a rovněž k vyjádřením osob v přímém kontaktu s RASIM, která byla často subjektivní povahy[95]. Pestřejší zastoupení různých kategorií mluvčích lze přitom předpokládat u publicistických komunikátů, jež rozvíjejí zpravodajství a doplňují je o další perspektivy také prostřednictvím citací a parafrází.

U mluvčích z výše uvedených nejčastěji citovaných kategorií bylo dále zjišťováno, k jakým tématům se tito obvykle vyjadřovali. Lze se totiž domnívat, že (ne)přítomnost určitého typu mluvčích v komunikátu může významně přispívat k jeho celkovému tematickému zarámování[96]. V tomto ohledu analýza nepřinesla nijak překvapující závěry a opět potvrzuje zažité rutinované postupy novinářů. Politici se ve více než třech čtvrtinách případů vyjadřovali ve zprávách klasifikovaných jako politické (Theguardian.com 77 %, Telegraph.co.uk 78 %), výpovědi úředníků a další státních zaměstnanců pak na serveru Theguardian.com rovněž nejčastěji zaznívaly u tohoto tématu (50 %), zatímco na serveru Telegraph.co.uk u kategorie transferů (56 %). Osoby, jež byly v přímém kontaktu s migranty a uprchlíky, citoval Theguardian.com nejvíce v textech o sociálních a společenských tématech (32 %) a Telegraph.co.uk opět ve zprávách s tematickým rámcem transferů (31 %).

Dalším krokem bylo zjistit, kteří konkrétní mluvčí se ve zprávách na jednotlivých serverech nejčastěji objevovali. Jejich soupis a počet citací přináší tabulka č. 5:

Tabulka č. 5: Nejčastěji citovaní a parafrázování mluvčí a počet jejich výroků

	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
1.	David Cameron (31)	Viktor Orbán (16)
2.	Angela Merkel (25)	David Cameron (14)
3.	Viktor Orbán (15)	UNHCR (10)
4.	Yvette Cooper (14)	Angela Merkel (9)
5.	maďarská policie (12)	Jean-Claude Juncker (7)

Theguardian.com dával ve svých textech nejčastěji prostor k vyjádření britskému premiérovi Davidu Cameronovi, který byl citován nebo parafrázován v 11 % zpráv, německé kancléřce Angele Merkelové, jejíž vyjádření obsahovalo 9 % komunikátů a maďarskému

[94] Např. citace Viktora Orbána: *„Is it not worrying in itself that European Christianity is now barely able to keep Europe Christian? There is no alternative, and we have no option but to defend our borders."* (*Migration crisis: Hungary PM says Europe in grip of madness*, Theguardian, 3.9.2015).
[95] Zejména pokud se jednalo o dobrovolníky pomáhající RASIM.
[96] Více viz také (ne)přítomnost mluvčích z řad samotných RASIM.

premiérovi Viktoru Orbánovi a britské političce Yvette Cooperové v 5 % publikovaných sdělení. Na serveru Telegraph.co.uk pak byl Viktor Orbán vůbec nejcitovanějším mluvčím, jehož vyjádření zaznělo v každém desátém článku, následovaný Davidem Cameronem v 9 % sdělení a UNHCR a Angelou Merkelovou v 6 % zpráv.

Dalším předmětem zájmu byla analýza národnosti citovaných mluvčích. V tomto ohledu panovaly mezi zkoumanými servery značné rozdíly. Zatímco na serveru Theguardian.com pocházelo od britských mluvčích 32 % všech vyjádření následovaných s výrazným odstupem mluvčími z Německa, jimž připadalo 13 % všech citací a parafrází, na serveru Telegraph.co.uk patřilo mluvčím britské a německé národnosti shodně 15 % vyjádření, přičemž hranice 10% zastoupení se podařilo dosáhnout ještě mluvčím z Maďarska (10 %)[97]. Tendence využívat ve zprávách informace od mluvčích evropského původu může souviset s jejich snadnou „dostupností" a kulturní blízkostí. V této optice pak není příliš zarážející prakticky nulové zastoupení „neRASIM" mluvčích ze zemí, odkud migranti a uprchlíci do Evropy přicházejí, tedy například ze Sýrie, Iráku nebo Afghánistánu[98].

V rámci předkládaného výzkumu byly rovněž formulovány hypotézy týkající se hodnocení RASIM mluvčími. Předmětem zájmu byla zejména pozitivní a negativní vyjádření a poměr jejich zastoupení. **Hypotéza č. 8** tak předpokládala, že *vyjádření mluvčích o RASIM budou nejčastěji negativní*, zatímco **hypotéza č. 9** predikovala, že *komunikáty publikované na pravicovém serveru Telegraph.co.uk budou obsahovat negativní vyjádření mluvčích častěji než sdělení publikovaná na levicovém serveru Theguardian.com*. Jak je patrné z grafů č. 7 a 8, první hypotéza potvrzena nebyla, zatímco druhá ano, byť pouze minimálním statistickým rozdílem:

[97] Výrazný podíl citací a parafrází pocházel od mluvčích, jejichž národnost nebylo možné blíže určit, například zástupců nadnárodních neziskových organizací (Theguardian.com 21 % a Telegraph.co.uk 25 %).
[98] Syrským „neRASIM" mluvčím připadalo v analyzovaném vzorku na obou serverech méně než 1 % vyjádření. Iráčtí a afghánští „neRASIM" mluvčí pak nebyli citováni vůbec.

Graf č. 7: Tonalita vyjádření mluvčích na serveru Theguardian.com

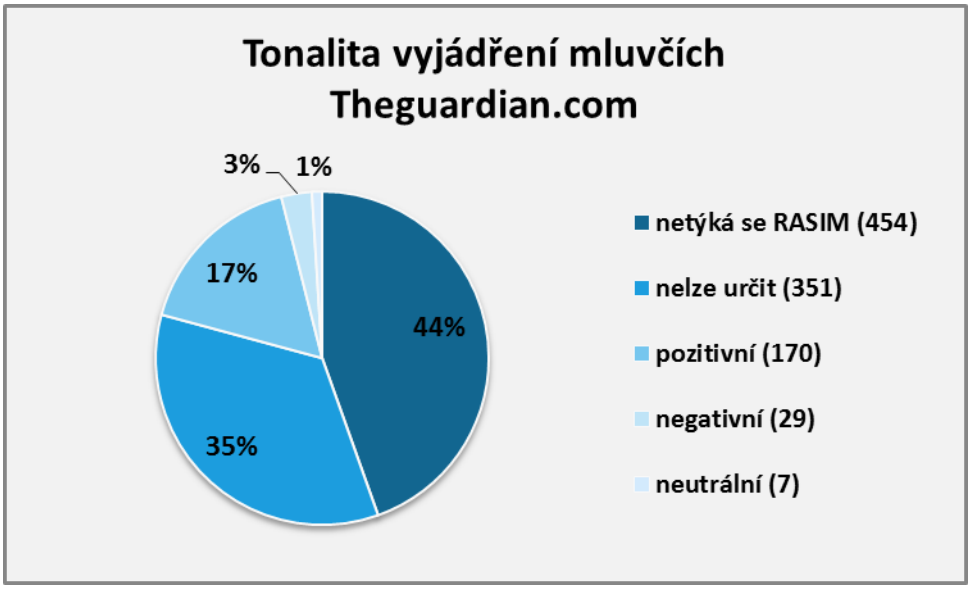

Graf č. 8: Tonalita vyjádření mluvčích na serveru Telegraph.co.uk

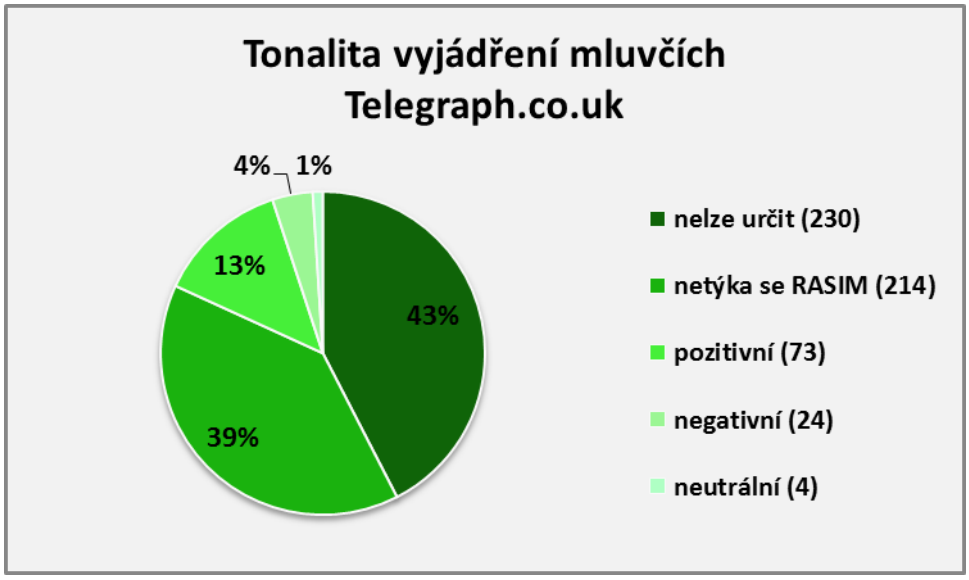

Do kategorie „negativní“ spadalo na obou analyzovaných serverech méně než 5 % všech citací a parafrází (Theguardian.com 3 % a Telegraph.co.uk 4 %). Publikovaná vyjádření se nejčastěji migrantů a uprchlíků přímo netýkala (Theguardian.com 44 % a Telegraph.co.uk 39 %) nebo u nich tonalitu nebylo možné určit (Theguardian.com 35 % a Telegraph.co.uk 43 %). V rámci výzkumu bylo rovněž žádoucí zjistit, jak velký podíl zpráv obsahovalo pozitivní nebo negativní hodnocení. Vyjádření se záporným hodnocením se objevilo v 11 % textů publikovaných serverem Theguardian.com a 15 % komunikátů na serveru

Telegraph.co.uk, oproti tomu kladná vyjádření o RASIM obsahovaly téměř dvě třetiny zpráv v prvním uvedeném médiu (62 %) a 45 % textů na druhém zkoumaném serveru[99].

Podíl pozitivních a negativních výroků na adresu RASIM je však také možné počítat pouze z těch vyjádření, jež skutečně nějaké hodnocení vyjadřovala. V takovém případě bylo nutné odstranit z analyzovaného souboru všechny citace a parafráze, u nichž tonalita nešla určit, a také výroky, jež se RASIM přímo netýkaly. Výsledky takto „zúžené" analýzy přináší následující grafy č. 9 a 10:

Graf č. 9: Tonalita vyjádření mluvčích – pouze s explicitním hodnocením RASIM na serveru Theguardian.com

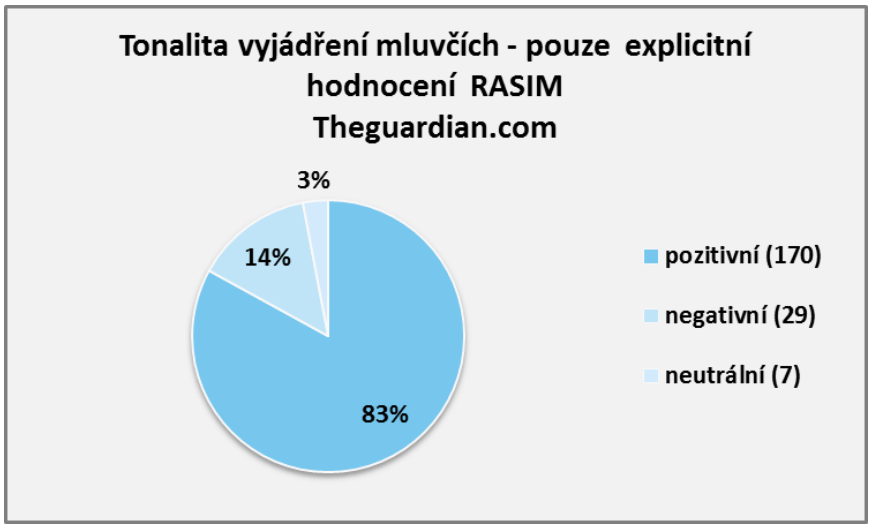

Graf č. 10: Tonalita vyjádření mluvčích – pouze s explicitním hodnocením RASIM na serveru Telegraph.co.uk

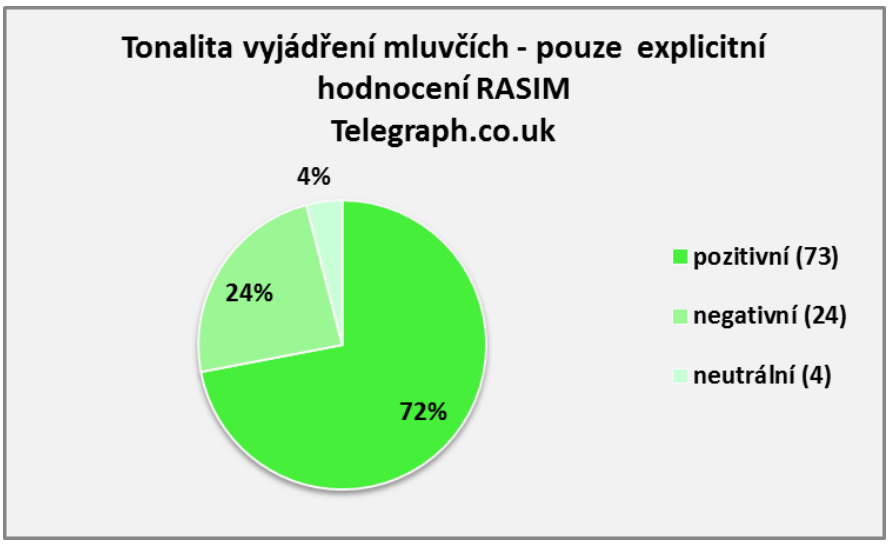

[99] Citace a parafráze s kladným hodnocením tvořily na serveru Theguardian.com 17 % všech vyjádření a na serveru Telegraph.co.uk 13 %, viz grafy č. 7 a 8.

Jak je vidět, při změně parametrů vzrostl podíl negativních vyjádření na serveru Theguardian.com na 14 %, zatímco na serveru Telegraph.co.uk dosáhl až 24 %. Zároveň se samozřejmě výrazně zvýšil podíl kladných hodnocení, jež nyní představovala 83 % výroků na serveru Theguardian.com a téměř tři čtvrtiny všech vyjádření na druhém zkoumaném médiu. Ani jeden způsob interpretace neodpovídá závěrům Phila s kolegy (2013), kteří ve své analýze zjistili převládající negativní hodnocení migrantů a uprchlíků skrze užité citace a parafráze. Prezentovaní mluvčí se tak svými výroky ani nepodíleli na konstrukci RASIM jako tzv. *folk devils* v Cohenově optice teorie *morální paniky*. Obraz migrantů a uprchlíků konstruovaný na zkoumaných serverech však i nadále zůstává problematický zejména s ohledem na to, jak se o nich vyjadřují autoři zpráv, tedy samotní novináři. Zkoumaný vzorek obsahoval z hlediska novinářských zásad objektivity celou řadu diskutabilních slovních spojení, metafor a přirovnání[100], jejichž analýza sice nebyla předmětem této práce, avšak lze je považovat za projevy *nového rasismu* tak, jak o něm hovoří van Dijk (2000), tedy latentně se projevujícího rasismu zaměřujícího se na domnělé kulturní odlišnosti jedinců namísto rozdílů biologických.

V souvislosti s prezentovanými vyjádřeními mluvčích byl rovněž zkoumán vztah mezi tématem zpráv a tonalitou obsažených citací a parafrází. Výsledky ukazují, že nejvyšší podíl kladných hodnocení RASIM se vyskytoval na obou serverech u sociálních a společenských témat (Theguardian.com 93 % a 87 %), zatímco nejvyšší podíl negativních hodnocení na serveru Theguardian.com obsahovaly komunikáty rámcované jako kriminální (23 %) a na serveru Telegraph.co.uk zprávy z kategorie transferů (22 %).

Dalším analyzovaným aspektem byl vztah mezi typem mluvčího a tonalitou jeho výroků o migrantech a uprchlících, a to zejména s ohledem na zjištění Phila a jeho kolegů (2013), kteří zaznamenali vysoký podíl záporných vyjádření u kategorie politiků. Jejich výsledky však předkládaný výzkum nepotvrzuje. Jako negativní bylo hodnoceno jen malé procento citací a parafrází těchto mluvčích (Theguardian.com 5 % a Telegraph.co.uk 6 %). Kladně se pak o RASIM často vyjadřovali lidé, kteří s nimi byli v přímém kontaktu. Na serveru Theguardian.com spadala do uvedené kategorie téměř třetina všech vyjádření těchto mluvčích (32 %) a na serveru Telegraph.co.uk více než čtvrtina (27 %) jejich výroků.

Poslední hypotéza související s přítomností mluvčích se týkala vyjádření poskytnutých migranty a uprchlíky. **Hypotéza č. 10** předpokládala, že *samotní RASIM budou jako*

[100] Konkrétní příklady lze nalézt v podkapitole 4.7.

informační zdroje vystupovat v článcích pouze minimálně[101]. Z výsledků vyplývá, že analyzované servery publikovaly celkem 337 vyjádření RASIM (Theguardian.com 214 a Telegraph.co.uk 123). Migranti a uprchlíci dostali prostor k vlastnímu vyjádření téměř ve čtvrtině zpráv publikovaných na serveru Theguardian.com (24 %) a téměř ve třetině komunikátů v druhém zkoumaném médiu (30 %). V průměru pak tyto texty obsahovaly dva až tři citace nebo parafráze. Ač se nejedná o zanedbatelné podíly a hypotézu tedy nelze považovat za potvrzenou, stále je zde výrazná většina sdělení, v nichž hlas RASIM vůbec nezazněl. Zpravodajství o RASIM tak lze do velké míry charakterizovat jako „o migrantech a uprchlících, bez migrantů a uprchlíků", což je ještě umocněno chybějícími vyjádřeními „neRASIM" mluvčích (viz výše). Absence citací a parafrází samotných RASIM přitom ochuzuje komunikáty o jednu z důležitých perspektiv a snižuje jejich celkovou vyváženost. Migranti a uprchlíci představují zdroj jedinečných informací o životních podmínkách na cestě do Evropy, způsobech přepravy a především důvodech k odchodu ze země původu. Chybějící citace a parafráze RASIM přispívají ke konstrukci obrazu, v němž jsou tito reprezentováni jako pasivní subjekty, o kterých se hovoří, kteří však sami hlas nemají.

Nízkou míru zastoupení RASIM mezi mluvčími dále problematizuje skutečnost, že i když už jsou migranti nebo uprchlíci v textu citováni, často není uváděna jejich identita. Na serveru Theguardian.com představoval podíl takových vyjádření 18 % a na serveru Telegraph.co.uk 24 %. Mluvčí v těchto případech vystupuje v textu například pouze jako „syrský uprchlík" nebo „nějaký migrant", čímž může být snížena legitimita jeho vyjádření. Velkou část této kategorie pak tvořila hesla skandovaná celými skupinami blíže neurčených RASIM například na uzavřených hranicích.

Tabulka č. 6: Zastoupení identifikovaných a neidentifikovaných RASIM mluvčích

Mluvčí - RASIM	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
identifikovaný	175 (82 %)	93 (76 %)
neidentifikovaný	39 (18 %)	30 (24 %)
celkem	214 (100 %)	123 (100 %)

Dílčí analýza rovněž zjistila, že na obou zkoumaných serverech výrazně převažovala vyjádření aktuálně migrujících RASIM (shodně 93 %) nad citacemi již usazených migrantů

[101] Zhodnotit, zda byla tato hypotéza potvrzena či nikoliv, je vzhledem k jejímu vágnímu vymezení poněkud problematické. Jak uvádí Sedláková (2014, s. 117), při formulování jakékoliv hypotézy je třeba vždy uvést stav, jenž ji vyvrací, což zde chybí. S ohledem na podíl zpráv, v nichž vystupovali ostatní mluvčí, byla nakonec za minimální považována přítomnost RASIM jako mluvčích v 10 % komunikátů.

a uprchlíků. S ohledem na tematické rámcování zpráv obsahovaly vyjádření identifikovaných i neidentifikovaných RASIM na obou serverech nejčastěji komunikáty spadající do kategorie transferů. V souvislosti s touto skutečností pak není překvapující ani fakt, že se identifikovaní i neidentifikovaní migranti a uprchlíci na obou zkoumaných médiích vyjadřovali nejvíce v komunikátech klasifikovaných jako zahraniční.

5.5 Výskyt synonymního označování RASIM

Následující podkapitola shrnuje výsledky šetření týkající se zaměňování termínů „migrant“, „uprchlík“ a „žadatel o azyl“, z nichž každý má odlišnou právní definici. V souvislosti s danou problematikou byla formulována vedlejší výzkumná otázka č. 4, jež se ptala na to, zda *analyzované zpravodajské servery respektují rozdíly mezi migranty, uprchlíky a žadateli o azyl*. Tato výzkumná otázka byla pak dále rozvedena do **hypotézy č. 11**, která předpokládala, že *sledované servery budou v uveřejněných článcích synonymně užívat označení „migrant“, „uprchlík“ a „žadatel o azyl“*. Jak ukazují výsledky v tabulce č. 7, platnost uvedené hypotézy byla potvrzena:

Tabulka č. 7: Přítomnost synonymizace v komunikátech

Přítomnost synonymizace	Oba servery	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
	28 % (152)	19 % (69)	46 % (83)

Ze souhrnných dat vyplývá, že k zaměňování pojmů docházelo v necelé třetině publikovaných textů (28 %). Mezi jednotlivými médii však byly zjištěny výrazné rozdíly. Zatímco Theguardian.com se dopustil synonymizace „jen“ zhruba v každé páté zprávě (19 %), na serveru Telegraph.co.uk byly pojmy zaměňovány ve 46 % komunikátů. Vysvětlit tyto rozdíly opět není snadné. Hledat souvislost mezi mírou synonymizace a pozicí, již servery zaujímají na pravolevé politické ose, se s ohledem na výše uvedenou nepotvrzenou hypotézu č. 1 a jen minimálním rozdílem potvrzenou hypotézu č. 9 nezdá být zcela optimální.

Vysvětlení alespoň pro část případů synonymizace na obou serverech by mohl nabízet koncept *mediálních rutin* Shoemakerové a Reese (1996). Nezřídka totiž bylo v textu jinak konzistentní užívání určitého pojmenování „narušeno“ vložením fotografie či jiného grafického suplementu, jejichž popisky nesly označení jiné. Lze se domnívat, že doprovodný obrazový materiál může mít například agenturní původ a k textům je i s popiskem vkládán

automaticky v rámci rutinovaných novinářských postupů, bez větší reflexe možných významových posunů.

Další možný důvod vysokého počtu zpráv zaměňujících označení pro osoby přicházející do Evropy je na první pohled prozaický. Synonymizace může být výsledkem prosté snahy novináře o neopakování již použitého lexika. V případě tohoto potenciálního důvodu však platí, že v jeho pozadí stojí žurnalistova neobeznámenost s odlišným právním vymezením zaměňovaných termínů. Synonymizace pojmů pak působí nepatřičně zejména u textů, jejichž samotná část se věnuje rozdílům mezi „migranty" a „uprchlíky" jako například ve zprávě *David Cameron: Britain should not take more refugees* (Telegraph.co.uk, 2. 9. 2015).

O neinformovanosti novinářů mohou dále svědčit také výsledky dílčí analýzy porovnávající výskyt synonymizace v závislosti na národnosti RASIM, o nichž zpráva pojednávala. Ty ukazují, že v textech informujících o Syřanech, jejichž nárok na azyl by měl být s ohledem na probíhající občanskou válku v zemi považován za nezpochybnitelný, se Theguardian.com dopustil synonymizace u více než čtvrtiny zpráv (27 %) a Telegraph.co.uk u více než poloviny komunikátů (51 %)[102]. Jako příklad lze uvést zprávu *British gang masquerades as UN officials at Dunkirk camp,* kterou publikoval Theguardian.com 29. srpna a v níž je použito pouze označení „migrant", přestože pojednává mimo jiné i o syrských uprchlících, kteří jsou navíc jako jediní zástupci RASIM v textu přímo citováni. Závěrem je však nutné zdůraznit, že práci novinářům „neulehčuje" ani absence jednotné legislativy, jež by upravovala právní postavení migranta napříč všemi zeměmi EU[103]. Vysoká míra textů obsahujících synonymizaci tak může odrážet i tuto skutečnost.

5.6 Fotografie a jiný obrazový materiál, zmínky o terorismu a islámu

V následující podkapitole budou popsány výsledky výzkumu týkající se přítomnosti vizuálních materiálů, jež zprávy doprovázely, a případů, kdy byli RASIM spojováni s terorismem a islámem. Přestože nebyly v souvislosti s těmito jevy formulovány žádné vedlejší výzkumné otázky ani hypotézy, jejich analýza přinesla o zkoumaném vzorku řadu zajímavých doplňujících zjištění.

Analyzované servery publikovaly celkem 1540 fotografií či jiných statických vizuálních materiálů (Theguardian.com 620 a Telegraph.co.uk 920). Mezi oběma médii byly zjištěny významné rozdíly v počtu komunikátů, jež obrazový doprovod obsahovaly. Zatímco

[102] Zprávy o Syřanech však zároveň častokrát zmiňovaly také jiné národnosti RASIM.
[103] Více viz podkapitola 2.1.

Theguardian.com doplnil fotografií, grafikou nebo mapkou „jen“ necelé dvě třetiny textů (60 %), na serveru Telegraph.co.uk byl vizuální materiál přítomen takřka u všech sdělení (99 %). Zjištěné diskrepance mezi počtem publikovaných snímků i počtem článků, které tyto vizuální materiály obsahovaly, je možné poměrně jednoduše vysvětlit již výše zmíněnou skutečností, že Theguardian.com zveřejnil mnohem více samostatných videí, u nichž další obrazové suplementy logicky absentovaly. Následující grafy č. 11 a 12 pak znázorňují poměr zastoupení jednotlivých druhů fotografií na serverech:

Graf č. 11: Přítomnost fotografií a jiných obrazových materiálů na serveru Theguardian.com

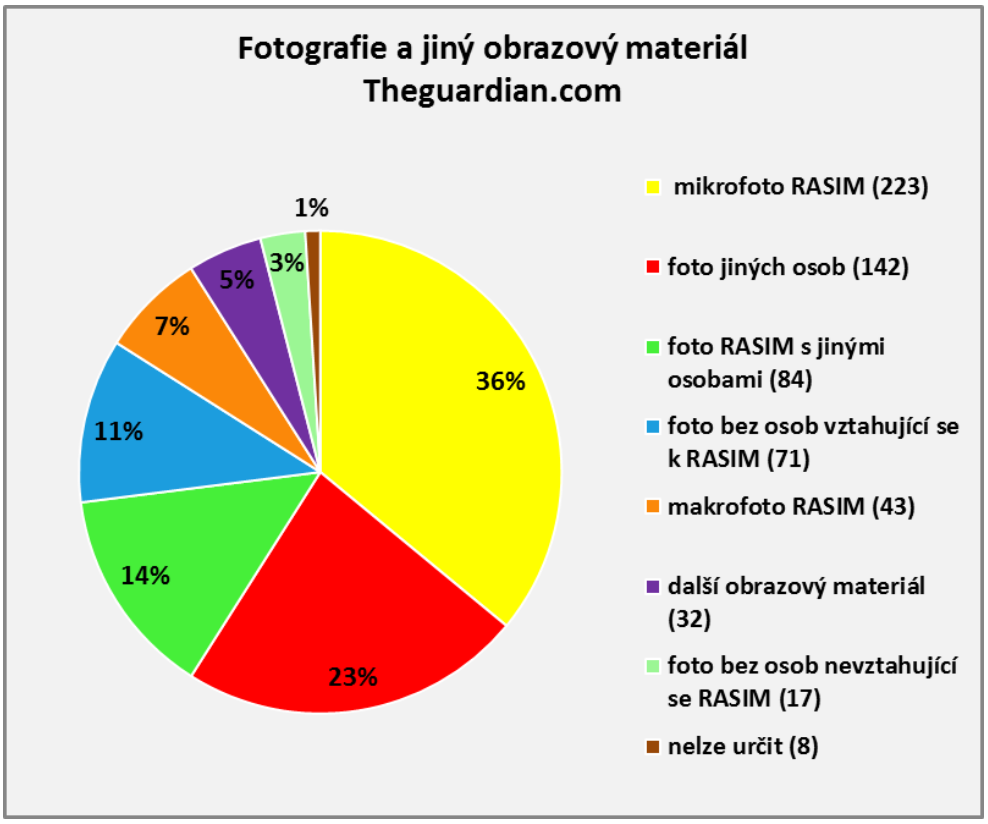

Graf č. 12: Přítomnost fotografií a jiných obrazových materiálů na serveru Telegraph.co.uk

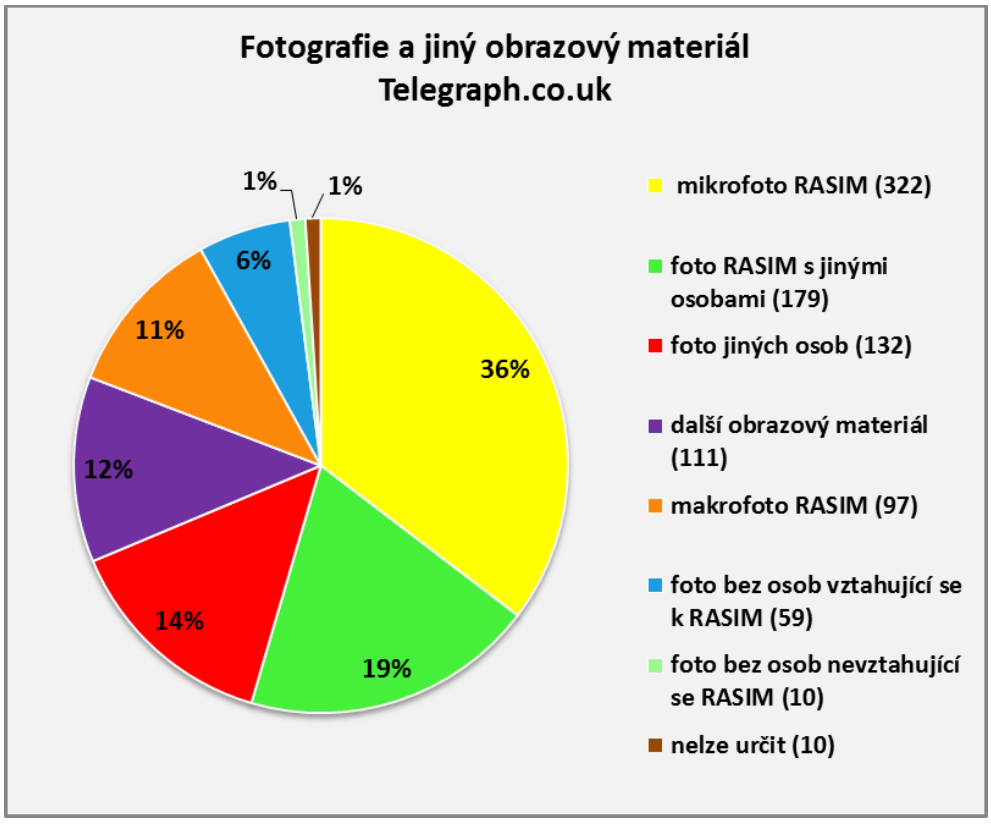

Jak je vidět, obě média publikovala nejčastěji fotografie RASIM, na nichž byli tito zachyceni z mikropohledu, tedy v menším počtu a zblízka (na obou serverech shodně 36 %). Podobně jako v případě přítomnosti personalizace a mikroperspektivy v textu se lze domnívat, že i mikrofotografie migrantů a uprchlíků napomáhají čtenářům vnímat tyto osoby jako jednotlivce a vcítit se do jejich situace. Za povšimnutí pak stojí vysoký počet snímků jiných osob na serveru Theguardian.com (23 %). Tento počet pravděpodobně souvisí s důrazem, který server kladl na sociální a společenská témata[104], v rámci nichž publikoval také texty o činnosti dobrovolníků, kteří pak byli zachyceni i na fotografiích.

Kromě statických obrazových suplementů byla u zkoumaných komunikátů zjišťována rovněž přítomnost videí. Theguardian.com publikoval v rámci svého zpravodajství o RASIM 245 videozáznamů u celkem 201 komunikátů. Videem tak doplnil více než polovinu zpráv (57 %). Thelegraph.co.uk pak zveřejnil 115 videí u 84 zpráv, přičemž videozáznam se stal na tomto serveru součástí 47 % sdělení. Jak ale ukazuje tabulka č. 8, poměr zastoupení jednotlivých typů videí se od fotografií velmi lišil:

Tabulka č. 8: Přítomnost videí a podíl jejich zastoupení

Typ videa	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
video jiných osob	103 (42 %)	25 (22 %)
video RASIM s jinými osobami	40 (16 %)	26 (23 %)
makrovideo RASIM	19 (8 %)	7 (6 %)
mikrovideo RASIM	11 (5 %)	4 (3 %)
video bez osob vztahující se k RASIM	5 (2 %)	1 (1 %)
video bez osob nevztahující se k RASIM	0 (0 %)	0 (0 %)
video dalšího obrazového materiálu	0 (0 %)	0 (0 %)
nelze určit	67 (27 %)	52 (45 %)
celkem	**245 (100 %)**	**115 (100 %)**

Nejvýraznější rozdíl je patrný v minimálním zastoupení videí zobrazujících RASIM pouze pomocí „mikrozáběrů“ (Theguardian.com 5 % a Telegraph.co.uk 3 %). Tato skutečnost může souviset s vysokým počtem videí klasifikovaných jako „nelze určit“ (Theguardian.com 27 % a Telegraph.co.uk 45 %), neboť do této kategorie spadala videa, jež obsahovala různé

[104] Podíl kategorie „fotografie jiných osob“ činil u tohoto tematického rámce 68 %.

typy záběrů, tedy i mikrozáběry RASIM. Lze se přitom domnívat, že v tomto případě nebyl zjevně (navzdory provedenému předvýzkumu) nastaven dostatečně citlivě obor hodnot proměnné. Pokud by tak došlo k replikaci výzkumu, jeví se jako vhodnější buď kategorizovat videa obsahující několik typů záběrů podle nejdelšího z nich, nebo u každého videa zaznamenávat do kódovacího archu přítomnost jednotlivých druhů záběrů jako dichotomických proměnných. Je třeba také poznamenat, že v rámci tohoto typu videí byly zejména na serveru Telegraph.co.uk používány identické nahrávky opakovaně a jejich funkce tak byla spíše ilustrativní, než že by fakticky doplňovaly text zprávy a obohacovaly jej o vizuální stránku. Dalším překvapivým zjištěním je pak velký podíl videí zobrazujících pouze jiné osoby než RASIM. Stejně jako v případě nízkého zastoupení mluvčích z řad RASIM i zde, zdá se, platí, že zpravodajství o RASIM poskytuje těmto pouze omezený prostor v porovnání s příslušníky evropské populace.

Poslední část analýzy zjišťovala, zda zkoumaná média spojují RASIM s teroristickou činností a konkrétním náboženským vyznáním, tedy islámem. Získané výsledky shrnuje následující tabulka:

Tabulka č. 9: Přítomnost zmínky o terorismu a islámu/muslimech

	Theguardian.com	Telegraph.co.uk
Zmínka o terorismu	12 % (44)	21 % (37)
Zmínka o islámu/muslimech	7 % (25)	13 % (24)

Zmínku o terorismu obsahovalo „pouze“ 12 % komunikátů publikovaných na serveru Theguardian.com, avšak více než pětina zpráv na serveru Telegraph.co.uk (21 %). Zajímavá zjištění pak přinesla analýza závislosti výskytu zmínky o terorismu na tématu. Podle očekávání byly teroristické aktivity zmiňovány nejčastěji u tématu války a terorismu (Theguardian.com 50 % a Telegraph.co.uk 88 %), byť je třeba zdůraznit, že toto téma bylo co do počtu článků zastoupeno na obou serverech pouze minimálně. Za překvapující je však možné pokládat zjištění, že na druhé příčce umístila kategorie human interest stories, ve které byla zmínka o terorismu přítomna v 28 % zpráv na serveru Theguardian.com a 32 % komunikátů publikovaných serverem Telegraph.co.uk. Přestože v rámci této proměnné byla zaznamenávána zmínka o terorismu v jakékoliv souvislosti, tedy ne nutně pouze tvrzení označující RASIM jako pachatele této trestné činnosti, je s podivem, že se vysoký počet zmínek vyskytl právě u tematického rámce, jenž má ve své podstatě poukazovat na sdílené

charakteristiky aktérů textů a příjemců sdílení. Taková zpráva pak může na čtenáře působit poněkud ambivalentně.

Nižší zastoupení vykazoval počet zmínek o islámu. Theguardian.com dával RASIM do souvislosti s tímto náboženstvím v 7 % sdělení a Telegraph.co.uk ve 13 % zpráv. Je však třeba uvést, že domnělá *„jinakost"* RASIM, tak jak o ní hovoří Pickering (2002), mohla být utvářena i texty, kde byla naopak zmíněna pouze křesťanská či židovská víra. Příkladem může být následující úryvek: *„Hungary and Slovakia regard the Middle Eastern migrants as a threat to their countries' Christian identity"*(*Migrant crisis: Jean-Claude Juncker plans to compensate countries for each refugee taken in*, Telegraph.co.uk, 6. 9. 2015), v němž je náboženství RASIM dáváno do kontrastu s vyznáním Evropanů a jako takové pak líčeno nejen jako *„odlišné",* ale také ohrožující.

6 Závěr

Cílem předkládané diplomové práce byla deskripce a komparace mediální reprezentace migrantů, uprchlíků a žadatelů o azyl na zpravodajských serverech *Theguardian.com* a *Telegraph.co.uk* v období od 27. srpna 2015 do 27. září 2015. Dalším cílem pak bylo zjištěná specifika mediálního obrazu těchto osob vysvětlit. Stanoveného cíle bylo dosaženo zodpovězením dílčích výzkumných otázek vycházejících z výzkumné otázky hlavní, a to: *Jaká jsou specifika mediální reprezentace migrantů, uprchlíků a žadatelů o azyl na zpravodajských serverech Theguardian.com a Telegraph.co.uk*?

Vysoký počet publikovaných komunikátů i významnost, jež v nich byla migrantům, uprchlíkům a azylantům přisuzována, může v souladu s teorií *agendy setting* McCombse a Shawa (2009) přispívat ke zvýznamňování problematiky migrace a uprchlictví u příjemců mediálních sdělení. Vzhledem k tomu, že dané téma je navíc možné považovat za *neobtruzivní*, nabývá na významnosti také mediace konkrétních *atributů,* pomocí nichž je zpravodajství o migrantech a uprchlících konstruováno.

Výsledky analýzy nejčastějších užívaných tematických rámců ukazují velkou míru shody s dříve provedenými výzkumy týkajícími se migrantů a uprchlíků v různých zemích. Převahu politického rámce dokládá ve svém šetření Sedláková s kolegy (2016), zatímco Philo s kolegy (2013) zjistili častou reprezentaci migrantů a uprchlíků v souvislosti s trestnou činností. Vysoké zastoupení politických zpráv ve spojení s četným výskytem komunikátů informujících o migrantech a uprchlících pouze z makroperspektivy, jejíž přítomnost ve svých šetřeních dokládá kromě Sedlákové s kolegy (2016) i Speersová (2001), přitom může vést k vytváření odosobněného a kvantifikujícího mediálního obrazu těchto osob. Obdobný efekt může mít také spojení makrooptiky s tématem transferů.

Přítomnost kriminálního tematického rámce mezi nejvíce frekventovanými pak lze považovat za problematickou v optice teorie *morální paniky* Stanleyho Cohena (2002), neboť reprezentace migrantů a uprchlíků v souvislosti s porušováním zákonů může přispívat k rozvoji paniky mezi evropskou populací a iniciovat snahy o opatření, jež by migraci a udělování azylů regulovaly. Tematická analýza také ukazuje, že zkoumaná média zobrazují migranty a uprchlíky ve spojení s pouze limitovaným počtem rámců. Absence mnohých témat přitom může přispívat k vytváření poněkud jednostranného mediálního obrazu těchto osob a v konečném důsledku také k jejich stereotypizaci. Většina analyzovaných zpráv rovněž nebyla personalizována, čili neobsahovala informace o konkrétních jednotlivcích, jichž se

určitá problematika týkala, přičemž se lze domnívat, že uvedený způsob informování může u příjemců sdělení potlačovat možný rozvoj empatie a pochopení.

Předkládaný výzkum se dále zaměřil na nejčastěji citované a parafrázované mluvčí a jejich hodnocení migrantů a uprchlíků. Zjištěná dominance zástupců státu, především politiků, je opět v souladu s již realizovanými šetřeními Phila a jeho kolegů (2013) a Speersové (2001). V obecnější rovině pak svědčí o vysoce rutinovaném postupu při tvorbě zpráv. Ten popisují i Shoemakerová s Reesem (1996), podle nichž jsou v komunikátech upřednostňovány informace od oficiálních institucionalizovaných zdrojů. Analyzovaná média zároveň jen v malé míře publikovala vyjádření osob pocházejících z Blízkého východu a Afriky a mluvčích přímo z řad samotných migrantů a uprchlíků. Absence jejich hlasů může vést k jejich pasivizaci a marginalizaci a přispívat k celkové nevyváženosti zpravodajství. S ohledem na tonalitu zkoumaných textů pak v rozporu s předchozími šetřeními (např. Philo et al., 2013; Speers, 2001) nebyla zjištěna dominance negativních hodnocení.

Zajímavé výsledky přinesl výzkum také s ohledem na výskyt synonymního užívání pojmů „migrant“, „uprchlík“ a „žadatel o azyl“. Analyzované servery termíny často volně zaměňovaly navzdory jejich odlišnému právnímu vymezení, a tím docházelo k nežádoucímu zjednodušování dané problematiky. Zpravodajství v tomto duchu tak spíše sloužilo k matení čtenářů než k jejich informování.

Závěrem je třeba zmínit, že ač tyto jevy nebyly primární oblastí zájmu předkládané práce, byla ve výzkumném vzorku identifikována řada problematických aspektů, jakými bylo užívání dehonestujících nepřímých pojmenování nebo implicitních hodnocení aktérů novináři. Lze se přitom domnívat, že popsané jevy mohou sloužit ke zdůrazňování domnělé *„jinakosti“* migrantů a uprchlíků, o níž hovoří Pickering (2001), a mohou významně přispívat k udržování *nového rasismu*, jak jej popisuje Van Dijk (2000).

Jak je patrné z výše popsaných závěrů šetření, sledované servery *Theguardian.com* a *Telegraph.co.uk* se ve způsobu, jakým reprezentovaly migranty a uprchlíky, výrazně nelišily. Na obou serverech je možné najít příklady svědčící o problémech, na něž novináři při informování o těchto lidech narážejí a se kterými se jim ne vždy daří uspokojivě vypořádat. Zkoumaná média byla do výzkumu vybrána především na základě odlišné politické afiliace. S ohledem na zjištěné obdobné reprezentační praktiky se však tato skutečnost nejeví jako dostatečný předpoklad pro rozdílné zobrazování migrantů a uprchlíků.

Výsledky předkládaného výzkumu, získané pomocí metody kvantitativní obsahové analýzy, představují další příspěvek do souboru poznatků o mediální reprezentaci migrantů, uprchlíků a azylantů, potažmo národnostních menšin. Přesto zde zůstává celá řada otázek, na

něž tato analýza neodpovídá, jejich zodpovězení by však bezesporu učinilo vědění na dané téma komplexnějším. Bylo by možno se např. ptát, jaké diskurzivní strategie zkoumané servery při informování o migrantech a uprchlících používaly, jak konkrétní principy selekce a zpracování zpráv ovlivnily výslednou podobu zpravodajství či jak sdělení o těchto lidech působí na jejich příjemce.

Jako vhodné pokračování předkládaného výzkumu se tedy jeví kvalitativní analýza části výzkumného vzorku, např. pomocí diskurzivní, sémiotické či členské kategorizační analýzy, která by odhalila a rekonstruovala také skryté významy, které texty obsahují.
Výzkum daného tématu by se dále mohl hlouběji zaměřit na přítomnost Galtungem a Rugeovou (1965) definovaných *zpravodajských hodnot* u událostí, v souvislosti s nimiž jsou migranti a uprchlíci v médiích zobrazováni. Zajímavé výsledky by také mohla přinést aplikace hierarchického modelu vlivů vytvořeného Shoemakerovou a Reesem (1996) na komunikáty o těchto osobách. Šetření mezi pracovníky redakcí, provedené formou rozhovorů či zúčastněného pozorování, by mohlo přinést detailnější poznatky například o vlivu vzdělání a osobních názorů při tvorbě zpráv v rovině individuálních charakteristik či o způsobu práce s informačními zdroji a o vlivu *zpravodajských sítí* v rámci *mediálních rutin*.

Analýzu mediálního obsahu by bylo vhodné rovněž doplnit o analýzu auditoriální. Pomocí rozhovorů nebo realizováním ohniskové skupiny, případně kombinací obou těchto postupů, by bylo možné zjistit, jakým způsobem vnímají příjemci sdělení komunikáty o migrantech a uprchlících a do jaké míry ovlivňují jejich celkové nahlížení na tyto osoby. Současně by bylo také žádoucí zkoumat samotné migranty a uprchlíky jako specifickou podkategorií příjemců.

7 Seznam literatury

ABRAHAM, Tanya, SMITH Matthew. Five findings from YouGov's European mega-survey. In: *Yougov.co.uk* [online]. 28.11.2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://yougov.co.uk/news/2016/11/28/five-findings-yougovs-european-mega-survey/

ALLEN William L. A Decade of Immigration in the British Press. In: *Migrationobservatory.ox.ac.uk* [online]. 7.11.2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/reports/decade-immigration-british-press/

ALLPORT, Gordon W. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor, 2004. ISBN 8072601253.

BANULESCU-BOGDAN, Natalia, FRATZKE, Susan. Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next? In: *Migrationpolicy.org* [online]. 24.9.2015 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.migrationpolicy.org/article/europe%E2%80%99s-migration-crisis-context-why-now-and-what-next

BBC. Inside the BBC. Advertising. In: *BBC.co.uk* [online]. 2018 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/policiesandguidelines/advertising.html

BEAUVOIR, Simone de. *Druhé pohlaví*. Praha: Orbis, 1966. ISBN 11-047-67.

BERGER, Peter L., LUCKMANN Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BLEICH, Erik, STONEBRAKER, Hannah, NISAR, Hasher, ABDELHAMID, Rana. Media Portrayals of Minorities: Muslims in British Newspaper Headlines, 2001–2012. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2015, **41**(6), s. 942–962. ISSN 1469-9451.

BLINDER, Scott. Migration to the UK: Asylum. In: *Migrationobservatory.ox.ac.uk* [online]. 26.10.2017 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migration-to-the-uk-asylum/

BLINDER, Scott. Immigration by Category: Workers, Students, Family Memebers, Asylum Applicants. In: *Migrationobservatory.ox.ac.uk* [online]. 28.6.2018 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/immigration-by-category-workers-students-family-members-asylum-applicants/#kp1

BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister and Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6.

BURUMA, Ian, MARGALIT Avishai. *Okcidentalismus: západ očima nepřátel*. Praha: NLN, 2005. ISBN 8071067628.

CLARK, Colin, CAMPBELL, Elaine. 'Gypsy Invasion': A Critical Analysis of Newspaper Reaction to Czech and Slovak Romani Asylum-Seekers in Britain, 1997. *Romani Studies*. 2000, **10**(1), s. 23-47. ISSN 1757-2274.

COHEN, Stanley. *Folk Devils and Moral Panics*. Abingdon: Routledge, 2002. ISBN 978–0–415–61016–2.

CONNOR, Phillip, KROGSTAD, Jens M., Immigrant share of population jumps in some European countries. In: *Pewhispanic.org* [online]. 15.6.2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/06/15/immigrant-share-of-population-jumps-in-some-european-countries/

ČESKÁ TELEVIZE. *Návrh rozpočtu České televize na rok 2017* [online]. Česká televize, 2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/hospodareni/pdf/rozpocet-ct_2017.pdf

EDWARDS, Adrian. UNHCR viewpoint: ‘Refugee’ or ‘migrant’ – Which is right?. In: *Unhcr.org* [online]. 11.7.2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html

Election 2015: A clear choice for Britain. In: *Telegraph.co.uk* [online]. 6.5.2015 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.telegraph.co.uk/news/general-election-2015/11586931/A-clear-choice-for-Britain.html

EUROSTAT. Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015. [online]. Eurostat, 2016a [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6

EUROSTAT. Asylum quarterly report. [online]. Eurostat, 2016b [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/6049358/7005580/Asylum+quarterly+report+-+Q4+2015.pdf/7c7307b1-a816-439b-a7d9-2d15e6e22e82

EUROSTAT. Asylum applications (non-EU) in the EU-28 Member States, 2006–2017. [graf]. In: *Europa.eu* [online]. 29.6.2018 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropský seznam „bezpečných zemí původu"*. Evropská komise, [b.r.] [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_safe_countries_of_origin_cs.pdf

FISKE, John, HARTLEY, John. *Reading television*. London: Methuen, 1978. ISBN 0416855601.

GABRIELATOS, Costas, BAKER, Paul. Fleeing, Sneaking, Flooding A Corpus Analysis of Discursive Constructions of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press, 1996-2005. *Journal of English linguistics*. 2008, **36**(1), 5-38. ISSN 1552-5457.

GALTUNG, Johan, RUGE, Mari H. The structure of foreign news. *Journal of Peace Research*. 1965, **2**(1), s. 64-91. ISSN 0022-3433.

GEDDES, Andrew, SCHOLTEN, Peter. *The Politics of Migration and Immigration in Europe*. London: SAGE Publications, 2016. ISBN 9781849204675.

GOOGLE. How Search works. In: *Google.com* [online]. [b.r.]. [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.google.com/search/howsearchworks/

HALL, Stuart. Encoding/decoding. In: *Culture, media, language*: *Working Papers in Cultural Studies*, 1972-1979. London: Hutchinson, 1980, s. 128-138. ISBN 0-415-07906-3.

HALL, Stuart. *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage, 1997. ISBN 0761954325.

HARTMANN, Paul, HUSBAND, Charles. *Racism and the Mass Media.* London: Davis-Poynter, 1974. ISBN 10: 0706700937.

JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.

KHARAS, Homi, CHANDY Laurence. What Do New Price Data Mean for the Goal of Ending Extreme Poverty? In: *Brookings.edu* [online]. 5.5.2014 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.brookings.edu/blog/up-front/2014/05/05/what-do-new-price-data-mean-for-the-goal-of-ending-extreme-poverty/

KHOSRAVINIK, Majid. The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers during the Balkan conflict (1999) and the British general election (2005). *Discourse and Society.* 2009, **20**(4), s. 477–498. ISSN 09579265.

KRIPPENDORFF, Klaus. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills: Sage, 1980. ISBN 978-0761915447.

LIPPMANN, Walter. *Veřejné mínění*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0939-3.

McCOMBS, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-591-2.

McCOMBS, Maxwell E., REYNOLDS, Amy. News Influence on Our Pictures of the World. In: *Media Effects. Advances in Theory and Research*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2002, s. 1–19. ISBN 0805838635.

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MIGRATION WATCH UK. A summary history of immigration to Britain. In: *Migrationwatchuk.org* [online]. 12.5.2014 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/48

ONS [OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS]. Population of the UK by Country of Birth and Nationality: 2015. In: *Ons.gov.uk* [online]. 25.8.2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/ukpopulationbycountryofbirthandnationality/august2016

PADÍN, José A. The Normative Mulattoes: The Press, Latinos, and the Racial Climate on the Moving Immigration Frontier. *Sociological Perspectives*. 2005, **48**(1), 49–75. ISSN 0731-1214.

PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ Alena, MAŘÍKOVÁ Hana. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 8071843113.

PHILO, Greg, BRIANT Emma, DONALD Pauline. *Bad News for Refugees*. London: Pluto Press, 2013. ISBN 0745334326.

PICKERING, Michael. *Stereotyping*. Basingstoke: Palgrave, 2001. ISBN 0333772105.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SAID, Edward W. *Orientalismus: západní koncepce Orientu*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 9788071859215.

SANTA ANA, Otto. 'Like an animal I was treated': Anti-immigrant metaphor in US public discourse. *Discourse & Society*. 1999, **10**(2), s. 191–224. ISSN 0957-9265.

SANTA ANA, Otto. *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse*. Austin: University of Texas Press, 2002. ISBN 0292777671.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Obraz Romů v televizním zpravodajství. Příklad mediální konstrukce reality*. Brno, 2007. Disertační práce. Masarykova univerzita.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Mediální konstrukce reality – reprezentace druhých. In: *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 145–160. ISBN 9788024420233.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014, ISBN 978-80-247-3568-9.

SEDLÁKOVÁ, Renáta, LAPČÍK, Marek, BUREŠOVÁ Zdenka. *Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu*. [online]. Český rozhlas, 2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://media.rozhlas.cz/_binary/03588580.pdf

SHOEMAKER, Pamela J., REESE, Stephen D. *Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content*. New York: Longman, 1996. ISBN 0-8013-1251-5.

SCHULZ, Winfried. Masová média a realita, Ptolemaiovské a Kopernikovské pojetí. In: *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000, s. 24–40. ISBN 80-246-0182-6.

SPEERS, Tammy. Welcome or Over-Reaction? Refugees and Asylum Seekers in the Welsh Media. Cardiff: Wales Media Forum, 2001. ISBN 0-9540400-0-7.

SPINDLER, William. 2015: The Year of Europe's Refugee Crisis. In: *Unhcr.org* [online]. 8.12.2015 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z http://tracks.unhcr.org/2015/12/2015-the-year-of-europes-refugee-crisis/

STATISTA. News and current event websites ranked by users in the United Kingdom (UK) in April 2013 and April 2014 (in million users). [graf]. In: *Statista.com* [online]. 2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.statista.com/statistics/286523/most-popular-news-websites-in-the-united-kingdom-by-users/

ŠOKA, Jakub, HOKOVSKÝ Radko. Extremistické výklady islámu. Islamismus, džihádismus a fundamentalismus. [online]. Evropské hodnoty, 2016 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/09/shrnuti_extremismus.pdf

The Guardian view: Britain needs a new direction, Britain needs Labour. In: *Theguardian.com* [online]. 1.5.2015 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/may/01/guardian-view-britain-needs-new-direction-needs-labour

TKACZYK, Michal, POSPĚCH Pavel, MACEK Jakub. Analýza mediálního pokrytí uprchlické krize. Brno, 2015. Výzkumná zpráva. Masarykova univerzita.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073670968.

TUCHMAN, Gaye. *Making News*. New York: Free Press, 1978. ISBN 9780029329603.

Úmluva o právním postavení uprchlíků. Ostrava: Aries, 1992.

UNHCR. *States Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol*. [online]. UNHCR, [b.r.]a [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.unhcr.org/protection/basic/3b73b0d63/states-parties-1951-convention-its-1967-protocol.html

UNHCR. Asylum–seekers. In: *Unhcr.org* [online]. [b.r.]b [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: http://www.unhcr.org/asylum-seekers.html

VALDEZ–SYMONDS, Steve. Stop saying 'illegal' immigrants. In: *Amnesty.org.uk* [online]. 8.5.2018 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z: https://www.amnesty.org.uk/blogs/yes-minister-it-human-rights-issue/stop-saying-illegal-immigrants

VAN DIJK, Teun A. Mediating racism: The role of the media in the reproduction of racism. In: *Language, power and ideology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1989, s. 199–226. ISBN 1556190379.

VAN DIJK, Teun A. New(s) racism: A discourse analytical approach. In: *Ethnic minorities and the media*. Philadelphia: Open University Press, 2000, s. 33–49. ISBN 0 335 20270 5.

VAN KLINGEREN, Marijn, BOOMGAARDEN, Hajo G., VLIEGENTHART, Rens, VREESE, Claes H. de. 2015. Real World Is Not Enough: The Media as an Additional Source of Negative Attitudes Toward Immigration, Comparing Denmark and the Netherlands. *European Sociological Review*. 2015, **31**(3), 268–283. ISSN 1468-2672.

VAN MOL, Christof, VALK, Helga de. Migration and Immigrants in Europe: A Historical and Demographic Perspective. In: *Integration Processes and Policies in Europe*. Heildeberg: Springer, 2016, s. 31–55. ISBN 978-3-319-21674-4.

Analyzované servery:

Theguardian.com (27. 8. 2015–27. 9. 2015) a Telegraph.co.uk (27. 8. 2015–27. 9. 2015)

8 Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Počet publikovaných zpráv v jednotlivých dnech 57
Graf č. 2: Počet zpráv o RASIM dle významnosti 59
Graf č. 3: Přítomnost personalizace ve zprávách na serveru Theguardian.com 67
Graf č. 4: Přítomnost personalizace ve zprávách na serveru Telegraph.co.uk 67
Graf č. 5: Zastoupení jednotlivých kategorií mluvčích na serveru Theguardian.com 69
Graf č. 6: Zastoupení jednotlivých kategorií mluvčích na serveru Telegraph.co.uk 70
Graf č. 7: Tonalita vyjádření mluvčích na serveru Theguardian.com 74
Graf č. 8: Tonalita vyjádření mluvčích na serveru Telegraph.co.uk 74
Graf č. 9: Tonalita vyjádření mluvčích – pouze s explicitním hodnocením RASIM na serveru Theguardian.com 75
Graf č. 10: Tonalita vyjádření mluvčích – pouze s explicitním hodnocením RASIM na serveru Telegraph.co.uk 75
Graf č. 11: Přítomnost fotografií a jiných obrazových materiálů na serveru Theguardian.com 81
Graf č. 12: Přítomnost fotografií a jiných obrazových materiálů na serveru Telegraph.co.uk 81

Tabulka č. 1: Témata zastoupená ve zprávách 61
Tabulka č. 2: Počet zpráv o RASIM dle mikro a makroperspektivy 64
Tabulka č. 3: Geografické zasazení zpráv o RASIM 66
Tabulka č. 4: Podíl kategorizovaných mluvčích ve zprávách 71
Tabulka č. 5: Nejčastěji citovaní a parafrázování mluvčí a počet jejich výroků 72
Tabulka č. 6: Zastoupení identifikovaných a neidentifikovaných RASIM mluvčích 77
Tabulka č. 7: Přítomnost synonymizace v komunikátech 78
Tabulka č. 8: Přítomnost videí a podíl jejich zastoupení 82
Tabulka č. 9: Přítomnost zmínky o terorismu a islámu/muslimech 83

9 Seznam příloh

10.1 Kódovací arch 97
10.2 Kódovací kniha 98

10 Přílohy

10.1 Kódovací arch

(plná verze viz přiložené CD)

Zmínka o terorismu																			
Zmínka o islámu																			
Video																			
Fotografie																			
Synonimizace označení RASIM																			
Mluvčí RASIM - status																			
Mluvčí RASIM																			
Národnost RASIM v textu																			
Hodnocení mluvčího																			
Národnost mluvčího																			
Mluvčí																			
Geografické zasazení																			
Personalizace																			
Způsob prezentace RASIM																			
Tématický rámec																			
Významnost RASIM																			
Velikost zprávy ve slovech																			
Titulek																			
Zdroj																			
Datum																			
Číslo																			

10.2 Kódovací kniha

Číslo	Významnost RASIM
číslo zprávy ve výzkumu	1 hlavní 2 vedlejší
Datum	**Synonymizace**
dd.mm.rrrr	0 Ne 1 Ano
Zdroj	**Zmínka o islámu**
1 Theguardian.com 2 Telegraph.co.uk	0 Ne 1 Ano
Titulek	**Zmínka o terorismu**
titulek zprávy	0 Ne 1 Ano
Velikost zprávy ve slovech	**Mluvčí RASIM - identifikace**
počet slov ve zprávě	1 identifikovaný 2 neidentifikovaný
	Mluvčí RASIM - status
	1 aktuálně migrující 2 usazený + potomci

Tematický rámec
1 politika
2 ekonomika
3 nehody a katastrofy
4 ekologie a zdroje
5 sociální a společenská témata
6 kultura
7 kriminalita
8 věda a medicína
9 human interest story
11 sport
12 transfery
13 válka a terorismus
99 nelze určit

Způsob prezentace RASIM

1 mikropohled

2 makropohled

3 mikro i makropohled

Geografické zasazení zprávy

1 domácí

2 zahraniční

3 domácí se zahraničním přesahem

4 zahraniční s domácím přesahem

Personalizace

0 bez personalizace

1 personalizace RASIM

2 personalizace jiných osob

3 personalizace RASIM i jiných osob

Mluvčí - kategorie

1000–1199; 3200–3399 politik

1200–1399 novinář

1400–1599 odborník

1600–1799 úředník/státní zaměstnanec

1800–1999; 3000–3199 osoby v přímém kontaktu s migranty a uprchlíky

2000–2199 běžný občan

2200–2399 duchovní

2400–2599 umělec

2600–2799 sportovec

2800–2999 podnikatel

9000–9100 nelze určit

Národnost mluvčího

100 kanadská

101 rakouská

102 německá

103 britská

104 maďarská

105 americká
106 libyjská
107 srbská
108 norská
109 italská
110 řecká
111 francouzská
112 islandská
113 slovenská
114 španělská
115 turecká
116 česká
117 australská
118 polská
120 portugalská
121 egyptská
122 irská
123 syrská
124 brazilská
125 chilská
126 dánská
127 makedonská
128 bangladéšská
129 švédská
130 rumunská
131 čínská
132 švýcarská
133 finská
134 ruská
135 chorvatská
136 belgická
137 slovinská
138 lucemburská

139 libanonská

140 holandská

141 kamerunská

142 saudskoarabská

143 izraelská

144 íránská

145 jordánská

147 kosovská

148 novozélandská

149 marocká

150 bulharská

Hodnocení mluvčího

1 pozitivní

2 negativní

3 neutrální

4 nelze určit

9 netýká se RASIM

Národnost RASIM v textu

0 národnost není uvedena

1 syrská

2 irácká

3 afghánská

4 eritrejská

5 somálská

6 nigerijská

7 súdánská

8 íránská

9 bangladéšská

11 pákistánská

12 palestinská

13 lybijská

14 egyptská

15 guinejská
16 albánská
17 jemenská
18 etiopská
19 obyvatelé Sierra Leone
20 makedonská
21 kosovská
22 černohorská
23 bosenská
24 srbská
26 zimbabwská
27 obyvatelé Pobřeží Slonoviny
28 marocká
29 senegalská
30 obyvatelé Burkiny Faso
31 Mali
32 jihosúdánská
33 mauritánská
34 libanonská
35 tuniská
36 jordánská
37 alžírská
38 indická
39 turecká
40 vietnamská
42 ghanská
43 nigerská
44 myanmarská
45 čínská
46 čadská
47 gambijská

Fotografie a jiný vizuální materiál

1 mikrofoto RASIM

2 makrofoto RASIM

3 foto jiných osob

4 foto RASIM s jinými osobami

5 foto bez osob vztahující se k RASIM

6 foto bez osob nevztahující se RASIM

7 další obrazový materiál

9 nelze určit

Video

1 mikrovideo RASIM

2 makrovideo RASIM

3 video jiných osob

4 video RASIM s jinými osobami

5 video bez osob vztahující se k RASIM

6 video bez osob nevztahující se RASIM

7 video dalšího obrazového materiálu

9 nelze určit